صوبائی اسمبلی خیبر پختونخوا

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز سوموار مورخہ 18 جون 2012ء بمطابق 27 رجب 1433 ہجری صبح دس بجکر پندرہ منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، کرامت اللہ خان مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیۡطٰنِ الرَّجِیمِ۔ بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیمِ۔

قُلۡ اِنَّ صَلَاتِیۡ وَنُسُکِیۡ وَمَحۡیَایَ وَمَمَاتِیۡ لِلّٰہِ رَبِّ الۡعٰلَمِیۡنَO لَا شَرِیۡکَ لَہٗ ۚ وَبِذٰلِکَ اُمِرۡتُ وَاَنَا اَوَّلُ الۡمُسۡلِمِیۡنَO قُلۡ اَغَیۡرَ اللّٰہِ اَبۡغِیۡ رَبًّا وَّہُوَ رَبُّ کُلِّ شَیۡءٍ ؕ وَلَا تَکۡسِبُ کُلُّ نَفۡسٍ اِلَّا عَلَیۡہَا ۚ وَلَا تَزِرُ وَازِرَۃٌ وِّزۡرَ اُخۡرٰی ۚ ثُمَّ اِلٰی رَبِّکُمۡ مَّرۡجِعُکُمۡ فَیُنَبِّئُکُمۡ بِمَا کُنۡتُمۡ فِیۡہِ تَخۡتَلِفُوۡنَO وَہُوَ الَّذِیۡ جَعَلَکُمۡ خَلٰٓئِفَ الۡاَرۡضِ وَرَفَعَ بَعۡضَکُمۡ فَوۡقَ بَعۡضٍ دَرَجٰتٍ لِّیَبۡلُوَکُمۡ فِیۡ مَاۤ اٰتٰىکُمۡ ؕ اِنَّ رَبَّکَ سَرِیۡعُ الۡعِقَابِ ۫ۖ وَاِنَّہٗ لَغَفُوۡرٌ رَّحِیۡمٌ

(ترجمہ): کہہ دو بے شک میری نماز اور میری قربانی اور میرا جینا اور میرا مرنا اللہ ہی کے لیے ہے جو سارے جہان کا پالنے والا ہے۔ اس کا کوئی شریک نہیں اور مجھے اسی کا حکم دیا گیا تھا اور میں سب سے پہلے فرمانبردار ہوں۔ کہہ دو کیا اب میں اللہ کے سوا اور کوئی رب تلاش کروں حالانکہ وہی ہر چیز کا رب ہے اور جو شخص کوئی گناہ کرے گا تو وہ اسی کے ذمہ ہے اور ایک شخص دوسرے کا بوجھ نہیں اٹھائے گا پھر تمہارے رب کے ہاں ہی سب کو لوٹ کر جانا ہے سو جن باتوں میں تم جھگڑتے تھے وہ تمہیں بتلا دے گا۔ اس نے تمہیں زمین میں نائب بنایا ہے اور بعض کے بعض پر درجے بلند کر دیئے ہیں تاکہ تمہیں اپنے دیئے ہوئے حکموں میں آزمائے بے شک تیرا رب جلدی عذاب دینے والا ہے اور بے شک وہ بخشنے والا مہربان ہے۔

Mr. Speaker: جزاکم اللہ۔ Honourable Sikandar Hayat Khan Sherpao Sahib, to please start discussion on……

جناب نصیر محمد میداد خیل: کورم پورہ نہ دے جی۔

جناب سپیکر: یرہ تا باندې هم خله تیره ده، بنه درته معلومه ده چې ستاسو ممبران خنګه دی؟

جناب نصیر محمد میداد خیل: نه ما وئیل چې د بجټ کار دے چې بجټ باندې بحث اوشی۔

جناب سپیکر: دا ٹھیک ده خو ته نن په وړومبی ځل وختی راغلے یئ، ته خو هم روزانه ناوخته راځې۔ Count down, please۔آئندہ کیلئے اجلاس وہی دوپہر کو ہوگا، بارہ بجے تاکہ نیند ہی نہ کر سکیں۔ایک دو منٹ کیلئے گھنٹیاں بجائی جائیں۔

(اس مرحلہ پر گھنٹیاں بجائی گئیں)

جناب سپیکر: جی کتنا؟Quorum is not complete۔ابھی اس طرح کرتے ہیں کہ میرے خیال میں یہی بہتر ہوگا کہ آپ بھی جائیں، گھر میں آرام کریں دو گھنٹے تین گھنٹے، جتنا بھی آپ سو سکتے ہیں، کام کر سکتے ہیں، کھانا کھاکے دو بجے آجائیں۔The Sitting is adjourned till-------

اراکین: کارروائی جاری رکھی جائے۔

جناب سپیکر: نہیں، کارروائی ہو نہیں سکتی، کارروائی ہو نہیں سکتی۔

ایک رکن: گیٹ پر بھی کچھ ممبرز آرہے ہیں۔

جناب سپیکر: گیٹ انٹری بھی 24 ہے تو کب تک پورا ہوگا۔ میں سپیکر نو بجے آتا ہوں، عام طور پر اسمبلی سپیکر کا انتظار کرتی ہے، میں نو بجے سے آیا ہوں، آپ لوگوں کا انتظار اور ابھی دیکھو۔

اراکین: ہم تو وقت پر آئے ہیں، ان کی سزا ہمیں کیوں دے رہے ہیں؟

جناب سپیکر: نه، کارروائی کیدې نه شی جی۔

ایک رکن: ګپ به اولګوؤ۔

جناب سپیکر: او ګپ والا خبره ٹھیک ده خو دا دغه دی، سبا به درته-----

جناب ثاقب اللہ خان چمکنی: مونږ خو سحر وختي نه راغلي يو، د هغوی سزا مونږ له مه راکوئ سر۔

جناب سپیکر: کارروائي ختمه شوه جي او۔۔۔۔۔

سید عاقل شاہ (وزیر کھیل و سیاحت): سر، دا اوګوره ګورنمنټ بنچز پوره دي جي، دا ګوره د اپوزيشن والا نشته دے او ګوره يو اپوزيشن ليډر سره خو اپوزيشن نه جوړيږي، دا اوګورئ دا کورم برابر دے۔ هغلته څوک نشته دے، دوئ د خوب نه نه دي پاڅيدلي۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: نه ټهيک ده، ټهيک ده، جي ټهيک ده، دواړه خبرې ټهيک دي خو دا به داسې کوؤ جي، اوس خو بيا تاسو ته مناسب نه ښکاري، هم دا ليټ ټائم به ښه وی۔ نن خو به دوه بجې کوؤ او د آئنده د پاره پانچ بجې، پانچ بجې۔ آج دو بجے تک Sitting adjourn کی جاتی ہے، اسمبلی Adjourn کی جاتی ہے، دو بجے تک اور آئندہ کیلئے پانچ بجے سے شروع ہو گی۔ تھینک یو جی، شکریہ۔ ادھر آ جائیں،، چیمبر میں آ جائیں، تھوڑا سا گپ شپ، اکرم خان درانی صاحب! ادھر آ جائیں، آپ کی 'تر سکون' گپ شپ تھوڑا سنتے ہیں۔ شکریہ جی، تھینک یو۔

(اجلاس آج بروز سوموار مورخہ 18 جون 2012ء دو بجے بعد از دوپہر تک کیلئے ملتوی ہو گیا)

دوسری نشست

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز سوموار مورخہ 18 جون 2012ء بمطابق 27 رجب 1433 ہجری بعداز دوپہر دو بجکر گیارہ منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، کرامت اللہ خان مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اسکا ترجمہ

اَعُوذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیطَـٰنِ الرَّجِیمِ۔ بِسمِ اللّٰہِ الرَّحمَـٰنِ الرَّحِیمِ۔

یَـٰٓأَیُّہَا الَّذِینَ ءَامَنُوا لَا تَکُونُوا کَالَّذِینَ ءَاذَوا مُوسَیٰ فَبَرَّأَہُ اللّٰہُ مِمَّا قَالُوا ج وَکَانَ عِندَ اللّٰہِ وَجِیہًا O یَـٰٓأَیُّہَا الَّذِینَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللّٰہَ وَقُولُوا قَولًا سَدِیدًا O یُصلِح لَکُم أَعمَـٰلَکُم وَیَغفِر لَکُم ذُنُوبَکُم قلے وَمَن یُطِعِ اللّٰہَ وَرَسُولَہُ فَقَد فَازَ فَوزًا عَظِیمًا۔

(ترجمہ): اے ایمان والو تم ان لوگوں جیسے نہ ہو جاؤ جنہوں نے موسیٰ کو ستایا پھر اللہ نے موسیٰ کو ان کی باتوں سے بری کر دیا اور وہ اللہ کے نزدیک بڑی عزت والا تھا۔ اے ایمان والو اللہ سے ڈرو اور ٹھیک بات کیا کرو۔ تاکہ وہ تمہارے اعمال کو درست کرے اور تمہارے گناہ معاف کر دے اور جس نے اللہ اور اس کے رسول کا کہنا مانا سو اس نے بڑی کامیابی حاصل کی۔ و آخِرُ الدَعوَانا أَنِ الحَمدُ لِلّٰہِ رَبِّ العَـٰلَمِینَ۔

جناب سپیکر: جزاکم اللہ۔

محترمہ نگہت یاسمین اورکزئی: پوائنٹ آف آرڈر سر۔

ملک قاسم خان خٹک: پوائنٹ آف آرډر سر، ډیر اهم پوائنٹ آف آرډر دے، ډیر اهم دے سر۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: خیر خو دے جی؟

محترمہ نگہت یاسمین اورکزئی: ایک منٹ کیلئے سر، صرف ایک منٹ کیلئے، پلیز۔

جناب سپیکر: Ladies first, ladies first۔ اودریږه یو منټ، دې پسې۔

محترمہ نگہت یاسمین اورکزئی: جناب سپیکر صاحب! آپ کا شکریہ کہ آپ نے مجھے موقع دیا۔ اس اسمبلی کا بلکہ پورے ملک کی جتنی بھی اسمبلیاں ہیں، ان اسمبلیوں کا ماحول آج بہت زیادہ سوگوار ہوگا کیونکہ فوزیہ وہاب جیسی شخصیت جو ہے، کہ دوسری پارٹیاں بھی ان کی سیاسی شخصیت کو مانتی ہیں اور انہوں نے جس جدوجہد سے کام کیا، پیپلز پارٹی جب ایک مشکل حالات میں آئی تو وہ ایسی ورکر تھی کہ جس نے ہمیشہ اپنی پارٹی کا ساتھ دیا اور اس پارٹی سے بے وفائی نہیں کی، جو بے وفائی نہیں کرتے وہ امر ہو جاتے ہیں اور فوزیہ وہاب جیسی شخصیات جو ہیں، کسی پارٹی میں میرا خیال ہے اگر ایسی شخصیات ہوں تو وہ پارٹیاں اپنے آپ پہ فخر کرتی ہیں۔ میں ان کی مغفرت کیلئے دعا بھی کروانا چاہتی ہوں اور میں ان کے بارے میں یہ کہنا چاہتی ہوں کہ وہ مر کر بھی امر اس لئے ہو گئیں کہ انہوں نے اپنی پارٹی سے بے وفائی نہ کر کے اپنے آپ کو ایسی جگہ پہ پہنچا دیا کہ جہاں پہ لوگ ان کی تعریف کریں گے۔ اس کے علاوہ جو لنڈی کوتل میں واقعہ پیش آیا، 26 لوگ اس میں جان بحق ہوئے اور 52 کے قریب زخمی ہوئے، میں ان دہشت گردوں کو یہ پیغام دینا چاہتی ہوں کہ تم جتنے بھی ظلم کر لو، یہاں کی اسمبلی کے تمام لوگ، منسٹر صاحبان، یہاں کی اپوزیشن، یہاں کی گورنمنٹ کیونکہ جب ایسا وقت آتا ہے تو گورنمنٹ اور اپوزیشن ایک ہوتی ہیں، یہاں اسمبلی کے تمام لوگ نہ تو تمہارے زیر آئیں گے، نہ تم سے ڈریں گے، نہ پولیس ڈرے گی، نہ فوج ڈرے گی، ہم تمہارے سامنے سیسہ پلائی دیوار کی طرح کھڑے ہیں، تم جتنا ظلم کر سکتے ہو، ان معصوم نوجوانوں پہ اور ان معصوم لوگوں پہ کر سکتے ہو کر لو، آخر تمہیں بھی خدا کو جواب دینا پڑے گا لیکن تم خدا کو جب مانتے ہی نہیں ہو، ایک بے گناہ مسلمانوں کو جب قتل کرتے ہو تو میں تمہیں مسلمان نہیں سمجھتی، میں تمہیں انسانیت کے قاتل سمجھتی ہوں۔ خدا کیلئے، یہ لوگوں کے پیسے لیکر اور لوگوں سے جو تم رقوم لیتے ہو اور اس پہ تم اپنے معصوم نوجوانوں

کو قتل کرتے ہو تو یہ پیسے نہ تمہارے کام آئیں گے اور نہ ہی تمہاری اولاد کے کام آئیں گے تو مہربانی کرو، میں تم سے ریکویسٹ کرتی ہوں کہ مذاکرات کے ٹیبل پہ آجاؤ اور مذاکرات گورنمنٹ سے کرو لیکن خدارا میرے صوبے کے نوجوانوں کی لاشیں ہمیں اور نہ دکھاؤ۔ تھینک یو، جناب سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: شکریہ۔ ملک قاسم خان! دعا کیلئے پہلے جو بی بی نے کہا، ان کیلئے پہلے دعائے مغفرت مانگیں۔

جناب بشیر احمد بلور {سینیئر وزیر (بلدیات)}: جناب سپیکر صاحب! دعا بارہ کښې خو هغې نه مخکښې زه يو دوه خبرې د فوزيه وهاب باره کښې کول غواړم چې که تاسو اجازت راکوئ چې هغه ډيره لويه ليډره وه-----

جناب سپیکر: د دعا نه پس اوکړئ خير دے ، اوس مو هغوی ته اووئيل نو۔

سینیئر وزیر (بلدیات): زما به دا ريکويسټ وی، دعا چې ده، هغه د لنډيکوتل والا او د کوهاټ چې پرون نه هغه بله ورځ دهماکه شوې وه، د هغوی د پاره هم پکښې دعا اوکړئ-----

جناب سپیکر: کوم ځايونه چې دی، هغه ټول پکښې ياد کړه۔ ملک قاسم خان! لږه ښه دغه وکړه جی۔

دعائے مغفرت

ملک قاسم خان خٹک: اللهم رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِي ٱلدُّنۡيَا حَسَنَةً وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ۔ الله د جنتونه نصيب کړی، الله د مونږه ټول اوبخښی۔

جناب سپیکر: الله د هغوی ټول اوبخښی چې کوم چرته هم دهماکو کښې دی او ټول هغه دی۔

ملک قاسم خان خٹک: اوس پوائنټ آف آرډر، پوائنټ آف آرډر جی۔

جناب سپیکر: هم دې دغه سره Related دے ؟

ملک قاسم خان خٹک: ډيره اهم دے۔

جناب سپیکر: نه دې سره Related دے ؟

ملک قاسم خان خٹک: بالکل جی، دې نه اهم دے جی۔

جناب سپیکر: نه خو ده پسې بیا اووایئ، ودریږه چې، ودریږه یو Topic شروع شو، که په دې باندې خبره کوې خو اوس وکړه، که نه وی ده پسې بیا وکړه۔

جناب لیاقت علی شباب (وزیر آبکاری و محاصل): جناب سپیکر صاحب! زه جی دا گزارش کوم، زه دا یو گزارش کوم جی چې زه د خپل معزز ورور ملک قاسم صاحب ډیر زیات مشکور یم چې هغه دعا وکړه خو هغه دعا ځان د پاره ده جی، مونږ خو د مرحومینو د پاره چې کومه دعا غوښتې وه نو ما وئیل چې ټول اجتماعی دعا هغوی د پاره وکړی-----

جناب سپیکر: بشیر بلور صاحب۔ پریږده چې بشیر بلور صاحب ئے وکړی۔

سینئر وزیر (بلدیات): جناب سپیکر صاحب! ډیره مهربانی۔ سپیکر صاحب، دا پرون نه هغه بله ورځ دا فوزیه وهاب صاحبه چې په حق رسیدلې ده، فوزیه وهاب دا یو ډیره زړه سیاسی کارکنه وه او د دې دا سې ده، څنگه چې زما دې نگهت اورکزئ هم خبره وکړه چې خپله پارټی ئے نه ده پریښودې او ډیر لوئے تکلیفات ئے همیشه تیر کړی دی او دومره با اصوله ښځه وه چې هغې یو بیان ورکړے وو، د اخباری بیان نه پس هغې خپل هغه عهدې نه هم استعفیٰ ورکړه او دوه ځله د نیشنل اسمبلئ ممبره هم جوړه شوې وه او څو ځله مونږ سره هغې دې چینلز کښې مخامخ خبرې هم کړې دی او بیا ذاتی طور باندې زما ورسره ډیر ښه تعلق هم وو، سلام دعا وه او دا سې د ښځې په حیثیت د هغې دومره لوئے مقام وو چې د هغې باوجود د دې نه چې هغه خپله پارټئ کښې هم دغه شان ولاړه وه او هغې سره د پارټئ چې خپله عهده ئے ترې هم واغسته، د هغې باوجود هغې د پارټئ نه گیله هم اونکړه او دا سې خوش قسمته هم وه چې پرون شب معراج وو او هغه په حق رسیدلې وه نو زما دا سې دغه دے چې د هغې د پاره هر څومره د هغوی تعریف او هر څومره د هغې ستائینه او سیاسی طور باندې د هغې کوم سوچ چې دے، د یو Democratic, political، او Progressieve سوچ ښځه وه او چې د هغې څومره ستائینه وکړو نو هغه کمه ده۔ سپیکر صاحب، زه لږ پرون هسپتال ته لاړم او زه تاسو ته دا حلفیه وایم چې دا سې معصوم هلکان، یو هلک وئیل چې زه دریم کلاس کښې سبق وایم، یو هلک وئیل چې ما پنځم کښې سبق وئیلو او د یو

پلار زخمی وو او یو معصوم ځوے زما خیال دے هغه خبرې هم نه شوې کولې، هغه هم ورسره وو نو د هغه پلار ما ته وئیل چې زه کراچۍ نه راغلم او خپل دې کور ته لاړم نو ما سودا اخستله نو دې معصوم هم ضد وکړو چې زه هم تا سره ځم او وائی چې مور ئے راته وئیل چې خیر دے دا هم بوځه، نو وائی دا مونږه لاړو او دا مونږ سره داسې حالت اوشو۔ سپیکر صاحب، زه دا وایم چې دا مونږه بدقسمته خلق یو، خپل پښتانه پخپله وژنو، مسلمانان وژنو، زه خو هغوی انسان څه چې هغوی خو درندګان هم نه دی چې څنګه هغوی دا خلق وژنی او څنګه چې هلته هسپتال کښې حالات وو جی، تاسو سوچ نه شئ کولے او تقریباً دیرش کسان پکښې شهیدان، Seventy کسان پکښې زخمیان او دا څنګه دا زما خیال دے دا ظلم خو چرته دنیا کښې نه دے شوے چې څنګه ظلم دوئ روان کړے دے او دا دهشت ګرد چې دی، زه ستاسو په وساطت د ټول پاکستان پارټو ته او مشرانو ته دا خواست کوم چې په دې Political mileage د نه کوی او دا لویه سانحه چې ده، دې سره مونږ یو ځائے شو او د دې دهشت ګردو نه زمونږه ځان خدائے خلاص کړی او دا جنګ چې دے، دا زمونږ د صوبې جنګ نه دے، دا ټول Free world، د ټول پاکستان د پاره زمونږ بچی وژلی کیږی، پکار ده چې مرکزی حکومت هم په دې زیات هغه نوټس واخلی او زما به دا ریکویسټ وی ستاسو په وساطت مرکزی حکومت ته چې مهربانی وکړی چې هر څنګه وی چې څه داسې حالات پیدا شی چې افغانستان کښې خدائے امن راولی، چې کومه پورې افغانستان کښې امن نه راځی نو فاټا کښې امن نشی راتلے، چې فاټا کښې امن رانه شی نو زمونږ صوبه کښې هم امن نه شی راتلے، پاکستان کښې امن نه شی راتلے، دنیا کښې امن نه شی راتلے نو زما به ستاسو په وساطت دا خواست وی چې دې باندې که امریکه وی، پاکستان وی، افغانستان وی، چې هر یو ملک دې خطه کښې کښینی او د یو بل سره په Trust او په Respect سره دا خبره د Settle کړی نو دا به ډیر ښه وی او افغانستان چې دے، د افغانستان خلقو ته پریږدی چې هغوی هغه فیصلې پخپله وکړی۔ مهربانی۔

جناب سپیکر: شکریه جی۔ رحیم دادخان! مختصر جی، یودوه دغه اووایه چې بیا ملک قاسم خان۔ *رحیم داد خان کا مائیک آن کریں۔* تاسو ئے پریږدئ نو هغوی به ئے آن کړی۔

جناب رحیم داد خان {سینیئر وزیر (منصوبہ بندی)}: بِسۡمِ ٱللهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر صاحب! ستاسو ډیره شکریه چې په دې مو ما له موقع راکړه۔ دا عظیمه سانحه چې کومه شوې ده، بم بلاسټ کښې زمونږه ورونړه، بچی زخمیان شوی دی، شهیدان شوی دی، د هغې چې څومره مذمت کوؤ، هغه کم دے او دا اوس داسې حالات دی چې په دنیا کښې، معاشره کښې هر سړے دا Condemn کوی خو نه پوهیږم چې کوم فورسز د هغوی په شا دی؟ او خپله ئے څه شعور نشته او څنګه چې دا څناور هغه سوچ، هغهBullied نمونه حرکتونه، دا د هغې نه هم دغه دی، زما په خیال چې هغه څناور، چارپایه چې کوم دی، هم داسې حرکتونه به دومره دغه باندې نه کوی۔ د هغې نه پس فوزیه زمونږ Committed ورکره وه، څنګه چې نګهت بی بی د خپلې پارټۍ Committed ده او هغه به چې کوم پوزیشن کښې وه او اتهارټی به ورته ملاؤ شوه نو هغې به ډیر په ښه اخلاقی او ډیر محنت سره، که انفارمیشن کښې وه نو هم ، او داسې سوچ نه وو چې صرف د خپلې پارټۍ یا د خپل حکومت هغه Projection به ئے کولو، دا کوشش ئے وو، زمونږه لکه څنګه د پارټۍ سوچ دے چې ادارې Develop کړو او Mature شی او چې دا ښه په مخکښې باندې روان شی او هغه بیا پارټۍ کښې د ننه داسې مونږ ګڼله لکه زمونږ خور او لکه خویندې ورونړه چې څنګه ملاویږی، په دغه نمونه او ډیر یو Respect، پارټۍ کښې ئے هم Respect وو او د پارټۍ نه بهر هم د هغې Respect وو نو د هغې چې کوم Loss مونږ ته اوشو، پارټۍ ته اوشو، دې ملک ته اوشو نو په هغې باندې ډیر افسوس دے او داسې کمے خدائے د پوره کړی او د هغې مغفرت د پاره او ښه شپه ورله خدائے ورکړه چې ډیرو کمو خلقو له دا موقع ملاویږی چې داسې مبارکه شپه او ورځ باندې څوک وفات شی، نو د هغې مغفرت د پاره مونږه دعا کوؤ او خدائے د اته واړه جنتونه د هغې نصیب کړی۔ شکریه جی۔

جناب سپیکر: شکریه جی۔ زه یو خبره به شیئر کړم تاسو سره، چې په کومه ورځ باندې زمونږ د دې هاؤس افتخار ورور شهید شوے وو، لیاقت شباب او دا طهماش خان زخمی حالت میں پڑے تھے سندھ اور پنجاب بارڈر پر تو ہمیں اطلاع ملی، ہم لاڑکانہ میں تھے تو یہ گروپ آیا اور فوزیہ بی بی جو تھیں، وہ لیڈر سب سے آگے تھیں، تو انہوں نے مجھ سے پوچھا تو میں نے ان کو کہا کہ ایسا مسئلہ درپیش آیا ہے کہ میرے تین معزز رکن، جن میں ایک شہید ہے اور دو بڑی Critical حالت میں پڑے ہیں۔ آپ یقین کریں کہ یہ لوگ اور خاص کر فوزیہ بی بی دو گھنٹے لگی رہیں، ایدھی ٹرسٹ کے ہیلی کاپٹر کیلئے اور ایدھی ٹرسٹ سے ان کو اٹھوانے کیلئے انہوں نے جتنی Effort کی، جتنی محنت کی، وہ آج بھی میرے سامنے ہے اور مجھے وہ یادگار دن اب بھی، ان کی خدمت جو میرے ان بھائیوں کیلئے اس نے کی، وہ میں کبھی نہیں بھول سکتا، آپ کے ساتھ تھوڑا شیئر کرنا تھا۔ اللہ ان کو جنت الفردوس میں جگہ دے اور یہ جو اور باتیں آپ لوگوں نے کیں، جو ہمارے صوبے کے ساتھ۔۔۔۔۔

جناب لیاقت علی شباب (وزیر آبکاری و محاصل): د هغوی د مغفرت د پاره دعا وکړئ جی۔

جناب سپیکر: اوس ته وکړه کنه جی، تاسو د پاره خوئے ډیر لوئے محنت کړے وو، دوه گھنټې لگیا وه جی۔ لیاقت شباب صاحب! دعا ټولو له وکړئ۔

(اس مرحلہ پر دعائے مغفرت کی گئی)

جناب سپیکر: جزاکم اللہ۔ جی ملک قاسم خان۔

ملک قاسم خان خٹک: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ہدایت اللہ خان صاحب! مطمئن ہو گئے، آپ مطمئن ہو گئے؟

حاجی ہدایت اللہ خان (وزیر امور حیوانات، وامداد باہمی): جی سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: شکریہ

ملک قاسم خان خٹک: شکریه جناب سپیکر۔ نن صوبه کښې چې موجوده حالات دی، صوبه کښې دوه اهم مسئلې درپیش دی چې په هغې باندې ټول ملک کښې ډیر لوئے تشویشناک صورتحال دے۔ نمبرایک ډرون حملې، بشیر بلور صاحب چې څه اووئیل زه آفرین ورته وایم خو زه ورسره ورسره دا چې مونږ لگیا یو، زمونږ خپل چې کوم عام شهریان قتل شول، شهیدان شول د دې ډرون حملو د وجې، زه

دې هاؤس ته دا درخواست کوم چې د دې هاؤس نه د مرکزی حکومت ته داسې قرارداد لاړ شی، ټولو پارلیمانی لیډرز ته دا ریکویسټ کوم چې مرکزی حکومت د خپل فورسز ته حکم ورکړی چې چرته ډرون حمله کیږی، د هغه جهاز د غورزولو حکم د ورکړی ځکه موجوده صورتحال چې کوم دے، سلامتی کمیټی کښې په هر ځائے کښې په دغه باندې خبرې دی او که چرې دوئ مجبوره وی، بیا به اپوزیشن دا قرارداد پاس کړی۔ زه خپل د اپوزیشن ملګرو ته دا ریکویسټ کوم چې دا قرارداد نن ډیر ضروری دے۔ دویمه خبره چې کوم ملک کښې د لوډ شیډنګ صورتحال دے د بجلئ نه، ټول پاکستان کښې اګرچې دا مرکزی مسئله ده خو چې مونږه خپل قوم ته دا میسج ورکړو چې کم ازکم مونږ کښې دا استعداد شته چې مونږ په دې خبرې کولې شو۔ زه خپل هاؤس ته دا ریکویسټ کوم چې د دې د پاره ښه مضبوط لائحه عمل اختیار کړی۔ شکریه جی، ډیره مهربانی۔

اراکین کی رخصت

جناب سپیکر: ان معزز اراکین نے رخصت کیلئے درخواستیں ارسال کی ہیں جن میں محترمہ فائزہ بی بی رشید 18-06-2012تا04-07-2012، ستارہ ایاز بی بی18-06-2012، جناب وجیہہ الزمان صاحب-18-06-2012اور19-06-2012، ڈاکٹر حیدر علی 18-06-2012، جناب واجد علی خان-18-06-2012، ڈاکٹر ذاکراللہ خان18-06-2012، سکندر عرفان صاحب18-06-2012۔

Is it the desire of the House that the Leave may be granted?

(The motion was carried)

Mr. Speaker: Leave is granted.

مطالبات زر پر بحث اور رائے شماری

Mr. Speaker: Janab Sikandar Hayat Khan Sherpao, to please start discussion on his cut motion on Demand No. 4.Sikandar Hayat Khan.

جناب سکندر حیات خان شیرپاؤ: ډیره مهربانی جناب سپیکر۔ دې ډیمانډ باندې په Friday باندې درانی صاحب هم خبرې کړې وې او نورو مشرانو هم خبرې کړې وې او دا ډسکشن مینځ کښې نیم پاتې شوے وو۔ جناب سپیکر، پی اینډ ډی ډیپارټمنټ یو ډیر اهم ډیپارټمنټ دے او یو لحاظ سره چې اوګورو نو دا د صوبې

پالیسی او Decision making د ډیویلپمنټ باره کښې د هغې Main department یعنی دا ډیپارټمنټ دے او دې سره زمونږه د صوبې ترقی تړلې ده، زمونږه د صوبې مسئلې تړلې دی، د هغې حل تړلے دے دې ډیپارټمنټ سره۔ مونږه که نن کټ موشن راولو نو هم دې دغه د پاره ئے راولو چې دې ډیپارټمنټ کښې چې کومې کومې خامئ مونږ ته ښکاری، کومه کومه کمی مونږ ته ښکاری چې هغه مونږه په گوته کړو۔ جناب سپیکر، دومره اهم ډیپارټمنټ او د هغې اهم ذمه واریٔ او چې بیا مونږه د هغې 'پرفارمنس' ته گورو نو هغې حوالې سره د هغې هغه 'پرفارمنس' ، چې څومره د دې ډیپارټمنټ خپل اهمیت دے، هغه شان مونږ ته نه ښکاری۔ جناب سپیکر، ډیر څه عجیبه دغه دے چې اوگورو یو طرف ته دا ترقیاتی اے ډی پی چې ده، هغه ټوله دا ډیپارټمنټ جوړوی، بیا دا څومره سکیمز چې پراسیس کیږی، د هغې ټول پراسیس هم دا ډیپارټمنټ کوی او بیا د دې Implementation stage کښې هم په هغې باندې نظر ساتل او هغې باندې چیک ساتل هم د دې ډیپارټمنټ ذمه واری ده خو نن چې مونږه اوگورو نو دې دریواړو فنکشنز کښې مونږ ته هغه نه ښکاری چې کوم Proactive role د دې ډیپارټمنټ پکار وو او کوم طریقې سره دې ډیپارټمنټ ته پکښې Interest اخستل پکار وو، هغه مونږ ته نه ښکاری بلکه جناب سپیکر، زه خو به دا اووایم چې زه خو په دې نه پوهیږم چې دا بجټ او د دې دا ډاکومنټس چې دی، دا د دې ډیپارټمنټ خلقو جوړ کړی دی که زمونږ دې حکومت جوړ کړی دی، او دوئ په دې باندې نظر هم ساتلے دے او که نه ؟ ځکه چې دې ځل بجټ سره که تاسو اوگورئ نو دوئ دا Budget Estimate for Service Delivery یو کتاب هم مونږ له راکړے دے او دیکښې یو ډیر عجیبه خبره ئے لیکلې ده چې د پلاننگ اینډ ډیویلپمنټ ډیپارټمنټ ته مونږه لاړ شو او خصوصاً Page 260 ته لاړ شو، هغې کښې ئے چیلنجز لیکلی دی او دا کومه خبره چې زما بیشتر ممبرانو صاحبانو دلته کښې وکړه، زما نه مخکښې چې یره کوم چې زمونږه یو دغه دے چې بهئ دا کوم د امبریله سکیمز والا سلسله چې ده، د هغې هغه شان فائده نه رااوځی چې مونږه اوگورو نو دې ډیپارټمنټ چیلنجز کښې ځان ته لیکلی دی چې Umbrella Projects are a serious challenge to the progress of the department۔ اوس جناب سپیکر، یو طرف ته چې اے ډی پی دوئ جوړوی نو

هغه امبریله باندې جوړوی، بل خواته پخپله دا لیکی چې زمونږ ډیپارټمنټ ته لویه مسئله ده، دا هغه امبریله سکیمز دی۔ زه خو په دې نه پوهیږم چې کومې خبرې باندې د دوئ یقین وکړم؟دا کتاب چې دے، دا به ضرور چیف منسټر هم وئیلے وی او هغوی هم په دې باندې Sign کړے دے، د دغه فنانس منسټر صاحب هم په دې باندې دغه شته، Foreword د دوئ په دې کتاب باندې شته نو چې په دې خبره باندې مونږه د دوئ حمایت وکړو او دا خبره مونږه د دوئ اومنو او که نه چې کوم اے ډی پی ئے پرې جوړه کړې ده، هغه مونږه اومنو؟ دا دیخوا ته هم یو اشاره کوی چې آیا داسې خو نه ده چې دا بجټ بل چا جوړ کړے دے او بس دوئ له ئے تیار ورکړے دے او دوئ کتلے هم نه دے، نه ئے دا وئیلی دی چې مونږه څه باندې دستخط کوؤ او څه دغه کوؤ لګیا یو او بس دا شے ئے مخکښې دغه کړےدے؟ چې یو شی ته پخپله وائی چې یره زما ډیپارټمنټ پراګریس چې دے، هغه د دې وجه نه نه شی کیدے او بیا مخه باندې ته بحث کوې د خپل بجټ نو زه په هغې باندې څه دغه کوم؟ او بیا جناب سپیکر، دې سره چې دا دویم لائن، هغه خو نور هم خطرناک لائن دے، هغه خو زه داسې وینم چې هغه خو د جمهوریت خلاف هم سازش دے، د دې هاؤس خلاف هم سازش دے۔ هغې کښې دویم دوئ لیکی چې Implementation Strategies affected due to political interference، اوس جناب سپیکر، ماته د د دې دوئ جواب راکړی چې دا حل شی او دوئ پخپله په خپل ډاکومنټ نو مونږه به څه دغه کوؤ؟ زه خو په دې باندې نه پوهیږم چې دا ډیپارټمنټ داسې قسمه دغه ئے وی چې په کتابونو کښې پخپله دا څیزونه لیکی نو د دوئ نه به مونږه څه طمع وکړو چې دوئ به زمونږه د ډیویلپمنټ د پاره یا زمونږه د ترقئ د پاره یا زمونږ د صوبې د مسئلو حل کولو د پاره خبره وکړی؟ دلته کښې زما ورورقاسم خټک صاحب د لوډ شیډنګ خبره وکړه، د هغې زمه واری هم په دې ډیپارټمنټ باندې ځکه راځی چې دوئ به زمونږه پلاننګ کوی، د Growth د پاره، د اکنامکس دغه د پاره، په دیکښې دوئ به حصه د اے ډی پی نه ایږدی د هائیډل جنریشن د پاره نو د دوئ نه به مونږه څه طمع وکړو چې دوئ به زمونږه مسئلې حل کړی چې دوئ پخپله کوم یو شے وائی چې دا زما مسئله ده او هغه شے چې دے بیا په هغې

باندې عمل هم نه کوی؟ زه خو په دغه باندې وړومبے نه پوهیږم۔ دویم جناب سپیکر۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: کتاب لیکلے د فنانس والا دے او بجټ جوړ کړے پلاننگ والا دے۔

جناب سکندر حیات خان شیرپاؤ: نه سر، په دیکښې دا Goals چې دی کنه جی، دا هر ډیپارټمنټ پخپله لیکلی دی۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ما اوکتو جی۔

جناب سکندر حیات خان شیرپاؤ: نه، په دیکښې دا Goals چې دی، دا هر ډیپارټمنټ پخپله ورکړی دی، خپل Achievements ئے هم ورکړی دی او خپل چې کوم د دوئ Goals دی یا Aims دی، هغه ئے هم ورکړی دی او چیلنجز هم هر ډیپارټمنټ پخپله ورکړی دی نو کم از کم دا یوه صفحه چې ده، دا خو پلاننگ اینډ ډیویلپمنټ والا لیکلې ده او دا که تاسو هر دغه اوګورئ نو د هر یو ډیپارټمنټ والا بیل بیل لیکلی شوی دی نو دغه حوالې سره دا زیاته زمه واری په دوئ راځی چې دوئ د دې جواب راکړی، دا یو طرف ته یو شے لیکی او بل خواته بل شے۔ بل د دې سره زه دغه کوم چې زمونږه د کله نه دا حکومت په وجود کښې راغلے دے، دوه لوئے آفتونه به زه اووایم، دوه لوئے مشکلات په مونږ باندې تیر شو۔ یو خو دا کوم چې Terrorism والا لا لګیا هم دی خو په دې خصوصاً د ملاکنډ ډویژن والا چې وو، هغه یو ډیر لوئے زمونږه په صوبه باندې یو سخت وخت تیر شوے دے او په هغه وخت کښې به مونږه هم دا وئیل چې یره دې خلقو زمونږ د دې صوبې د پاره او د دې ملک د پاره قربانئ ورکړې دی او دا خبره به کیده چې د دوئ د ډیویلپمنټ د پاره به مونږه پوره دغه کوؤ او دوئ ته به خپل سهولتونه ورکوؤ خو اوس په دې اے ډی پی کښې او په دې بجټ کښې زه دا نه وینم چې د ملاکنډ ډویژن د پاره څه داسې څه لویه منصوبه ایښودے شوې وے یا هلته چې کوم تباهی شوې ده، هلته چې کوم سکولونه تباه شوی دی، کوم روډونه، د هغې د پاره څه Major initiative ماته نه ښکاری۔ دویم د فلډ زمونږ په صوبه باندې یو لوئے دغه تیر شوے دے، د هغې د پاره هم چې اوګورو نو ماته څه داسې نه ښکاری چې په دې اے ډی پی کښې د هغې د Reconstruction د پاره یا د بحالئ د پاره څه لوئے دغه شوے وی، په هغې کښې زمونږه ډیر لوئے انفراسټرکچر

تباه شوے دے ، خصوصاً زه به د منډا هیډ ورکس یاد کړم چې کوم زما په حلقه کښې هم دے ، جناب سپیکر، تر اوسه پورې په هغې باندی کار هم Slow دے او هغه شان لا پوره خپل دغه ته نه دے رسیدلے ، Temporary چې کوم کار شوے وو، د هغې نه پس نور پکښې څه دغه نه دی شوی، نو دا هم زه ګڼم چې دا د دې ډیپارټمنټ کمزوری ده، دوئ پلاننګ صحیح نه دے کړے۔ دغه شان چې کوم د فیډرل ګورنمنټ هم چېPSDP کښې چې کوم مونږه پراجیکټس اخلو نو هغې کښې هم د دې ډیپارټمنټ یو ډیر اهم Role دے خو چې مونږه دې ځل له اوګورو، ټهیک ده 176 پراجیکټس به وی خو په هغې کښې چې اوګورو نو خالی پینځه پراجیکټس پهPSDPکښې نوی دی او چې کوم پراجیکټسAlready دی نو د هغې د پاره ټوکن پیسې ایښودې شوی دی، د منډا ډیم د پاره ټوکن پیسې دی، د لواری ټنل د پاره ټوکن پیسې دی، چشمه لفټ د پاره ټوکن پیسې ایښودې شوی دی۔ بیا یو بل اهم پراجیکټ زمونږه د پیهور هائی لیول کینال فیزIIدے ، هغه دې ځل له ډراپ کړے شوے دے نو دا ډیپارټمنټ هغه خپل Roleنه Play کوی، په دیکښې ځکه مونږ ته د مرکز نه هغه شان توجه نه ملاویږی، دوئ هغه شان Pursue کوی نه دا پراجیکټس چې هغه شان زمونږه د صوبې چې کوم ضرورتونه دی، (تالیاں) چې هغه د هلته د مرکز نه دغه کړے شي۔ ورسره ورسره دا تیره شوې اے ډی پی او دا اے ډی پی چې تاسو Compare کړئ نو ډیر پراجیکټس ډراپ کړی شوی هم دی۔ زما به د وزیر صاحب نه دا خواست هم وی چې دوئ د د دې وضاحت هم وکړی چې ولې دا بعضې پراجیکټس دوئ ډراپ کړل د اے ډی پی نه؟ آیا دا غلط پراجیکټس Identify شوی وو، آیا دوئ تیر کال غلطی کړې وه که نه دا اوس ئے د غلطئ نه دغه کړی دی؟ د دې وضاحت د مونږ ته وکړی (تالیاں) ځکه چې جناب سپیکر، مونږه خو چې دا څه اولیدل نو مونږ ته خو نه ښکاری چې واقعی څه پلاننګ کیږی او د څه منصوبې تحت زمونږه د صوبې ترقی کیږی لګیا ده۔ ډیره مهربانی جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: *شکریہ۔جی عبدالستار خان صاحب۔جی سردار حسین بابک صاحب۔*

جناب سردار حسین(وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم): شکریه جناب سپیکر صاحب۔ سکندر خان دوه درې پوائنټونه Raise کړل او باقی دوه درې پوائنټونه خو به زمونږه

مشر رحیم داد خان او یا د فنانس منسټر صاحب به د هغې جواب ورکوی، دی۔ د ملاکنډ ډویژن په حواله باندی سکندر خان پخپله وینا Technicalities کښې تشویش ظاهر کړو چې خدائے مه کړه چې کله نه حکومت راغلے دے نو ملاکنډ ډویژن ته هغه Due share څنګه چې هغوی اووئیل، ملاؤ شوے نه دے۔ جناب سپیکر صاحب، داسې ده چې هسې خو ټوله خیبر پختونخوا کښې د الله تعالیٰ فضل دے چې د کله نه زمونږ حکومت راغلے دے، پوره پوره کوشش شوے دے او هر ډویژن ته، هر ډسټرکټ ته خپل Due Share چې دے، هغه ملاؤ شوے دے او In particular بیا ملاکنډ ډویژن چې دے، هغه د یو ډیر لوئے خرابو حالاتو نه تیر وو خو زما یقین دا دے چې د سکندر خان په نالج کښې به دا خبره نه وی او نه به دوئ هغه Sector allocation کتلے وی چې کوم زمونږ په اے ډی پی کښې Reflected دے یا کوم هغه بجټ سپورټ چې هغه د ټولې دنیا د ډونرز د طرف نه، که هغه په ایجوکیشن کښې ده، هغه که په هیلتھ کښې ده، هغه که په کیمونیکشن کښې ده، که په ایګریکلچر کښې ده، په ټولو سیکټرز کښې چې څومره ایلوکیشن شوے دے۔ زه په دې فورم باندی دا خبره کوم چې په ټوله صوبه کښې د ټولو نه سیوا ایلوکیشن چې شوے دے، هغه ملاکنډ ډویژن ته شوے دے او دا زمونږ د پاره ډیره زیاته د خوشحالئ خبره ده او زه بخښنه (تالیاں) غواړم چې په نن وخت کښې بعضې خلق مونږه ګورو چې یا سوات ته ځی او یا دیر ته ځی او یا بونیر ته ځی، په داسې حالاتو کښې چې نن د الله فضل دے چې نه یواځې مونږه، نه سیکورټی فورسز، د ملاکنډ ډویژن عوامو د خپلو سرونو قربانئ ورکړې او نن هلته حالات چې دی هغه برابر شو (تالیاں) خو زه لږ ماضی طرف ته ځم چې دا د مشرف په وخت کښې خو دلته د دې منطقې نه او د دې صوبې خلقو سره ډیر لوئے Ministerial Slots وو، Like Interior Ministry چې په هغه وخت کښې چې د دې خطې نه چې نن ځان So called د پښتنو مشران بولی، هغه خلق په مرکز کښې په Interior Ministry کښې ناست وو نو نن زه یواځې نه، نن د ټول ملاکنډ ډویژن خلق دا تپوس کوی چې دا په ګټ او په پیوچار کښې دوه دوه کلومیټره سورنګان وو، هغه څلور کم څلویښت ایف ایم ریډیوان وو، د اسلحې بوساړې وې، نوجوانان بے لارې کیدل نو نن زه

یواځې نه، د ټول ملاکنډ ډویژن خلق دا تپوس کوی چې هغه خلق چې نن ملاکنډ ډویژن ته ځی او ځان د پښتنو مشران بولی هغوی اوده وو، هغوی هغه دوه دوه کلومیټره سورنګان نه لیدل، هغوی هغه د بارودو بوساړې نه لیدې، هغوی هغه څلور کم څلویښت ایف ایم ریډیوان نه لیدل چې خلق به ئې مشتعل کول؟ سپیکر صاحب، دا اعزاز مونږ ته دے، دا اعزاز عوامی نیشنل پارټئ او پاکستان پیپلز پارټئ ته دے *(تالیاں)* چې د الله فضل دے چې ملاکنډ ډویژن چې هلته خلق جنازو له نه شو تلے، مونږ خلق لیدلی دی، مونږ د ملاکنډ ډویژن د هر کور نه، د هر کلی نه جنازه اوچته کړې ده، نن دا خلق راغلی دی لوئے لوئے بیانونه ورکوی، نن دا خلق راغلی دی او دلته تنقیدونه کوی، نن دا د ملاکنډ ډویژن خلق دا هم تپوس کوی چې په ګرین چوک کښې به زنانه ځوړندې وې، په ګرین چوک کښې به ځلمی حلالیدل، په ګرین چوک کښې به بوډها ګان بے عزته کیدل، هلته به د قبرونو نه مړی راویستې شو، جماتونو کښې دهماکې کیدې، په حجرو کښې دهماکې کیدې، په مدرسو کښې دهماکې کیدې، بازارونو کښې دهماکې کیدې، سیاسی ورکران شهیدان کیدل، مونږ د هغه پښتنو د So called مشرانو نه زه تپوس کوم چې هغوی پرون په کوم ځائے کښې وو؟ مونږه خواست کوؤ هغه خلقو ته چې دا پښتانه چې تاریخی قوم دے، دا پښتانه چې د دوئ نه تاریخ هیرېږی نه، دوئ ته هغه خلق یاد دی، دوئ ته به هغه خلق یاد وی چې چا د امن د پاره د تاریخ یو نوے باب جوړ کړے دے۔ جناب سپیکر صاحب، نن د الله فضل دے، نن مونږ ډیر زیات خوشحاله په دې خبره یو چې نن شکر الحمد لله چې دا کوم خلق ځان د پښتنو لیډران بولی، نن غټې غټې جلسې کوی، دعاګانې د عوامی نیشنل پارټئ مشرانو ته کوی، تنظیمی وضعدارانو ته کوی، کارکنانو ته کوی، سیکورټی فورسز ته کوی او که تاسو غواړئ فنانس سیکرټری او فنانس ډیپارټمنټ به دلته ناست وی، ریکارډ رااوغواړئ، مونږ د ټول ملاکنډ ډویژن خلقو ته دا میسج ورکول غواړو چې هغه خلق چې هغه په پښتنو کښې خبره کوی چې په پردی واده کښې سپې په ډانګونو وهی، نن هغه خلق راپاڅیدلی دی، د ملاکنډ ډویژن خلق هغه So called د پښتنو دا مشران پیژنی سپیکر صاحب۔ ډیره زیاته مهربانی او ډیره مننه۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: گوره دا Cross دغه نشته دے جی۔

جناب سکندر حیات خان شیرپاؤ: دوئ ذاتی دغه وکړو، سیاسی دغه کولے شی خو ذاتی نه، زه لږ سیاسی سلسله کښې-----

(شور)

جناب سپیکر: دا وروستو۔

جناب سکندر حیات خان شیرپاؤ: دا مونږ طرف ته دغه، زما پلار ئے یاد کړے دے-----

(شور)

جناب سپیکر: سکندر خان کا مائیک آن کریں۔

جناب سکندر حیات خان شیرپاؤ: زمونږه میندې خویندې شهیدانې شوې دی ځکه تپوس کوم چې د دغه وینی حساب به مونږه د چا نه کوؤ، د دې وینی تپوس به مونږه د چا نه کوؤ، هغه خلق چې کوم په اقتدار کښې نن ناست دی، د هغوی د پالیسو په نتیجه کښې چې د پښتنو وینه روزانه توئیږی، زه د دوئ نه تپوس کوم چې تاسو څه وکړل؟ تاسو دې پښتون قوم له څه هم ونکړل۔ تاسو کومې معاهدې کړې وې او کوم قوتونو سره مو معاهدې کړې وې، د هغې نن څه نتیجه راواوتله؟ نن د پښتنو سره چې دا کوم حل کیږی، دا ستاسو د پالیسو نتیجه ده، زه ترې دا تپوس کوم چې څه شو ستاسو هغه مشر چې ډیر تورزن به جوړیدو، هغه څه شو؟ هغه چې کوم وخت کښې د پښتنو وینه توئیده نو هغه په کوم ځائے کښې موجود وو او ولې د پښتنو په سر ئے لاس نه شو ایښودلے، ولې نه شو راتلے، په دې خاوره باندی اودریدے ولې نه شو؟ دا دهماکې خو په هر چا کیږی، دغه ته مونږه ولاړ یو، مونږ Face کړی دی او د 1970 نه ئے Face کوؤ او د چا د وجې نه ئے Face کوؤ لګیا یو؟ (تالیاں) خبره دا ده چې نن داسې دغه کوؤ نو بیا به دا خبره کوؤ خو زه د دې بابک نه تپوس کوم چې ته وائې چې د ملاکنډ ډویژن خلق د هغه خلقو نه تپوس کوی نو اول خو لاړ شه خپل خاندان کښې تپوس وکړه چې ستا ترونه زمونږ سره شاملیږی او راځی او ستا د خاندان خلق زمونږ سره شاملیږی، د دې

دا مطلب دے چې ستا خپل خاندان چې دے ، اول هغه مطمئن نه دے بیا د نورو عوامو او د نورو خلقو خو وروستو خبره ده۔ جناب سپیکر، دے د د دې شی وضاحت وکړی چې دا څلورنیم کاله چې دوئ امن رانه وستلو بلکه پښتانه ئے یو ډیر لوئے مشکل صورتحال کښې وردننه کړل، د پښتنو سره چې دا کوم په دې څلور نیم کالو کښې لوبې توقې اوشوی، په کوم طریقې سره چې پښتانه بدنام شو، کوم طریقې سره چې د پښتنو دلته کښې پیسې راغلې او هغې کښې غبن اوشوا و کوم کرپشن اوشو، مونږ د دوئ نه تپوس کوؤ چې د هغې جواب راکړئ؟ که نن دوئ دا وائی چې کرپشن نشته نو صرف د ما له د دې جواب راکړی چې دا 'ایزی لوډ' ورته خلق یادوی، ولې دوئ ته خلق دا دغه کوی چې تاسو په هر څه کښې کمیشن اخلئ جناب سپیکر، مونږه حدونه نه پار کول، مونږه دلته کښې راځو او مونږه د مسئلو دغه کوؤ خو بعضې خلق چې دی، هغه د ذاتیاتو حد ته د تلو دغه که کوی نو زه ورته دا وایم که دوئ۔۔۔۔

(شور)

جناب سپیکر: بشیر بلور صاحب! بشیر بلور صاحب،آپ دونوں بیٹھ جائیں، بس جی کافی ہوگیا، بشیر بلور صاحب۔

(شور / قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: میں آپ سے،آپ بیٹھ جائیں، سب بیٹھ جائیں،آرام سے سب بیٹھ جائیں،آپ سب بیٹھ جائیں۔

(شور / قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: بشیر بلور صاحب! یہ بجٹ سیشن ہے اور بزنس گورنمنٹ کی ہے،اگر یہ جواب در جواب چلے گا تو بجٹ رہ جائیگا۔

(شور / قطع کلامیاں)

جناب سپیکر: ابھی بیٹھ جائیں جی۔اودریږه شاه صاحب، شاه صاحب دا خو بجټ،تو گورنمنٹ کا ہے،آپ کی بزنس ہے۔

سید ظاہر علی شاہ(وزیر صحت): میں اس کو حل کرنا چاہتا ہوں جی۔

جناب سپیکر: آپ تھوڑا سا بیٹھ جائیں۔ بشیر بلور صاحب، آپ سے، بشیر بلور صاحب، ایسی بات ہے، آپ سب بیٹھ جائیں۔ میں آپ سے ایک درخواست کرتا ہوں۔ شاہ صاحب، آپ سارے مشران ہیں، یہ گورنمنٹ کی بزنس ہے، بجٹ ہے، اس میں اگر اتنا چوک یادگار بناتے ہیں یا جناح پارک بنا رہے ہیں اس اسمبلی کو، تو بزنس تو آپ کی ہی Affect ہو گی۔ ابھی جواب در جواب اگر چلے گا تو یہ شام تک ختم نہیں ہو گا۔ اگر درمیانی بات کرتے ہیں تو پھر کر لیں۔ جی شاہ صاحب، اصلاح، جرگے کی بات کرو، انصاف کی بات۔

وزیر صحت: شکریہ۔ جناب سپیکر! آپ کا شکریہ۔ یہ آج بجٹ پہ جو بحث ہونا چاہیئے تھی، میں ٹریژری بنچز سے بھی اور اپوزیشن بنچز سے بھی کہوں گا کہ یہ اب معاملہ ہو گیا پرسنل، تو مہربانی کر کے اس چیز کو، بس یہ جو ہماری اپنی روایات ہیں، جنہوں نے بھی شروع کیا ہے، بہر حال میری ان دونوں سے ریکویسٹ ہو گی، میری ان سے ریکویسٹ ہو گی، باقی فیصلہ انہوں نے خود کرنا ہے کہ یہ ہماری اپنی روایات ہیں، اس صوبائی اسمبلی کی اپنی روایات ہیں تو میرا خیال ہے کہ ہمیں بزنس کی طرف Proceed کرنا چاہیئے اور میری دونوں سے بلکہ میں پہلے بابک صاحب سے ریکویسٹ کروں گا اور پھر سکندر خان سے ریکویسٹ کروں گا کہ جو ہو گیا، اس کو میرا خیال ہے کہ اس کو ادھر ہی چھوڑیں اور اس سلسلے کو آگے لے کر چلیں۔ میری ریکویسٹ ہو گی دونوں سے جی۔

جناب سپیکر: اکرم خان درانی صاحب! بات کو ختم کریں جی۔ ښه دے وائی، زه وایم د مشرئ خبره به کوی، نو مشر به خبره خیر دے جی۔

جناب اکرم خان درانی (قائد حزب اختلاف): محترم جناب سپیکر صاحب! ډیره د افسوس خبره ده، زمونږ خو ډیر ښکلی روایات دی، دې صوبه کښې ډیر لوئے درونوالے او د یو بل ډیر احترام دے او د پښتنو لوړ صفت چې دے، هغه لوړ صفت چې په نورو قومونو کښې نشته دے او په پښتون قوم کښې دے چې هغه د یو بل د عزت خیال ساتی، د یو بل د وقار خیال ساتی۔ همیشه په بجټ کښې خبرې کیږی، خامخا به گورنمنټ خپل ښه وائی یا اپوزیشن به وائی چې تاسو نه ښه یې، دا خو روایات دی، نو مونږ څه د پاره ناست یو؟ خو زه به ډیر په ادب سره دې ټول ایوان ته دا خواست وکړم چې دې ځائے کښې د موضوع پورې او د خپل سبجیکټ پورې چې څوک څی نو د یو بل احترام او عزت به وی، دغه د پښتنو

وطن دے ، هر سړے به سترګو کښې بل ته سترګې هم اچولې شی او ګریبان ته به ئے هم لاس اچولې شی، ټوپک هم د هر چا سره دے او ژبه هم د هر چا سره ده او داسې هیڅوک به کمزورے نه ګڼئ په دې صوبه کښې، که هغه غریب دے او که امیر دے ، هغه ښه د پښتو نه ډک سړے دے او پخپله پښتو باندې هغه ځان هم وژنی، بل هم وژنی، مونږ به دا وایو چې صرف په دې بنیاد باندې مونږ د دې صوبې د ثقافت، د دې صوبې د رسم و رواج امین خلق یو، مونږ به دلته داسې مسئلې نه چهیړو چې مونږ کورونه ته لاړشو، مونږ به راځو محکمو ته او که د چا په محکمه کښې څه کمزوری وی نو دا خو بده خبره نه ده چې نشاندهی اوشی او کمزوری ختمه کړی، دا خو د دې صوبې فائده ده او که مونږ چرته دا نشاندهی وکړو چې هغه په پلاننګ کښې کمی ده، هغه په فنانس کښې ده، هغه په تعلیم کښې ده، هغه په صحت کښې ده، دے نه د چا بے عزتی کوی بلکه دا مونږ د دې د پاره کوؤ چې دا صوبه د دې طرف هم او دا صوبه د دې طرف هم ده۔ پرون صوبه کښې دا خلق دلته ناست وو او نن دا خلق هلته ناست دی، وختونه بدلیږی، دا بیا د سره بدلیږی خو مونږ به په دې کوشش کوؤ چې دلته بیلنس اوساتو، هغه خبره وکړو۔۔۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: شکریه۔ جی شکریه، ډیره مهربانی۔

قائد حزب اختلاف: دیکښې د مختلف محکمو کار کردګی مخې ته راځی او که څوک یو محکمه باندې خبره کوی او د هغه کمزورئ نشاندهی کوی نو دا زمونږه ذمه واری ده۔ هغې کښې که څوک ایجوکیشن باندې خبره کوی، څوک به نه خفه کیږی، که په صحت کوی، که هغه په آئی ټی ډیپارټمنټ کوی، اوس را روانه ده که بل وی، مونږ به په ډیر فراخدلئ سره د یو بل اورو او د یو بل عزت به کوؤ۔ که چرته داسې الفاظ څوک کوی نو پریږده ئے مه بلکه په دو ټوک الفاظو باندې د هغه مائیک بندوه او داسې ایوان نه او ته۔۔۔۔

جناب سپیکر: ان شاءالله، ان شاءالله داسې به وی جی۔ شکریه جی، ډیره شکریه۔ ډیر مشرانو ښه خبرې وکړې۔ ستار خان صاحب، عبد الستار خان، Lapsed۔ یه

ڈیمانڈ نمبر 4 جارہی ہے، ذرا مہربانی کر کے تھوڑا تعاون کریں۔ محمد جاوید عباسی صاحب، بہت مختصر جی، یا Withdrawn؟

جناب محمد جاوید عباسی: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ بہت شکریہ۔ جناب سپیکر صاحب! آج جو ماحول ہے، یقیناً یہاں پر مختصر بات کرنی چاہیئے۔ میں اس سے پہلے کہ ڈیمانڈ نمبر 4 پہ آؤں، میں سمجھتا ہوں کہ یہ روایات، یہاں پہلی دفعہ شروع ہوئی ہیں، کہ جب بھی ہم کوئی بجٹ پہ سپیچ کرتے تھے اور ایشو ہم Raise کرتے تھے تو یہ فوری طور اس کو Respond کرتے تھے، یہ کوئی بجٹ کا طریقہ بالکل ایسا نہیں ہے، ہم کوئی اس صوبے کی بہتری کیلئے جب بات کرتے ہیں تو فنانس منسٹر صاحب آخر میں بیٹھ کر ساری چیزوں کا جواب دیتے، یہ اس کا Right ہے، یہ ہمیں Criticize کریں لیکن ہم اگر کوئی بھی بات کرتے ہیں جو ایک ایک گھنٹہ سیاسی تقریر ادھر سے اٹھ کے کرتے ہیں اور یہ اس لئے کہ شاید ان کو 'میڈیا فوبیا' ہوا ہے کہ کل یہ خبر ہماری نہ آجائے کہ یہ غلطیاں بھی، اور اپنی ایک نئی بات بھی اس میں شامل کر لیتے ہیں۔ جناب، اگر ہم اس ڈیمانڈ پہ بات کرتے ہیں تو ان کو کہیں کہ مہربانی کر کے اس صوبے کی بہتری کیلئے ہم بات کرتے ہیں۔ مہربانی کر کے اپنے آپ کو ٹھیک کریں، مہربانی کر کے جو ہم ان کو باتیں بتا رہے ہیں، یہ اس صوبے کی بہتری کیلئے، اس کو اس طرح لیں، Positively لیں بلکہ اس طرح نہ لیں کہ لڑائی کا ماحول پیدا ہو سکے۔۔۔۔

Mr. Speaker: Withdrawn?

جناب محمد جاوید عباسی: نہیں جناب سپیکر، بہت ہے۔ مجھے بڑی Respect ہے رحیم داد خان صاحب کی، بہت عزت والے آدمی ہیں اور یقیناً تین چار سال ہم صرف اس کی شرافت کی خاطر بات نہیں کرتے تھے، یہ ہمارے اوپر بڑا بوجھ تھا لیکن جناب سپیکر، میں ابھی بھی ان کو Direct blame نہیں کرتا، یہ ڈیپارٹمنٹ، جس طرح جسم کا Brain، دماغ ہوتا ہے، اس صوبے کی جو پرانی ڈیویلپمنٹ ہے، یہ اس ڈیپارٹمنٹ کا Role تھا، یہ پچھلے سالوں سے اس کو بالکل انہوں نے بٹھا دیا ہے، یہ پالیسی انہوں نے دینا تھی، انہوں نے بتانا تھا کہ کن اضلاع میں کن چیزوں کی ضرورت ہے، Priority انہوں نے فکس کرنا تھی اور پھر Need basis پہ انہوں نے حکومت کو ایک ڈیویلپمنٹل پلان بنا کے دینا تھا کہ ان ان اضلاع میں ان چیزوں کی ضرورت ہے۔ چونکہ ان کا بہت معاملہ جو ہے، امبریلہ بجٹ آنے کی وجہ سے اس ڈیپارٹمنٹ کو، تو کوئی پانچ سالوں سے شاید کام کرنے کی کوئی انہوں نے ضرورت ہی محسوس نہیں کی ہے۔ کسی ایک چیز میں آپ دیکھ لیں اور ابھی جو سب سے دلچسپ بات ہے، جو سب سے زیادہ ایک ہی بات تھی، جو ہمارے

اپوزیشن لیڈر صاحب نے بات کی ہے، سکندر شیر پاؤ صاحب نے بات کی ہے، دوسری باتوں کو میں Repeat نہیں کر رہا، جو سب سے زیادہ اس وقت ہے جناب سپیکر، Crisis ہمارا چل رہا ہے لوڈ شیڈنگ کا، اگر یہ چار پانچ سال بیٹھ کر اسی ہائیڈل پہ ہی توجہ دے دیتے اور ان کے پاس پیسہ بھی آیا ہوا تھا، ان کے پاس وسائل بھی موجود تھے، یہ ڈیپارٹمنٹ کا کام تھا لیکن کوئی ایک چیز آپ بتا دیں، اس دفعہ یہ بڑی خوشی سے انہوں نے کہا ہے کہ ہم نے 70% جو اماؤنٹ ہے اے ڈی پی کی، وہ ہم نے Ongoing schemes پہ دے دی ہے۔ اس لئے انہوں نے دے دی کہ مجھے لگتا ہے کہ ان کے پاس کوئی Priority اس ڈیپارٹمنٹ کے اندر موجود نہیں تھی، گویا ان کو پتہ ہی نہیں تھا، اس وجہ سے میں بتا رہا ہوں کہ جو دور دراز کے اضلاع ہیں، یہ بجٹ تو الحمد للہ پانچ اضلاع کا بجٹ ہے، اس میں سارے خوش بھی ہیں اور یہ ڈیپارٹمنٹ بھی خوش ہو گا لیکن باقی جو ڈویژن ہیں، جو ہمارا ڈویژن ہے، جو مالاکنڈ ڈویژن ہے، جو سدرن ڈسٹرکٹس ہیں، ان کی حالت آپ دیکھ لیں۔ کوئی ایک پراجیکٹ نہیں، سارے ہمیں اٹھا کر بتا دیں کہ وہاں کیا لوگوں کی ضرورت نہیں ہے؟ یہ میں نے اس دن اپنی بجٹ سپیچ میں بھی کہا، ہمیں ٹائم بڑا تھوڑا ملتا ہے، یہ 'ایکسپریس وے'، جناب سپیکر! آپ بھی جاتے رہے ہیں، یہ کہتے ہیں کہ ہم نے ڈیم بنانا ہے، Future میں یہ ڈیم کہاں بنائیں گے کہ آج آدمی ایبٹ آباد نہیں پہنچ سکتا، عام آدمی آج چلاس نہیں پہنچ سکتا، جناب یہ Silk rout تھا یہاں ایک فوج ہے منسٹر صاحبان کی، جن کا بھی وہاں اس علاقے سے تعلق ہے۔ جناب، بالکل اس کی بہت ضرورت تھی کہ یہ ڈیپارٹمنٹ Priorities بناتا، یہ حکومت کو بتاتا کہ ان ان اضلاع میں ان چیزوں کی ضرورت ہے۔ جو ایجوکیشن میں پیسہ پچھلے بجٹ میں ملا ہوا تھا، آج اس کا 33% پیسہ بھی اس دفعہ انہوں نے نہیں دیا۔ اسی طرح اگر آپ ہیلتھ کو لے لیں اور ایک آخری بات انہوں نے اپنے اس وائیٹ پیپر میں بھی Show کی ہے کہ کئی دفعہ ہم نے یہاں کھڑے ہو کر چلایا ہے آپ کے سامنے، ہم نے کہا ہے کہ ایک ناگہانی آفت آئی تھی ہمارے ڈسٹرکٹس کے اوپر، ہمارے جو پانچ اضلاع ہیں، ان کے اوپر Earthquake کی وجہ سے تباہی آ گئی ہے، ہزاروں کے حساب سے ہمارے روڈز تباہ تھے۔ جناب سپیکر، ایک 112 وہ سکول ہیں جن کے اوپر سر 70% کام ہے، ابھی چھتیں نہیں پڑی ہوئیں لڑکے شدید موسم میں، یہ کام بھی ڈیپارٹمنٹ کا تھا کہ یہ ہماری لڑائی جا کے مرکز سے لڑتے اور کہتے کہ یہ اضلاع جن کو ڈونرز نے پیسہ دیا ہوا تھا، پیسہ آیا ہوا تھا، وہ پیسہ کہیں اور شفٹ ہو گیا ہے، انہوں نے جا کر ہماری وہاں لڑائی نہیں لڑی جس کی وجہ سے آج صرف 19 ارب روپے کی Liabilities ہیں، 19 ارب روپے کی۔ اگر

Suppose کل یہ حکومتیں جانے والی ہیں، یہ بالکل آخری دم ہے، یہ 19 ارب روپے کی Liabilities کون کلیئر کرے گا؟ یہ کیا اس بجٹ سے ان لوگوں کو دینا پڑیں گے؟ تو یہ ان کی پلاننگ تھی، ان کو سوچنا چاہیئے تھا، Future کیلئے انہوں نے پلاننگ کرنا تھی لیکن بد قسمتی سے اس دفعہ بری طرح ہم ناکام ہو گئے جس کی وجہ سے مجھے، اور جو دلچسپ بات ہے جناب سپیکر، آپ کی توجہ ذرا چاہیئے ہو گی۔۔۔۔

جناب سپیکر: بالکل آپ کی طرف ہے، میری توجہ لسٹ کی طرف بھی ہے، دو تین منٹ سے زیادہ نہ ہوں۔

جناب محمد جاوید عباسی: آپ نے جناب سپیکر، جناب سپیکر! Summer Head Quarter ہے نتھیا گلی، بد قسمتی سے میں اس حلقے کا نمائندہ ہوں، آپ جناب سپیکر، خود وہاں تشریف لے کر گئے ہیں، وہاں ایک ہاسپٹل تھا، آپ نے دیکھا تھا، دو سال پہلے آپ کی کوششوں کی وجہ سے، چیف منسٹر صاحب کی کوشش کی وجہ سے اس ہاسپٹل کو انہوں نے ڈالا تھا کہ اگر آپ جاتے ہیں، چیف منسٹر صاحب جاتے ہیں، منسٹر صاحبان وہاں جاتے ہیں Summer Head Quarter میں، کوئی ایمرجنسی ہو جائے تو کسی کو ہم وہاں اٹھا کر کہاں لے جائیں گے؟ تو اس ہاسپٹل کو انہوں نے ڈالا تھا پچھلے سال، اس سال ان کی اتنی اچھی پلاننگ ہے کہ موقع پر کوئی کام نہیں ہوا لیکن جو بک آئی ہے اے ڈی پی کی، اس کو بھی نکال دیا گیا ہے، تو میں چاہوں گا کہ آج ہمارے جو سوالات میں نے یہاں Raise کئے ہیں جناب، ان کو یہ Respond کریں اور اس کے بعد ہم فیصلہ کریں گے کہ ہم نے واپس لینی ہے کہ نہیں لینی جناب سپیکر؟

جناب سپیکر: شکریہ۔ مفتی کفایت اللہ صاحب، مفتی صاحب! مختصر مختصر پخپې پخپې خبرې وکړه۔

محترمہ نگہت یاسمین اورکزئی: ولے بھتیٔ کبنې ئے دغه کوی څه؟

جناب سپیکر: (قہقہہ) نه دے بنه پوهه دے کنه۔

مفتی کفایت اللہ: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر صاحب! آپ کا بہت زیادہ شکریہ جی۔ میں نے تو پلاننگ اینڈ ڈیویلپمنٹ پر اس لئے کٹوتی کی تحریک پیش کی تھی کہ میں چند ضروری باتوں کی طرف اپنے ایسے وزیر جن کی حیثیت ایک دریا کی ہے، ایک دریا کو موڑنا چاہتا ہوں۔ سب سے پہلی بات یہ ہے کہ جی ہم سیاسی لوگ ہوتے ہیں اور ہم اپنی ضرورت کے مطابق کوئی سکیم دیتے ہیں، اب وہ کتنی ضروری ہے، غیر ضروری ہے تو اس کا تعین تو محکمہ پی اینڈ ڈی کرے گا۔ محکمہ پی اینڈ ڈی کے پاس ایسی پلاننگ نہیں

ہوتی کہ ان پانچ سالوں میں یہ میگا پراجیکٹس ہونے چاہئیں، میں بہت زیادہ افسوس سے اس لئے کہتا ہوں کہ ہمارے صوبے کے وسائل اتنے نہیں ہیں، ہم مرکز سے وہ چیزیں لے نہیں سکے جو ہمیں لینا چاہیئے تھیں، اب آج کی ہماری جو اے ڈی پی بک ہے، اس کے اندر آپ دیکھیں تو وہاں میگا پراجیکٹس بھی نہیں ہیں اور گیگا پراجیکٹس بھی نہیں ہیں۔ اب اگر ہمارے محترم وزیر صاحب اپنے ہی صدر صاحب اور وزیر اعظم صاحب سے اپنا حق نہیں لے سکتے، ہم ان کے ساتھ ہیں تو پھر یعنی اس سے زیادہ بہتر موقع کونسا ہو گا؟ جناب سپیکر، بعض اوقات غیر ضروری اخراجات ہوتے ہیں اور غیر ضروری اخراجات کو روکنے کیلئے بھی ہمارا محکمہ پی اینڈ ڈی کچھ نہیں کرتا اور تیسری اہم بات یہ بتانا چاہتا ہوں کہ اس صوبے کی بد بختی یہ ہے کہ یہاں ترقیات میں Doubling ہوتی ہے وہ ایجنسیاں جو Implement کرتی ہیں، وہ کبھی ٹی ایم او ہوتا ہے، وہ کبھی پی ایچ ای ہوتا ہے، کبھی وہ سی اینڈ ڈبلیو ہوتا ہے اور روڈ ایک ہوتا ہے اور مختلف ایجنسیاں اس پر اپنی رسیدیں حاصل کر لیتی ہیں اور یوں قوم کا پیسہ ضائع ہو جاتا ہے۔ میرا یہ خیال ہے کہ اگر قوم کا پیسہ بچانا چاہتے ہیں تو ٹیکنیکل وہ وہی ڈیپارٹمنٹ ہے جس کو ہم پی اینڈ ڈی کہتے ہیں۔ میں اس موقع پر محترم وزیر صاحب کو متوجہ کروں گا کہ ہمارے 'ایرا' سے کم از کم 40 ارب روپے ہمارے گم ہو گئے ہیں اور ان پیسوں کی وجہ سے آج جتنی بھی وہاں سکیمیں ہیں، وہ نامکمل ہیں اور خاص کر ایجوکیشن کے سیکٹر کے اندر ہمارے بہت سارے بچے جو ہیں وہ بغیر ٹینٹ کے اور بغیر کسی سائے کے پڑے ہوئے ہیں، اب وہ 40 ارب روپے چلے گئے۔ اس وقت ہمیں یہ بتایا تھا کہ چونکہ وہاں Code ایک ہوتا ہے، ہیڈ ایک ہے لہذا یہ پیسے پڑے ہوئے ہیں لیکن آج پتہ چلتا ہے کہ اس کا کوئی حساب نہیں ہے۔ 'ایکسپریس وے' کا ابھی حساب نہیں ہے۔ ECNEC کے اندر ہماری نمائندگی تو جناب محترم رحیم داد خان کرتے ہیں، اب ہمارے بڑے بڑے پراجیکٹس کی نمائندگی جب آپ کریں گے تو آپ کو چاہیئے کہ آپ ہمیں مطمئن کریں کہ ان پانچ سالوں کیلئے ہم نے یہ بڑے بڑے منصوبے لے لیے ہیں۔ یہ جو بجٹ ہے، انہوں نے یہ سوچا ہوا ہے کہ آج آخری سال ہے، اب چھوڑو صوبہ تو آپ کا ہے، اگر کل کسی اور کی حکومت ہو گی، وہ صوبے کے مفاد میں ہو گا۔ چونکہ اس کے اندر ایسا نہیں ہے، اگر محترم رحیم داد خان مجھے سمجھادیں کہ میں نے اس کے اندر یہ دفاع کیا ہے تو پھر میں اپنی کٹوتی پہ زور نہیں لگاؤں گا۔

جناب سپیکر: جی نصیر محمد میداد خیل صاحب۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: شکریہ جناب سپیکر۔ جہاں تک ہمارے محترم وزیر صاحب کا تعلق ہے تو ان کے ساتھ ہمارے تقریباً 21 سال کے تعلقات ہیں اور یقیناً ہم ان کا احترام بھی کرتے ہیں لیکن چونکہ آج ان کے محکمے کے متعلق میں کچھ معروضات پیش کرنا چاہوں گا۔ جناب سپیکر، ہم یہاں پہ جتنے بھی معزز ارکان بیٹھے ہوئے ہیں، اپنے اپنے حلقوں کی یہاں پر اسمبلی میں نمائندگی کرتے ہیں۔ جناب سپیکر، یہاں پر اپنے حلقے کے نمائندے کے ساتھ ایک اور جگہ ہے جس کو وزیر اعلیٰ ہاؤس کہا جاتا ہے، ان دو مقامات پر ہر رکن صوبائی اسمبلی اپنے حلقے کی جتنی بھی ضروریات ہیں، وہ یہاں اسمبلی میں پیش کرتا ہے یا پھر وزیر اعلیٰ صاحب کے دفتر جا کر ان کے سامنے اپنی معروضات رکھتے ہیں۔ جناب سپیکر، یہاں دونوں جگہوں سے مایوس ہو کر ہم دو ارکان صوبائی اسمبلی نے مجبوراً عدالت کا رخ کیا اور عدالت کا رخ، چونکہ ہمارے علاقے پسماندہ بھی ہیں اور پسماندہ ان کو رکھا بھی جا رہا ہے تو وہاں پر ہم نے 12 حلقوں کی Comparative statement کی درخواست دی۔ آٹھ حلقوں کا تعلق حکمران جماعت سے تھا اور چار حلقوں کا تعلق اپوزیشن کی جماعتوں سے تھا جناب۔ دوران کارروائی وہاں پر پی اینڈ ڈی کی طرف سے ایک سیکشن آفیسر آیا کرتا تھا اور اس سیکشن آفیسر نے ایک دن مجھے کہا کہ آپ کیا فضول کام کر رہے ہیں، ایسے فضول لگے ہوئے ہیں، آپ کو یہاں سے بھی کچھ نہیں ملے گا اور جب بحث کا دن آیا تو اس سے پہلے عدالت نے پی اینڈ ڈی سے 12 حلقوں کی Comparative statement مانگی تھی، جناب سپیکر، جب یہ لیٹر پی اینڈ ڈی کے پاس گیا تو پی اینڈ ڈی کے پاس اتنا ریکارڈ نہیں تھا کہ وہ ان 12 حلقوں کی Comparative statement بنا کر عدالت میں پیش کر دیتا، پی اینڈ ڈی نے اس لیٹر کو مختلف محکموں کے پاس بھیجا For comments اور Comments میں 12 حلقوں کے بجائے پورے صوبے کے حلقوں کی Statement وہاں آ گئی، 68 Pages پر مشتمل وہ Statement تھی۔ جناب سپیکر! مجھے یہ کہتے ہوئے افسوس ہو رہا ہے کہ ان 68 Pages میں جب ہم نے ان حلقوں کی Comparative statement بنائی تو آپ یہ سن کر حیران رہ جائیں گے جیسے اس دن بھی کہہ رہے تھے کہ پرائمری میں 51 rooms ایک حلقے کو دیئے گئے ہیں اور اس کے بعد ایریگیشن میں 279 ملین پلس 46 ملین پلس 0.231 ملین، یہ اسی حلقے کو دیئے گئے ہیں اور روڈز میں اسی حلقے کو 24.59 km, 2.9 km یہ دیئے گئے ہیں، یہ تو ایک حلقے کا حال ہے۔ جناب سپیکر! جس وقت بحث شروع ہوئی تو ہمارے ایڈیشنل ایڈوکیٹ جنرل صاحب نے عدالت عالیہ کو یہ بتایا کہ یہ ساری سکیمیں پی اینڈ ڈی تیار کر کے ممبران اسمبلی میں تقسیم کرتا ہے۔ خوش قسمتی سے یا بد قسمتی سے عدالت

عالیہ نے مجھ سے پوچھا کہ کیا واقعی ایسا ہے تو میں نے ان کو کہا کہ جہاں تک پی اینڈ ڈی کی تقسیم کا مسئلہ ہے تو ہمیں آج تک پی اینڈ ڈی کی طرف سے کوئی لیٹر ہی نہیں آیا، ہاں البتہ چیف منسٹر ڈائریکیٹو کے ذریعے ساری تقسیم ہوتی ہے اور جہاں تک میرا اندازہ ہے یا میرا تجربہ ہے پورے اس سال کا جو Propsed budget ہے، وہ چونکہ امبریلہ ہے اور امبریلہ کی تقسیم پی اینڈ ڈی نہیں چیف منسٹر صاحب خود کرتے ہیں۔ جناب سپیکر! ہمارے کیس کا جو افسوسناک پہلو ہے کہ ہمارا تعلق بھی اسی اسمبلی سے ہے اور یہ دوران اس مقدمے کسی بھی حکومت کے ذمہ دار شخص نے ہم سے رابطہ نہیں کیا اور ہم بھی اپنی پشتو (انا) کی وجہ سے پھنسے ہوئے تھے کہ چھوڑنا ہم نے بھی نہیں ہے۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> ابھی آپ کا کیس جاری ہے یا ختم ہوا ہے؟

<u>جناب نصیر محمد میداد خیل:</u> میں اسی پر آرہا ہوں سر۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> ہں جی؟

<u>جناب نصیر محمد میداد خیل:</u> اسی پر آرہا ہوں جناب۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> نہیں، ابھی کیس جاری ہے یا ختم ہوا ہے؟

<u>جناب نصیر محمد میداد خیل:</u> میں اسی پر آرہا ہوں سر، آپ کو بتانا چاہ رہا ہوں۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> اگر کیس ادھر چل رہا ہو تو پھر اس پر بولنا زیادہ اچھا نہیں ہوگا۔

<u>جناب نصیر محمد میداد خیل:</u> فیصلہ ہو گیا ہے، فیصلہ ہو چکا ہے، اس پر فیصلہ ہو چکا ہے تو میں وہی آپ کو بتانے جا رہا ہوں۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> اگر تمہید بہت لمبی ہو گئی تو؟

<u>جناب نصیر محمد میداد خیل:</u> میں چھوٹی کر رہا ہوں سر۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> بجٹ کی طرف آجائیں۔

<u>جناب نصیر محمد میداد خیل:</u> بجٹ کی طرف آرہا ہوں سر، بجٹ ہی کی طرف آرہا ہوں۔ ایک منٹ آپ مجھے دیں تاکہ پورے ہاؤس کو یہ معلوم ہو جائے جو میں پوچھنا چاہ رہا ہوں، آخر میں منسٹر صاحب سے پوچھوں۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> یہ آگے 40، ڈیمانڈز رہتی ہیں، ایک ایک گھنٹہ اگر آپ بولیں گے تو۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: جناب سپیکر! ہمارا قصور نہیں ہے، یہ آپ ان سے کہیں جو وقت پر نہیں آتے اور ان کی نشاندہی پر پھر آپ بھی ناراض ہوتے ہیں اور پھر درمیان میں موقع بھی دیتے ہیں غیر متعلقہ افراد کو، جو کھڑے ہو کر گھنٹوں گھنٹوں تقریر کرتے ہیں۔ ہم نے توکٹ موشنز دی ہوئی ہیں۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: کٹ موشن کا اپنا کوئی ٹائم ہوتا ہے، یہ نہیں ہوتا کہ گھنٹے ہوتے ہیں۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: جناب سپیکر، اگر پانچ منٹ مجھے دے دیں تو میں۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: بس ٹھیک ہے، پانچ منٹ لے لیں لیکن گھنٹوں کی بات نہ کریں۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: گھنٹے نہیں ہونگے، پانچ منٹ کی تقریر ہو گی۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: آپ توڈراتے ہیں لوگوں کو۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: جی نہیں ڈراتا، فکر نہ کریں ہم ڈرانے والے نہیں ہیں، ہم پیار کرنے والے ہیں، کوئی پیار کرنے والا ملے کہ کوئی ہم سے پیار کرے (تالیاں اور قہقہے) اور یہ یقین جانیں کہ عزت کا جواب ہم نے ہمیشہ عزت سے دیا ہے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ان شاء اللہ ان شاء اللہ عزت ملے گی۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: جناب سپیکر! کیس کا فیصلہ ہونے کے بعد جیسے ہمیں حکم ہوا تھا کہ آپ اپنی ڈیمانڈز پی اینڈ ڈی کو دے دیں، ہم نے اپنی ڈیمانڈز پی اینڈ ڈی کو دیں اور اس میں حکومت کو یہ کہا گیا تھا کہ اس فیصلے میں ایک مہینے کے اندر آپ نے اس کا فیصلہ کرنا ہے، مہینہ گزر گیا اور ہمارا کوئی کچھ کسی نے نہیں پوچھا اور اس دوران بھی حکومت کے کسی بھی ذمہ دار شخص یا سیاسی شخصیات نے ہم سے رابطہ نہیں کیا۔ پی اینڈ ڈی کو ہم نے دیں اور بعد میں کچھ تھوڑا بہت حکومت کی طرف سے ہمیں کہا گیا کہ یہ آپ کو ملے گا، آپ کی ڈیمانڈز پر کسی قسم کی کارروائی نہیں ہو سکتی۔ جناب سپیکر، پچھلی جمعرات کو میں اور میرے ساتھ دوسرا دوست ملک قاسم صاحب، ہم دونوں چیف منسٹر صاحب کے پاس گئے، وہاں پر ہمارے ایک محترم وزیر صاحب بھی بیٹھے ہوئے تھے اور ہم اس لئے گئے تھے، یہ بھی میں آپ کے نالج میں لانا چاہتا ہوں کہ اس دن جب کیڈٹ کالج کی میں نے بات کی تھی اور یہاں پر ہمارے محترم وزیر اطلاعات کی جو موومنٹ تھی، یہ کچھ خطرناک مجھے لگ رہی تھی اور ہوا بھی وہی، میں نے یہی کہا تھا کہ خدارا ایک کیڈٹ کالج ہمیں دیا جا رہا ہے تو اس کو متنازع نہ بنائیں اور یہ درخواست میں نے وزیر اعلیٰ صاحب سے بھی جمعرات کے دن کی کہ خدا کیلئے دونوں ارکان، ایک آپ کی پارٹی سے تعلق رکھتا ہے اور ایک پیپلز پارٹی سے تعلق رکھتا ہے، آپ

دونوں کو بلائیں اور ہم دونوں کو چھوڑ دیں جو اپوزیشن سے تعلق رکھتے ہیں۔ ان کے درمیان فیصلہ کر کے لکی مروت میں جو بھی جگہ آپ فیصلہ کر لیں، وہاں پر ہمیں یہ کالج بنا کر دے دیں۔ وہیں پر ہمیں چیف منسٹر صاحب نے کہا کہ آپ کا تو فیصلہ ہو چکا ہے، میں نے ان کو کہا کہ جی آپ کو غلط 'پکچر' دی گئی ہے، اب یہ واللہ العلم افسران غلط کہہ رہے ہیں یا ہمارے سیاسی قائد نے کچھ ہمیں راضی کرنے کیلئے غلط بیانی سے کام لیا ہے؟ جناب سپیکر، اس وقت پھر وہ کیس Contempt of court کی وجہ سے کورٹ میں چلا گیا ہے اور اس میں Date بھی فکس ہو گئی۔ آخر میں جناب سپیکر، آپ کی طرف آتے ہوئے آخری بات یہ کہونگا کہ میگا پراجیکٹ کی یہاں بات ہو رہی ہے، میگا پراجیکٹ میں ہمارے ڈسٹرکٹ جو کرم تنگی ہے، اس کا اسمیں کہیں پر ذکر بھی نہیں ہے، باران ڈیم ہے اس کا ذکر Presentation جیسے میں نے پہلے تقریباً Presentation to PRDP ہوا ہے اور تیسرا کیڈٹ کالج ہے۔ میں ایک دفعہ پھر آپ کے توسط سے پوری حکومت سے یہ اپیل کر رہا ہوں کہ خدا کیلئے اپنے دونوں ممبران کو جو کہ سرکاری بنچوں سے تعلق رکھتے ہیں، ان کو بٹھا کر کسی جگہ پر بھی بنالیں اور جہاں تک ہمارے مخدوم صاحب نے کہا تھا کہ اس کو ڈی آئی خان لے جائیں تو خدارا ہمارا ویسے بھی ضلع بدقسمت ہے ان کاموں میں، خدارا یہ ایک چیز متفقہ طور پر کہیں بھی اس کو بنالیں سر۔ میرا وزیر پی اینڈ ڈی سے صرف ایک سوال ہے کہ آیا یہ سکیمیں پی اینڈ ڈی تیار کر کے ممبران کو دیتا ہے یا حکومت دیتی ہے، وزیر اعلیٰ صاحب دیتے ہیں، اس کا جواب مجھے دے دیں؟ اور اس پر میں اپنی تقریر ختم کرتا ہوں۔ شکریہ جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ نرگس ثمین بی بی۔

محترمہ نرگس ثمین: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔۔۔۔

میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات): زه جي يو Explanation كوم۔

جناب سپیکر: میاں صاحب! ما سره صرف يو ورځ ده او صرف شلور ډيمانډز دی (مداخلت) نو دا ستاسو بزنس خرابیږي۔ دا به كله يو څه وائي، بل به بل څه وائي نو هر چا پسې څه له ځئ؟ خپل كار ته راځئ، خپل بزنس ته راځئ۔

وزیر اطلاعات: زه جي يو خبره كوم نو۔

جناب سپیکر: لګیا اوسه جي، بس ستاسو بجټ دے، پاتې به شي۔ يعنی دا يو كيډټ كالج لسمه ورځ ده چې تنګیږي په دې هاؤس كښې بس كړه كنه۔ (مداخلت)

بس ٹھیک دہ اووایه، اووایه جی، تاسو اووائی بیا به ترینه ماحول هم هغه شے شی نو۔

<u>وزیر اطلاعات:</u> نو مونږ خو ملګرو ته هم دا درخواست کوؤ چې هغه خبرې د چھیړی چې کوم د کټ موشنز سره تعلق لری، چې د کټ موشن نه بغیر راشی نو مجبوری ده جی۔ مونږه کیډټ کالج په هغه ځائے کښې غواړو او ځکه مونږه ورکړے دے، اوس د هغې د پاره خو اول چې وړومبئ کومه خبره اوشوه، متنازع خو په هغه ځائے کښې شوه چې یو خو دوئ زمکه ورکړې ده نو زمکه بل چا ورکړې ده او په دې بنیاد باندې ئے زمکه په داسې ځائے کښې ورکړې ده چې هغه بیخی د پنجاب سره په بارډر باندې ده، مونږه صرف دومره قدرې کار کړے دے چې ډیپارټمنټ تلے دے، هغه ځائے ئے کتلے دے، هغه ځائے هم د هغه خلقو دے، هم د هغه لکی د خلقو دے چرته د پردو خلقو نه دے او هغه هم د خدائے په نامه دے او هغه هم د سړک په غاړه دے او ډیر ٹھیک دے نو چې یو ٹھیک ځائے دے متنازع چا کړو، عدالت ته څوک لاړل؟ څوک ئے ایساروی د هغه خلقو نه د تپوس اوشی؟ حکومت خو د دې په انتظار دے چې د عدالت نه کیس ختم شی چې مونږ د غلته دا کار شروع کړو خو که فرض کړه خلق دلچسپی لری چې ایسار د هم شی او په عوامو کښې د زما نوم هم نه خرابیږی نو عوام ماشومان نه دی۔ حکومت کړے دے، زمکه ئے ورله تیاره کړې ده، مونږه جوړولو ته تیار یو۔ کوم خلق چې دلچسپی لری نو د عدالت نه د خپل کاغذ واپس واخلی نو مونږه به ئے ورته سبا شروع کړو او که نه۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> *شکریہ۔*

<u>وزیر اطلاعات:</u> یا به شپیلئ وهی یا به ستوان خوری، دواړه کارونه نه کیږی، مونږه لکی ته چې کوم دے کیډټ کالج جوړوؤ۔

<u>جناب سپیکر:</u> *شکریہ۔ نرگس ثمین بی بی۔*

<u>محترمہ نرگس ثمین:</u> *بِسۡمِ ٱللهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر صاحب! سب سے پہلے میں یہ پوچھنا چاہتی ہوں کہ یہ ہر ڈیپارٹمنٹ پہ ہم کٹ موشنز لاتے ہیں تو اس پر ہمیں بولنے کی اجازت ہے یا نہیں؟ اگر*

ہے تو پھر ہم اپنا مدعا پیش کریں گے اور اگر نہیں ہے تو پھر ہم اپنی کٹ موشنز واپس لے لیں گے، پھر ہمیں اپنی Insult کرنے کی ضرورت نہیں ہے۔

<u>جناب سپیکر:</u> نہیں، آپ کو تو دعوت دی گئی ہے نا، آپ بولیں، آپ کو اجازت ہے، آپ کو اجازت ہے، آپ اپنی تجاویز دے دیں۔

<u>محترمہ نرگس ثمین:</u> ہاں جی۔ جناب سپیکر صاحب! میں سٹینڈنگ کمیٹی پی اینڈ ڈی کی ممبر ہوں، پانچواں سال ہو گیا ہے کہ اس کمیٹی نے کوئی کام نہیں کیا۔ ہم آتے ہیں، اپنی حاضری لگا لیتے ہیں اور پھر چلے جاتے ہیں، یہ سب پلاننگ ہی کرتا ہے اور اس پر کوئی عمل نہیں کرتا۔ یہ ایک سفید ہاتھی ہے جس نے اپنی اجارہ داری قائم کی ہوئی ہے، اپنی مرضی کے پراجیکٹس اے ڈی پی میں شامل کرتا ہے اور جو کام ضروری ہوتے ہیں وہ نہیں کرتا، تو میں اس منسٹر صاحب کو اور ڈیپارٹمنٹ والوں کو کہتی ہوں کہ خدارا اس محکمے پہ رحم کیا جائے اور کچھ ایسے کام کئے جائیں کہ آنے والی نسل آپ لوگوں کو یاد کرے۔ شکریہ۔

<u>Mr Speaker</u>: Thank you Bibi, thank you very much. Now hon`able Minister, Senior Minister for Planning and Development, please comment on the questions raised.

<u>جناب رحیم داد خان {سینیئر وزیر (منصوبہ بندی)}:</u> بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِیمِ۔ جناب سپیکر! ستاسو مهربانی۔ کوم معززو ممبرانو چې کټ موشنز راوړی دی، د اپوزیشن لیډر زما محترم دے، زاړه تقریباً ټولو سره، څه ډیر کم به وی چې د دوستئ تعلق نه وی پاتے شوے، ټولو سره پاتې شوے دے، زه ئے Appreciate کوم، ویلکم کوم او سکندر خان چې څه خبره وکړه، د هغې نه پس بیا څه لږ دا حالات داسې دغه شو، د هغې معافی غواړو ستاسو نه هم او د هاؤس نه هم او دواړو طرف ته ممبرانو نه هم معافی غواړو او بیا شکریه ادا کوؤ د ټولو، دا ماحول بیا ډیر ښه شو، ښه ماحول وی، ښه د صوبې کار هم کیږی او دا چې کوم نمائنده، یو جرګه ورته وئیلی شی، د صوبې راغلې ده، ناست دی ښه بهتر سوچ د پاره۔ جناب سپیکر، زه د پی اینډ ډی کارکردګی او بیا د هغوی خپل حالات، پی اینډ ډی کوم مشکلاتو کښې او کوم طریقې سره کار کوی، کومې مشورې کوی او 2002ء کښې 'ډاؤن سائزنګ' شوے دے او اوس هغه ډسټرکټ ګورنمنټس نشته نو هغه Reinstatement لا نه دے شوے، په هغې مونږ سوچ کوؤ، Reinstate کوؤ پی اینډ ډی چې ښه جدید طریقو باندې دغه شی۔ تقریباً 120 آفیسرز/ آفیشلز چې

کوم دی، هغوی د پی اینډ ډی نه لرې شوی دی او ټول Strength 300 دے خو خیر د هغې باوجود زه د پی اینډ ډی ډیپارټمنټ د آفیسرز د ټولو شکریه ادا کوم او د لوئے آفیسر نه واخله د ورکوټی کلرک، چپړاسی پورې د صوبې خدمت کوی او د بجټ تیاری کوی۔ دې سوچ باندې نه کوی چې دا آئنده بجټ دے، د دوئ سوچ چې کوم دے، درې څلور کالو آئنده باندې سوچ ساتی او بیا ورسره ورسره Implementation باندې Review meeting هم کوی او متعلقه ډیپارټمنټ ته هم انسټرکشنز ورکوی چې کوم بجټ پاس شی هغې باندې چه یره Monthly یا Quarterly پی اینډ ډی کوی خو هغوی ته هم دا دغه وی چې یره تاسو وکړئ چې Implementation څومره کیږی او بیا ورسره ورسره مانیټرنګ هم کوی۔ ذکر اوشو د مانیټرنګ او که دوئ چرته کوئسچن به راشی، دغه به راشی چې څومره رپورټس راغلی دی د متعلقه محکمو نه او بیا څه ریمارکس څه نمونه هغه متعلقه ډیپارټمنټس ته تلی دی چې یره دا شے غلط، دا کار کمزورے، سست په دې ټول څیزونو باندې هغه غور کوی۔ زمونږ اپوزیشن لیډر صاحب په مونږه تنقید هم کوی او بیا چې څه کار کوؤ نو وائی چې یره دا زمونږه هغه کارونه وو چې مونږه ئے نشاندهی کړې وه خو زه په فخر سره دا وایم، که زمونږ کارونه وو او که د دوئ کارونه وو، مونږه ورله عملی جامه ورکړې ده او په وړومبی کال چې کوم حکومت مونږ ته ملاؤ شوے وو، دوه دوه نیمو میاشتو کارکردګی وه او د هغې نه مخکښې کوم حکومتونه چې وو نو زمونږ صوبه کښې خو شپږ اته میاشتې مخکښې ختم شوے وو او مرکزی حکومت د غلطو پالیسو په وجه باندې معیشت باندې ډیر غلط اثر پریوتے وو خو د هغې باوجود د 09-2008 بجټ 28 ارب روپئ چې کوم دی پاس کړو او بیا په هغې کښې 60پرسنټ ایلوکیشن هغه زړو کارونو ته د ایم ایم اے حکومت یا Interim کوم ګورنمنټ چې وو، په دې چې زمونږ کیبنټ چیف منسټر صاحب دا صلاح مشوره وه چې زمونږ تعلق دې صوبې سره دے، هغه نیمګړی کارونه چې کوم دی، تیر شوی حکومت شروع کړی دی چې هغه مونږ سر ته اورسوؤ، نو په هغه سوچ باندې دا مونږ فائده ترې نه ده اخستې چې هغه مونږه پریږدو او نوے کار شروع کړو چې خپل نوم پرې وکړو۔ زمونږ سوچ چې کوم دے د صوبې د ترقئ د پاره دے نو بیا په دغه حالاتو کښې

چې څه وو، څه نمونه Terrorism څه چې وو، بیا بل کال 10-2009 بجټ 33.8 بلین روپئ چې دې حکومت د ترقئ د پاره چې کوم دے----

جناب سپیکر: یہ آپ ذرا اپنی منی اسمبلی چھوڑ دیں انور خان! اور سب اس طرف متوجہ ہو جائیں، پلاننگ اینڈ ڈیویلپمنٹ پہ سب سے زیادہ کٹ موشنز آئی ہیں اور بہت میرے معزز اراکین نے ان پر باتیں کی ہیں، اب معزز منسٹر صاحب ان کا جواب دے رہے ہیں تو آپ تھوڑا سا ان کو متوجہ رہیں جی۔

سینئیر وزیر (منصوبہ بندی): 11-2010، 69بلین او اوس چې کوم 13-2012 دے، دا اوس Proposed چې کوم دے 74.200، دے په داسې حالاتو کښې او بیا سوچ د پراونشل ډیویلپمنټل کار د پاره شوے دے، تیر شوی دغه نه 7پرسنټ سیوا دے او بیا که مرکزی حکومت هم خفه کیږی، خبره کیږی او د Foreign Donors خبره هم کیږی، زمونږ د کاوشونو او کوششونو په وجه باندې زمونږ بهرډونرز چې کوم دی، د هغوی اعتماد دے او په هغه وجه باندې 44پرسنټ بیرونی امداد چې کوم دے، سیوا شوے دے او بیا د خوشحالئ خبره دا ده د هاؤس د پاره چې په دیکښې 84پرسنټ ګرانټ دے او 16پرسنټ لون دے۔ زمونږه دوستان به وائی چې پی اینډ ډی څه نه کوی، دا پراونشل ګورنمنټ څه نه کوی، نو دغه کوششونه دی او بیا په برټش هائی کمیشن کښې دعوت وو، هغې له مونږ تلی وو او DFID زمونږ د دې ترقیاتی کارونو د پاره هغوی کار کوی او په هغه برټش هائی کمیشن کښې د دې Country president something George دا خبره وکړه، فخر زمونږ د پاره دے چې ډپټی چیئرمین پلاننګ کمیشن مرکزی وئیل چې یره زمونږ صوبے، د مرکز د پاره څه وکړئ؟ نو هغوی ورته وئیل چې داسې حالات څنګه د دې پختونخوا صوبې پیدا کړی دی حکومت، نو تاسو هم داسې حالات پیدا کړئ۔ دا لویه او د فخر خبره ده او په مونږ خو تنقید هم کیږی، هر څه کیږی، تنقید هم کیږی نو ښه ده دا خبرې بهر ته راواوځی او د خلقو په نوټس کښې راشی او بیا د دوه درې کالو محنت په وجه باندې For early completion آئنده کال د پاره مونږ دا کوشش کړے دے چې 60پرسنټ بیا Ongoing سکیمونو ته ورکړو، په دې چې کوم حکومت راځی، هغوی ته دا Liability چې پاتې نه وی او دا کارونه سرته اورسی۔ جناب سپیکر، بیا ورسره ورسره ورکوټی پراجیکټس نظر انداز کوؤ او غټو غټو پراجیکټ ته توجه ورکوؤ چې په هغې ډیره اجتماعی

فائده راځی او جناب سپیکر، کوم Slow moving projects دی، د ډیپارټمنټ متعلقه او دا خبره زه کوم چې پی اینډ ډی کوم شے مخکښې کوی نو هغه متعلقه محکمې چې کوم دی، د هغوی Proposal وی، هغوی راشی چې زمونږ دا دا کار، نو په هغې دغه باندې دا سوچ مونږ جوړ کړے دے چې کوم پراجیکټ شپږ کاله او پینځه کاله کښې ختمیږی نو مونږ وایو چې دا ولې اونه کړو چې کوم یو پراجیکټ زر کیدے شی،Early completion کیدے شی نو هغه فنډ ایلوکیشن مونږ هغې ته اوکړو چې یره خلقو ته فائده اورسی۔ بیا ورسره ورسره دا د خوشخبرئ خبره ده چې Throw forward مخکښې 2.4پرسنټ وو او هغه په کوششونو باندې 1.7 ته مونږه راوستو۔ همیشه سکیمونه، څه څیزونه به راتلل نو Throw forward باندې به تلل مخکښې به چلیدل بیا ډیر سکیمونه دی، نور به هم وایم، د هزارې به هم اووایم نو د دې ځائے مقامی میګا پراجیکټس چې کوم دی، The construction of Northern Section of Ring road missing links, allocation797 million rupees دی، مفتی محمود فلائی اوور 450 ملین ایلوکیشن دے دغه۔Flyover at Gulbahar Nishtarabad 336 ملین ایلوکیشن دے، Construction of Northern Section Ring Road ، Peshawar to Pajagai Road، زما خیال دے سپیکر صاحب! ستاسو روډ راته ښکاری-----

جناب سپیکر: بالکل هم زما روډ دے جی۔

سینئر وزیر{(منصوبہ بندی)}: اچھا، ورسک روډ، ورسک روډ-----

جناب سپیکر: (قہقہے) اوس دا نیمګړے نور هم وکړه کنه، دا ټول ښار د وکړو۔

جناب بشیر احمد بلور {سینئر وزیر (بلدیات)}: ورسک دے، بجټ کښې ورسک هم دے-----

سینئر وزیر(منصوبہ بندی): او ورسک دے، ما ورته اووئیل-----

جناب سپیکر: دا پورشن وایئ جی۔

(قہقہے)

سینئر وزیر (منصوبہ بندی): نو Cost چې کوم دے 3.757بلین دے او ایلوکیشن چې کوم دے 1200ملین دے۔ بیا ورسره خلیفه گل نواز میډیکل کمپلیکس بنوں 2114 روپئ دی، ایلوکیشن چې کوم دے 222 ملین دے۔اسپیشل ډیویلپمنټ پیکج نه تور غرته 4004بلین پیسې ایښودې شوې دی، ایلوکیشنOne Billion شوے دے او بیا ورسره ستاسو هم ډیمانډ وو، د نورو خلقو هم ډیمانډ وو، Provision of Sui Gas in KPK, Rs 300 million۔ جناب سپیکر، درانی صاحب او نورو ممبرانو هم دا خبره کړې وه چې هائیډل دغه ته څه ایلوکیشن شوے نه دے یا زما خیال دے چې دوئ کتلی نه دی او په دې زمونږه ډیره توجه ده، په دې مالی کال دوران کښې توانائی وترقئ د پاره پینځلس منصوبې عوض 1.13بلین روپئ ایښودې شوې دی او د هغې لاندې 24 پراجیکټس مختلف مراحلو کښې دی او دا په دې کار کیږی او د دې 24 پراجیکټس د کار وخت او ترتیب دا دے: درې منصوبې چې په هغې باندې کار جاری دے، هغه رانولیه ضلع کوهستان 17 میګاواټ، مچئ مردان 2.8 میګاواټ، درال خوړ سوات 36.6 او دا درې کالو کښې به دا Complete کیږی۔ بیا اته منصوبې چې په هغې کښې څلور منصوبې منظورې شوې دی او څلورو باندې کار پاتې وو خو د هاؤس په نالج کښې راولم چې په دې NEC meeting وو، National Economic Council، مرکز کښې او دا خبره چیف منسټر صاحب هم وکړه او مونږ هم، زه چې څم همیشه ورته چې مونږ وایو چې یره زمونږه پیسې دی او د دې اختیار مونږ سره پکار دے نو هغه وائی چې دا ښه خبره ده ستاسو پیسې دی نو دغه 10 ارب روپو پورې چې کوم دی، هغوی اجازت وکړو چې تاسو پخپله کولې شئ نو دا باقی کومې منصوبې څلور چې دی، ان شاء اللّٰہ تعالیٰ په دې به هم کار روان شی او بیا نور هم کومې منظور شده منصوبې دی، 84 میګاواټ مټلتان، سوات 6 میګاواټ، لاوی چترال، د دې آغاز به د دې میاشت اخره کښې کیږی او ان شاء اللّٰہ تعالیٰ چیف منسټر صاحب به ځی او د دې دغه به کوی په 27 او 30 تاریخ او بیا دیارلس منصوبې د فیزیبلټی مراحل کښې دی او اته نه واخلئ لس کالو پورې دا به مکمل شی۔ ورسره یو بل لوئے پراجیکټ دے چې 80 میګاواټ دے، که د هغې نه سیوا وو، دې وخت کښې هغه فګر ماته نه دے یاد، د شیر ماهی دا فیزیبلټی تیاره ده

او دا به دPPP په ذریعه کوؤ، دPublic Private Partnership دغه باندې کوؤ نو ان شاء الله تعالیٰ په دې به کار شروع شی او بیا خبره درانی صاحب او وختی چا وکړه د چشمه رائیټ بینک کینال، دا په PSDP کښې هم ده او LDP کښې هم ده، د دې هغه ایلوکیشن شوے دے او بیا د دې خبرې زمونږ ورلډ بینک دلچسپی اختستې ده او بیا مرکزی حکومت هم دا هغوی ته وئیلی دی او په دې زه پوره دغه سره دا وایم چې یره ورلډ بینک Agree دے چې یره په دې باندې کار شروع کړی، نو دا زمونږ د صوبې د پاره ډیره بهتره ده۔ نلوټها صاحب نشته، هغه د حویلو د Bridge خبره کړې وه او هغه اے ډی پی کښې راتلو خو دغه وخت سره اے ډی پی کښې رانغلو او 74ملین روپئ چې کوم دی، هغه څه ډونرز سره خبره روانه ده، هغوی به بیا دا سرته رسوی او ان شاء الله تعالیٰ دا کار به کیږی او بیا دا خبره وه چې مرکز سره څوک خبره نه کوی یا زمونږه دغه نه کوی نو زه دا فخر سره وایم او د مرکزی حکومت شکریه ادا کوم چې د ټولو نه زیات دومره پراجیکټس ئے نه دی اختستی سکیمونه، لکه څومره زمونږ د صوبې ئے اختستی دی او سپیکر صاحب، داین ایف سی ایوارډ نه پس د مرکز هغه پوزیشن نه دے پاتے، کمزوری مالی حالات ئے دی او زیات صوبو طرف ته توجه شوی دی۔ دغه شان کفایت الله صاحب خبره وکړه چې دا هزاره نور دغه، نو هزاره کښې چې کوم دے پینځه پراجیکټس انرجی اینډ پاور باندې روان دی او په هغه بالاکوټ کښې کنهار ریور 190 میګاواټ او ناران ډیم د پاره دغه شوی دی، ترقیاتی کارونو د پاره او بیا ناران ډیم د پاره کنړ باندې 210ملین او بیا پکښې دغه هم Propose دے چې په دې باندې به بجلی ګهر هم جوړیږی، نور پوره څیزونه دا سې دی۔ بیا خبره دلته د'ایرا' اوشوه، ایرا چې کوم ده دا یو مرکزی محکمه ده او' پیرا 'صوبائی محکمه ده۔ په ' پیرا 'کښې چې څه ګړ بړ یا څه اوشی، په' پیرا ' چا چې څومره Objections کړی دی یا چا په هغې باندې دا سې خبره اعتراض کړے دے نو هغوی ته باقاعده سزا ملاؤ شوې ده،سپینډ شوی دی او په هغې باندې کارونه کیږی او'ایرا' چې مرکزی سبجیکټ دے او په دې دا سې نه ده چې پراونشل ګورنمنټ سترګې پټې کړې دی خو دا سې مرکز کښې حالات پیدا شی او دوه درې ځله پرائم منسټر سره میټنګ جوړ شو خو بیا په هغه

ځائے کښې زه اوس که خبره کوم عباسی صاحب بیا ګرم نه شی چې نواز شریف صاحب څه داسې هله ګله هغه ځائے کښې وه او Uncertainty پیدا شوې وه نو دوه ځله په دې ضلعو باندې هغه میټنګ اونه شو او بیا زما ورور نصیر خان خبره وکړه، په دې خبره زه کورټ ته نه ځم، Sub judice دے خو دې د پاره د لکی مروت، ډی آئی خان، ټانک ضلعې د پاره 18ملین ډالر لاګت یو منصوبه شروع کیږی او دا رقم ورلډ بینک بطور ګرانټ مونږ ته به راکوی او هغې ته چې کوم څه Formalities دی، هغه برابر شوی دی او د دې پراجیکټ آغاز چې کوم دے په ستمبر کښې به کیږی او د حکومت دا خواهش دے چې دا پسمانده ځومره علاقې دی چې د هغې ترقی اوشی۔ خبره دلته کښې اوشوه چې یره دوئ ډسټرکټس له دومره پیسې ورکړې دی، دې ډسټرکټ له ئے کمې ورکړې دی یا زیاتې نو په دې ځائے چې څه کیږی، دا محکمو ته پیسې ملاویږی، دا ډسټرکټس نه کیږی او سکندر خان خبره وکړه چې یره دوئ دا خبره کړې ده چې دا امریله سکیمونو خبره ده، هر څوک وائی چې او دا ډیپارټمنټس کښی پرنټ شوی دی، ډیپارټمنټس طرف نه دا څیزونه راغلی دی او دا په دې زمونږ سوچ دے او وایو چې یره دا ختموؤ، پروسکاال Last year چې کوم وو، ډسټرکټس ته جی 28 پرسنټ ایلوکیشن شوے وو او دې ختمولو د پاره دا کال 38 پرسنټ چې کوم دے شوے دے۔ دا په دې طریقه باندې کوؤ خو دا امبریله چې کوم ده، د نن نه نه ده، دا د شپیتو کالو نه ده، د دې فائده هم شته او خامئ ئے هم شته خو ښه طریقې Need basis، صحیح طریقې باندې او د دوئ په کوآپریشن باندې وی، نو ان شاء اللّٰه تعالیٰ مونږ به دا، په تیر شوی بجټ کښې هم ما دا ریکویسټ کړے وو، درانی صاحب ته نورو ممبرانو ته، چې یره ستاسو څه حکم وی، صحیح مونږ ګائیډ کړئ، مونږه غواړئ، زمونږ ډیپارټمنټ اوغواړئ، تاسو ښه ګائیډ لائن راکوئ او ستاسو همیشه به ښه ګائیډ لائن وی، ښه دغه به وی، د صوبې سوچ به وی، دغه سوچ به وی نو مونږ ویلکم کوؤ۔ ستاسو ډیره مهربانی او زه دا شکریه ادا کوم چې ډیر ښه صبر سره زما هغه خبرې مو واوریدې او بیا ریکویسټ کوم چې تاسو خپل کټ موشنز چې کوم دی، باعزته طور واپس واخلئ۔۔۔۔

(قہقہے)

جناب سپیکر: رحیم داد خان! اس کا کیا مطلب ہے، یہ باعزت طور پر کیا مطلب ہے؟

سینیئر وزیر (منصوبہ بندی): ما وئیل چې ښه ماحول جوړ شی کنه، دې ماحول نه دغه عزت جوړ شی۔

(قہقہے)

جناب سپیکر: ابھی بسم اللہ پڑھیں جی، اکرم خان درانی صاحب، لیڈر آف دی اپوزیشن۔

جناب اکرم خان درانی (قائد حزب اختلاف): محترم سپیکر صاحب! رحیم داد خان زمونږ ډیر خوږ مشر دے او زمونږ سپین روبے دے او زمونږ په هغې کښې خو دا دے چې سپین روبی ته ښود نه هم لږه بے ادبی غوندې وی خو بیا هم زمونږ آزادی ده، یو بل ته ښود نه هم کوؤ او چې څه لږ ډیر کور کښې مشر ته هم خلق وائی چې یره، که څوئے وی چې څه لږ ئے ایزده وی نو په مخه کښې ئے کیږدی، هغه ئے منی یا نه منی۔ هغه زمونږ د دې صوبې یو سیاسی مشر هم دے، سپین روبے هم دے، زه پخپله هم خپل کټ موشن واپس اخلم او ټول اپوزیشن ته هم درخواست کوم چې دوئ خپل کټ موشنز واپس واخلی۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: شکریہ۔ لیڈر اور بڑے ایسے ہی ہوتے ہیں۔ جی سعیدہ بتول ناصر صاحبہ، One by one۔

محترمہ سعیدہ بتول ناصر: جی جناب سپیکر صاحب! میں واپس لیتی ہوں۔

Mr.Speaker: Withdrawn, thank you. Sardar Aurangzeb Nalotha Sahib, not present, withdrawn. Sikandar Hayat Khan Sherpao Sahib

جناب سکندر حیات خان شیرپاؤ: جناب سپیکر! رحیم داد خان سره خو زمونږ ډیر زوړ تعلق دے، څو څو کارونه مونږه یو ځائے کړی دی او مونږه څومره جلسې او دغه هم یو ځائے Attend کړی دی۔ د هغوی هغه احترام پخپل ځائے دے، درانی صاحب هم دغه دے، صرف زه دا دغه کوم چې واپس ئے اخلم خو کوم چې دا بله خبره وه چې Implementation of strategies is affected due to political interference, د هغې ئے راته څه او نه وئیل چې آیا دا Miss print شوے دے که څه دغه شوے دے؟ خیر دوئ ته دغه وی، صرف آئنده د پاره دې باندې سوچ وکړی۔

Mr Speaker: Withdrawn, thank you ji. All withdrawn, Muhammad Javed Abbasi Sahib, please.

جناب محمد جاوید عباسی: بہت شکریہ۔ جناب سپیکر! میں نے پہلے کہا تھا کہ بہت Respect ہے ہمارے دل میں اور یہ پہلے بھی حکم کرتے تو میں ایسے ہی کرتا۔ بد قسمتی سے انہوں نے ہمارے جو تین بڑے ڈیمز وہاں تھے، جس میں میں پھر کہونگا کہ ہم واپس کرتے لیکن یہ 'ایکسپریس وے' کے معاملے میں جو انہوں نے بجٹ سپیچ میں جو چیزیں لکھی تھیں، ان کو انہوں نے بڑی خوبصورتی سے بیان کیا، ہم نے مانا بھی ہے جو ہمارے Concern، تھے، ان کو انہوں نے ایڈمٹ کیا ہے کہ واقعی یہ Genuine problem ہے لیکن یہ بہت Genuine problem ہے، ہمارے تورغر کو پیسے دیئے ہیں یہ کیوں بنایا گیا ہے ضلع؟ یہ کیا معاملات ہوئے ہیں، اس پر تو بات بہت سی کی جاسکتی ہے لیکن یہ وقت نہیں ہے کہ میں اس پر بات کروں ورنہ میں ثابت کر سکتا ہوں کہ اس کے بھی کیا محرکات تھے لیکن جناب، یہ ایک بہت Genuine ہمارا اس پورے، یعنی گلگت سے لیکر ہری پور تک لوگوں کا بہت بڑا مسئلہ ہے جناب سپیکر اس وقت ورنہ اگر جس طریقے سے ٹریفک بڑھ رہی ہے، یہ پھر آپ مانسہرہ جانے کیلئے پانچ پانچ چھ چھ گھنٹے لگیں گے-----

جناب سپیکر: اس پر پی اے سی کی میٹنگ ابھی اگلے مہینے میں ہو رہی ہے، ادھر یہ گپ شپ لگائیں گے۔

جناب محمد جاوید عباسی: سر، پانچ سال ہم سنتے رہے ہیں، ہمارے سنتے سنتے یہ بالکل نزع کا ٹائم آگیا ہے، آگے افطاری ہونے والی ہے، ہم کہتے ہیں، یہ اتنا انہوں نے کہا ہے تو آج یہ اس کی ابتداء کر جاتے۔ میں واپس لیتا ہوں لیکن میری ریکویسٹ ہے کہ اس پر جناب ضرور بات کرینگے۔

جناب سپیکر: شکریہ جی، Withdrawn۔ مفتی کفایت اللہ صاحب۔

مفتی کفایت اللہ: شکریه جی۔ دا رسم دا سې چلیدلے دے د Withdrawn کولو او زۀ د دې حالاتو د خرابولو ذمه داری نه اخلم، زۀ ئے واپس اخلم۔

جناب سپیکر: شکریہ۔ نصیر محمد میداد خیل صاحب۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: جناب سپیکر! میں نے آپ کے توسط سے حکومت سے اپیل کی تھی کہ خدارا اس کو وہاں بنادے لیکن افسوس سے کہنا پڑتا ہے کہ ایک غیر متعلقہ وزیر صاحب نے بے جا مداخلت کر کے اس پورے ماحول کو پھر سوگوار بنا دیا۔ جناب سپیکر، یہ اس دن بھی بات ہوئی تھی اور آج بھی میں یہی کہہ رہا ہوں کہ خدارا دونوں ممبران حکومت سے تعلق رکھتے ہیں، ان کو بٹھاکے، ہم نہیں چاہتے کہ ہم اس میں بیٹھیں، ہم سے کسی نے بھی نہیں پوچھا لیکن----

جناب سپیکر: ٹھیک ہے، ٹھیک ہے، ابھی۔
جناب نصیر محمد میداد خیل: میں ترتیب سے آرہا ہوں سر، ذرا تھوڑا سا صبر بھی کیا کریں، ہمارے ایک سیاسی لیڈر نے حکم دیدیا ہے، یقیناً ہم Withdraw ہونگے لیکن بات کرلینگے۔۔۔۔۔
جناب سپیکر: شکریہ۔
جناب نصیر محمد میداد خیل: جناب سپیکر! دوسرا میں نے دو پراجیکٹس کا کہا تھا، اس کو جو ہے ہمارے محترم وزیر صاحب نے گول کر دیا، خوشخبری یقیناً سنا دی ہے کہ لکی، ڈی آئی خان اور ٹانک میں ہم ایسے میگا پراجیکٹس لائے ہیں لیکن اس کی مجھے کہیں اے ڈی پی میں Reflection نظر نہیں آئی، پتہ نہیں وہ کہاں سے آئے تھے اور کہاں جائیں گے؟ اللہ اس کو بخیریت ہمارے ضلعوں میں لے آئے۔ جناب سپیکر، ایک بات کے ساتھ میں اپنی کٹ موشن بحکم اپنے سیاسی لیڈر کے لے رہا ہوں کہ اگر یہ کالج لکی مروت میں نہ بنا تو اس کی تمام تر ذمہ داری اے این پی کی حکومت پر ہوگی۔
جناب سپیکر: شکریہ، Withdrawn۔ نرگس ثمین بی بی۔
محترمہ نرگس ثمین: جناب سپیکر صاحب! رحیم داد خان صاحب چې دے ، دا 1970 کښې مونږ. تول Politics کښې د پی پی پی ممبرز وو ، هغه وخت نه واخله تر اوسه پورې مونږ. پیپلز پارټئ کښې یو ځائے را روان یو خو کومې خبرې چې د حق وی او کوم باندې چې مونږ. تنقید کوؤ ، د هغې معذرت کوم او منسټر صاحب وئیل چې په هغې مه خفه کیږئ ، دا اسمبلئ به داسې چلیږی ، دا بزنس دے او چې دا ځومره د اپوزیشن ډیر لږ ممبران دی چې هم داسې خبرې اونه کړی نو بیا خو بجټ په هغه ورځ هم پاس کیدے شو او زهٔ خپل کټ موشن واپس اخلم۔
Mr. Speaker: Thank you ji. Since all the honourable Members have withdrawn their cut motions on Demand No. 4, therefore, the question before the House is that Demand No. 4 may be granted? Those who are in favour of it may say ‘Aye’ and those against it may say ‘No’.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The ‘Ayes’ have it. Demand is granted. Honourable Minister for Science and Information Technology, Khyber Pakhtunkhwa, to please move his Demand No. 5.

(تالیاں)

جناب محمد ایوب خان (وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی): مہربانی جی۔

جناب سپیکر: یہ تو وہی وزیر صاحب ہیں نا۔

(شور)

جناب سپیکر: ہاں آپ کو کچھ یاد آرہا ہے ایوب خان اشاڑی صاحب! اس کے بعد گپ شپ لگائیں گے اس کے ساتھ۔

وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی: میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 4 کروڑ 90 لاکھ 98 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دیدی جائے جو کہ 30 جون 2013ء کو ختم ہونے والے سال کے دوران سائنس اینڈ ٹیکنالوجی و انفارمیشن ٹیکنالوجی کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔ مہربانی۔

جناب سپیکر: اتنے بڑے ڈیپارٹمنٹ کیلئے آپ صرف چار کروڑ مانگ رہے ہیں؟

وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی: بس جی دا زمونږ گزاره ده (قہقہے) دا داومنی۔

(قہقہے)

Mr. Speaker: The motion before the House is:
"a sum of not exceeding rupees 4 crore, 90 lac, 98 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2013, in respect of Science Technology and Information Technology".

Mr. Muhammad Akram Khan Durrani Sahib, leader of the Opposition,to please start discussion on this cut motion, Sorry, to move his cut motion on demand No. 5.

جناب اکرم خان درانی (قائد حزب اختلاف): زه جی د س هزار روپو کټ موشن پیش کوم۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees ten thousand only. Mr. Sanaullah Khan Miankhel Sahib, not present, it lapses. Saeeda Batool Nasir Sahiba, to please move her cut motion on Demand No. 5.

محترمہ سعیدہ بتول ناصر: جناب سپیکر صاحب! میں پانچ لاکھ روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتی ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees five lac only. Hafiz Akhtar Ali Sahib, to please move his cut motion on Demand No. 5, not present, it

lapses. Faizullah Khan, to please move his cut motion on Demand No. 5. Not present, it lapses. Mr. Muhammad Javed Abbasi Sahib, to please move his cut motion on Demand No. 5.

جناب محمد جاوید عباسی: میں تو جناب سپیکر، دس روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

جناب سپیکر: صرف دس روپے؟

جناب محمد جاوید عباسی: جی صرف دس روپے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees ten only. Mufti Kifayatullah Sahib, to please move his cut motion on Demand No. 5.

مفتی کفایت اللہ: جی میں چار ہزار چار سو چوالیس روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

(قہقہے)

جناب سپیکر: کیا Unique combination ہے مفتی صاحب؟

میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات): جناب سپیکر! دا بنه ده چې دا چار هزار چار سو بیس نه دے۔

(قہقہے)

جناب سپیکر: چار سو بیس نه دے۔

(قہقہے)

جناب لیاقت علی شباب (وزیر آبکاری و محاصل): جناب سپیکر صاحب! مفتی صاحب خو ډیر قابل احترام دے خو دا فکر۔۔۔۔

(قہقہے)

Mr. Speaker: The motion before the House is that the grant may be reduced by rupees four thousand four hundred forty four only.

دا خو هغه د فلاش والا نمبر د ورکړے دے مفتی صاحب! دا د څه چل وکړو؟

Malik Qasim Khan Khattak Sahib, to please move his cut motion on Demand No. 5.

ملک قاسم خان خٹک: میں پانچ لاکھ روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees five lac only. Mr. Naseer Muhammad

Khan Maidad Khel Sahib, to please move his cut motion on Demand No. 5.

جناب نصیر محمد میدادخیل: میں دوہزار روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees two thousand only. Nargis Samin Bibi, to please move her cut motion on Demand No. 5.

محترمہ نرگس ثمین: جناب سپیکر صاحب! میں پانچ سوروپے کٹ موشن کی تحریک پیش کرتی ہوں۔

Mr. Speaker: Thank you ji. The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees five hundred only. Nighat Yasmin Orakzai Sahiba, to please move her cut motion on Demand No. 5.

محترمہ نگہت یاسمین اورکزئی: شکریہ۔ جناب سپیکر صاحب! میں ایک لاکھ روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتی ہوں لیکن ساتھ ہی اس کو Withdraw بھی کرتی ہوں کہ یہ جو چار کروڑ روپے ان کو دیئے گئے ہیں، اس تجویز کیساتھ کہ اگر آئی ٹی پارک اور ایک ارب روپیہ جو کہ لیپ ٹاپ کیلئے دیا نہ جاتا کیونکہ لیپ ٹاپ تو اس وقت کام آتے ہیں کہ جب بجلی ہو تو بجلی نہیں ہے تو بچے وہ لیپ ٹاپ کو چارج کہاں سے کرینگے؟ تو اگر یہ تمام پیسے بھی یہاں ٹیکنالوجی پر، ان کا جو سائنس اور ٹیکنالوجی ہے، اس کو اگر دے دیئے جاتے تو میرا خیال ہے کہ محکمے کی کارکردگی بہت زیادہ بہتر ہوتی۔ ہم تنقید برائے تنقید نہیں کرتے لیکن جو ایک ارب روپے اور آئی ٹی پارک تو اگر وہ پیسے ان کے محکمے کو دے دیئے جاتے تو یہ محکمہ اچھی کارکردگی بتا سکتا، تو میں اپنی کٹ موشن جو میں نے دی ہے، اس تجویز کیساتھ ہی واپس لیتی ہوں جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: Withdrawn، تھینک یو نگہت۔ آپ لوگ بالکل Appreciate نہیں کرتے، گورنمنٹ کی طرف سے (تالیاں) جو معزز رکن آپ کی اتنی Favour کر جاتی ہیں۔

وزیر اطلاعات: دې خو Favour وکړو، دا خو هغه شلور په تاش کښې-----

جناب سپیکر: یہ تو آپ کے ملک کا ایک عام ساوہ ہے، میاں صاحب۔

(قہقہہ)

وزیر اطلاعات: د هر چا خو یو مقام وی-----

جناب سپیکر: اس کو خیر اس سے نہیں، نورنگی گیم ہوتے تھے وہ کیا کہتے ہیں؟ ہم کالج میں تاش واش جب کھیلتے تھے؟

وزیراطلاعات: تاش خو سر گیمونه وو، مطلب دے 'موم پته' شو، 'مانګ پته' شو، ترب شو۔

جناب سپیکر: مطلب دا دے چې داسې څه خبره به وه۔

وزیراطلاعات: فلاش شو۔

جناب سپیکر: مونږ خو سحر کښې اوس اخبار وئیلو ته هم نه یو برابر نو دا Withdrawn شو۔ وجیهه الزمان صاحب، چهټی.Not present, it lapses.

Akram Khan Durrani Sahib, to please start discussion on the cut motion, please.

قائد حزب اختلاف: محترم سپیکر صاحب! ستاسو ډیره مننه۔ محترم سپیکر صاحب، مونږ خو څلور کاله اوشو د دې محکمې دلته په دې ورځ باندې خبر شو چې پیسې غواړی بیا مونږ ته په دې کال کښې د دې دا پته اونه لګی چې زمونږ منسټر صاحب څه کوی او د ده کار څه دے؟ نو یقین اوساتئ چې د بجټ نه مو مخکښې د ده او د وزیر اعلیٰ صاحب فوټو په اخبار کښې اولیدو، ډیر لوئے اشتهار وو نو ما اووئیل چې شکر دے دا یو اشتهار خو مو اولیدو په دې څلور کالو کښې، چې څه منصوبه وه هغه منصوبه خو مو نه ده کتلې خو د دوئ دوه فوټوان مو اوکتل نو زه ډیر په ادب سره، منسټر صاحب خوږ سړے دے، درونداو مونږ د ده د زړه نه احترام کوؤ خو زهٔ ګورنمنټ ته یو تجویز ورکوم چې چونکه د دوئ اخراجات په دې ډیپارټمنټ باندې دی او که تاسو په دې باندې ټول اخراجات راواخلئ چې اوس دې کال شوی دی یا نور کیږی نو دوئ دواړه ډیر ښکلی سړی دی زمونږ محمود زیب خان او زمونږ دا بل منسټر صاحب، که دا مونږ داسې وکړو چې د دې نه یوه محکمه جوړه کړو، دا مونږ په ټیکنیکل ایجوکیشن کښې ضم کړو او یقین اوساتئ یو به اخراجات کم شی او د دې محکمې افادیت په دې اندازه کیدے شی چې بل منسټر وی، هغوی پکښې ډیر زیات کار کړے وو خو ما چې څومره کتلی دی، دا زه په نیک نیتئ سره تجویز ورکوم چې ما د دې د افادیت په نظر باندې زما په مخکښې څه شے راغلے نه دے او نه ماته څوک راغلی دی په دې څلور کالو کښې چې په دې محکمه کښې زما کار یا زما ورسره څه ضرورت پیښ شوے دے، نو زه به ډیر په ادب سره دغه ګزارش پیش کړم چې دا محکمه د

په ټيکنيکل ايجوکيشن کښې ضم شی، بيا زمونږ خو دواړه قدردان دی، که دواړه ئے وزيران وی او که دوئ پخپلو کښې پخپله حساب کوی۔ ډيره مننه۔

جناب سپیکر: شکریہ۔

وزیر اطلاعات: جناب سپيکر صاحب! ما صرف دا عرض کولو چې انفارميشن ډيپارټمنټ هم شته، دا محکمه که پکښې ضم کوئ نو زما څه اعتراض نشته خو بهرکيف دا به ايوب خان جواب ورکوی خو دا انفارميشن ډيپارټمنټ هم شته دے۔۔۔۔

جناب سپیکر: چې دا د انفارميشن۔۔۔۔

وزیر اطلاعات: ديکښې هم ضم کيدې شی۔

جناب سپیکر: ديکښې هم ضم کيدې شی، ستاسو دا مطلب دے۔ سعيده بتول ناصر صاحبه۔

محترمہ سعیدہ بتول ناصر: سر! اگر اجازت ہو تو فوزیہ وہاب کی وفات کی سلسلے میں ایک دو جملے تعزیت کے پیش کروں۔

جناب سپیکر: اور یہ Withdraw ہو گئی۔

محترمہ سعیدہ بتول ناصر: Withdraw کرونگی لیکن۔۔۔۔

جناب سپیکر: ٹھیک ہے، بولیں جی۔

محترمہ سعیدہ بتول ناصر: فوزیہ وہاب، پاکستان پیپلز پارٹی ایک بہت Sincere اور صاف گو ممبر سے محروم ہو گئی، بلاشبہ وہ ایک اچھی خاتون تھیں اور اس کے ساتھ ہی اللہ تعالیٰ ان کو اپنے جوار رحمت میں جگہ عطا فرمائے اور اس کے ساتھ جو کل لنڈی کوتل کا واقعہ ہوا، وہ بھی قابل مذمت ہے، معصوم انسانی جانوں کا خون بالکل غیر انسانی ہے۔ جیسا کہ نگہت صاحبہ نے فرمایا کہ وہ مسلمان ہو ہی نہیں سکتے، تو وہ مسلمان نہیں ہیں، جو بھی انسانیت کے قاتل ہیں، وہ مسلمان نہیں ہیں۔ وہ سی آئی اے کے ایجنٹ ہیں وہ 'را' کے ایجنٹ ہیں، وہ 'موساد' کے ایجنٹ ہیں اور اس کے ساتھ دوسری طرف یہ ڈرون حملے بھی انسانوں کا خون، بے گناہ انسانوں کا خون کر رہے ہیں، اس کی بھی ہمیں مذمت کرنی چاہیئے، یہ بھی نہیں ہونے چاہئیں اور یہ بین الاقوامی قوانین کی بھی خلاف ورزی ہے۔ تو یہ آپ نے Withdraw مجھ سے کروا دیا، ایک دو باتیں کرنا تھیں انفارمیشن منسٹری کے بارے میں کہ یہ Withdraw تو میں کرونگی لیکن اس

کی کوئی پراگریس نہیں ہے۔ جب سے حکومت آئی ہے، اس منسٹری کی، انفارمیشن اینڈ ٹیکنالوجی کی کوئی پراگریس نظر نہیں آئی۔ جیسا کہ حکومت نے کہا تھا کہ ہم یہ جو رجسٹریشن ہے گاڑیوں کی، انفارمیشن ٹیکنالوجی کے ذریعے کمپیوٹرائز کرینگے اوراسی طرح جو ریونیوڈیپارٹمنٹ ہے، یہ پٹواری سسٹم ختم ہو جائیگا، ہم انفارمیشن ٹیکنالوجی کو Use کرینگے تو بظاہر اس کی کوئی ہمیں پراگریس نظر نہیں آئی۔ بہر حال یہ جیسے کہ درانی صاحب نے فرمایا تو میں بھی ان کو سیکنڈ کرونگی اور میں اپنی کٹ موشن واپس لیتی ہوں۔

جناب سپیکر: شکریہ، تھینک یوجی، Withdrawn۔ جاوید عباسی صاحب۔

جناب محمد جاوید عباسی: Thank you very much، جناب سپیکر! بہت شکریہ، منسٹر صاحب کا بھی بہت مشکور ہوں کہ انہوں نے ایبٹ آباد کے اندر ایک آئی ٹی پارک پہلے بنایا ہے، اس دفعہ بھی انہوں نے کہا ہے کہ ان شاء اللہ اس کو Serve کرنے کیلئے اس دفعہ بھی کوئی پیسے ہم رکھیں گے۔ جناب سپیکر، یہ بہت Important Ministry ہے اور اس کا ہمیں سب کو حق ہے، اس بات سے واقفیت بھی ہے اور ہونی بھی چاہیئے کہ آنے والے وقتوں میں بھی اس کی اہمیت ہر روز بہت بڑھے گی۔ چونکہ انہوں نے جو اپنے چیلنجز یہاں بیان کئے ہیں، یقیناً ہم سپورٹ کرینگے کہ حکومت نے انکے ساتھ پیسہ رکھا ہے، جو انہوں نے کہا ہے کہ ہمارا جو سٹرکچر ہے، وہ بڑا کمزور ہے اور ہمیں Organizational Structure کیلئے پیسہ چاہیئے، انہوں نے کہا ہے کہ ہمارے پاس سٹاف نہیں ہے، میری ایک تجویز ہے کہ کیا یہ ممکن ہے کہ چونکہ COMSAT Institutes ہمارے اس صوبے میں کام کر رہے ہیں اور یقیناً بہت افادیت ہے انکی، ہمارے بچوں کی پڑھائی بھی اور بہت بڑی ریسرچ وہاں ہو رہی ہے، کیا ایسا ممکن ہو سکتا ہے کہ COMSAT Institutes جو ہیں، فیڈرل گورنمنٹ چونکہ ان کو کنٹرول کرتی ہے، جو اسلام آباد میں ان کا ایک ادارہ بیٹھا ہوا ہے، وہ کنٹرول کرتا ہے تو یہ میں پوچھنا چاہونگا کہ کیا صوبے نے کوئی کوشش کی ہے کہ ہمارے صوبے کا بھی اس میں کوئی حصہ ہونا چاہیئے کہ پھر بہت بڑا ریسرچ ورک یہ منسٹری ان سے لے سکے؟ ہماری یہ بھی ایک ریکویسٹ ہوگی کہ اگر مختلف اضلاع میں ممکن ہو سکے تو ان کے آفسز ہوں، اگر اضلاع میں نہ ہو سکے تو کم از کم ایک سنٹرل، جو ہمارا ہیڈ کوارٹر ہے، وہاں ان کا آفس ہو تو انکے ساتھ یہاں Link ہو تو ان کو پتہ چلے اور آئندہ انفارمیشن ٹیکنالوجی میں کیا کیا تبدیلیاں آرہی ہیں، کیا کیا نئی چیزیں آرہی ہیں؟ اب تو پوری دنیا میں جناب سپیکر، لائبریری تک ٹیکنالوجی پہنچ گئی ہے، وہ تمام کمپیوٹرائزڈ ہو گئی ہیں، تو ہمارے ہاں کوئی اس طرح کی چیز ابھی تک شروع نہیں ہو سکی۔ بہت سارے معاملات ابھی ہم نے بھی

کرنے تھے کیونکہ ہمارا ریونیو ریکارڈ ہے، ہمارا اس دفعہ ایک لائسنس کا معاملہ شروع ہوا تھا، انہوں نے کہا تھا کہ اس کو کمپیوٹرائز کرینگے، پھر ہمارا اسلحے کا معاملہ تھا کہ اس کو بھی دیکھیں گے لیکن وہ چیزیں اسی طرح ہو نہیں سکیں جس طرح ہم نے خواہش کی تھی تو ہمیں یقین ہے کہ منسٹر صاحب اس پر ٹائم دینگے، یہ بڑے محنتی آدمی ہیں، بڑی کوشش کرنے والے ہیں۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: جاوید صاحب! ایک کام کریں نا، کچھ دن ان کا چارج آپ لے لیں، شاید آپ اس کو اچھا چلا سکیں۔

<u>جناب محمد جاوید عباسی</u>: ہماری اتنی قسمت کہاں ہے سر؟ یہ ماشاء اللہ ہم سے زیادہ بہتر، کوئی بھی خدمت ہو، ویسے ہی ہم خدمت کرنے کیلئے تیار ہیں لیکن ہم چاہتے ہیں کہ اس منسٹری میں بہتری آجائے، اسی کا 'فیوچر' ہے اور اس سے بہت اچھائی پیدا ہو گی ہمارے صوبے کیلئے، میں اپنی کٹ موشن Withdraw کرتا ہوں لیکن میری ریکویسٹ ہو گی کہ یہ COMSAT Institute کے متعلق ہمیں بتادیں کہ کیا انہوں نے کیا ہے یا نہیں، جناب سپیکر؟

<u>Mr. Speaker</u>: Withdrawn, withdrawn, thank you ji, thank you very much. Mufti Kifayatullah Sahib, please.

<u>مفتی کفایت اللہ</u>: شکریہ۔ جناب سپیکر! جس طرح درانی صاحب نے فرمایا ہے کہ کارکردگی نظر نہیں آرہی ہے، محکمہ میں کام کیا جائے۔ کام تو بہت زیادہ ہے، اگر یہ اور کچھ کام نہ کریں تو ہمارا جو محکمہ مال کا جتنا ریکارڈ ہے، اس کو کمپیوٹرائز کرائیں تو یہ قوم پر بہت بڑا احسان ہو گا۔ میں تو۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: پٹواری کے ساتھ کوئی نمٹ سکتا ہے؟

<u>مفتی کفایت اللہ</u>: میں تو یہ گلہ حکومت سے کرونگا کہ حکومت نے ہمارے بھائی کو بے روزگار وزارت دی ہے۔ یہ بعض اوقات ہوتا ہے 'وزیر بے محکمہ' یعنی محکمہ نہیں ہے اور وزیر ہے، کچھ مجبوری ہوتی ہے تو ہمارے ایوب خان اس طرح کے وزیر ہیں۔ آپ شیڈول کو دیکھیں جی کہ ہمارے ہاں نظم و نسق وزیر اعلیٰ کے پاس ہے، داخلہ اور شہری دفاع، یہ محکمہ بھی وزیر اعلیٰ کے پاس ہے، پولیس بھی وزیر اعلیٰ صاحب کے پاس ہے، تعمیرات اور خدمات، یہ بھی وزیر اعلیٰ صاحب کے پاس ہے، سڑکیں اور شاہراہیں یہ بھی ہیں اور پبلک ہیلتھ انجنیئرنگ بھی وزیر اعلیٰ صاحب کے پاس ہے اور ایک محکمہ ہے کہ اس کا نام ہے امداد بحالی و آبکاری، یہ بھی ہے اور آگے بھی ہے تو نو دس محکمے ہیں کہ ہمارے وزیر اعلیٰ صاحب کے پاس ہیں۔ کام بھی بہت زیادہ ہے تو میری رائے یہ ہے کہ انصاف نہیں ہو پاتا اور بعض وزراء ہیں، بشیر خان کو اتنا بڑا محکمہ دیا

ہے کہ اس بچارے کو وزٹ کرنا بہت مشکل ہو جاتا ہے اور ہمارا ایوب خان ہے، تو اس کا محکمہ ایسا نہیں ہے۔ تو ان میں انصاف کر کے یہ جائیں، وزیر اعلیٰ صاحب بھی اپنا کام کم کرائیں اور تھوڑی سی سہولت ہو جائے گی اور ان کو ایسا محکمہ دے دیں تاکہ وہ کارگزاری اچھی طرح بیان کریں اور ہم یہاں اس قابل ہوں کہ ان کی تعریف کر سکیں۔

Mr.Speaker: Withdrawn?
Mufti Kifayatullah: Withdrawn.

جناب سپیکر: شکریہ، Withdrawn۔ ملک قاسم خان خٹک صاحب، جی۔

ملک قاسم خان خٹک: شکریه۔ جناب، دا محکمه خو اصل کښې ډیره اهم محکمه ده او دا اشاړی صاحب چې دے، حقیقت دا دے (مداخلت) اشاړی صاحب ډیر ښه عزت ورکوی چې ورشئ او باقاعده د سوات ملګرو د پاره د چائے یو زبردست آرام ده ځائے دے د ده دفتر کښې۔ زه یو دوه ځله ورغلے یم او ټول پینځه کاله کښې زه یو واحد ایم پی اے یم چې په ده مو کوئسچن کړے وو او ده په سپیشل بنیاد باندې مونږ د پاره ټیلیفون کړے وو چې زه دومره بیکاره ناست یم چې یو تا متحرک کړم چې تا په ما باندې کوئسچن وکړو۔ په دې پینځو کالو کښې په دوئ باندې چا کوئسچن نه دے کړے او دا یو ښه صحت افزاء مقام دے، د ده دفتر لکه څه رنګ چې درانی صاحب اووئیل چې دوئ وائی چې دا ټیکنیکل ایجوکیشن ته ورکړو نو زه وایم چې دا میاں افتحار صاحب اووئیل چې دا انفارمیشن ته ورکول پکار دی۔ د دې محکمې نور ضرورت نشته او وعده ئے هم مونږه سره وکړه څکه چې ټولې اسمبلئ ته ده وئیل چې زه به کمپیوټر درکوم او دا کمپیوټرې د ورکړی او ور ئے نه کړې او دا وضاحت به دې خامخا وکړی چې لس کروړه غواړی، کم از کم مونږ ته د د پانچ کروړ کمپیوټرې راکړی، په دیکښې څه خبره ده؟ شکریه، ډیره مهربانی جی۔

Mr. Speaker: Withdrawn?

ملک قاسم خان خٹک: واپس کوم ئے نه، دے به جواب ورکوی نو بیا به ئے Withdraw کوم جی۔

جناب سپیکر: جی میاں صاحب۔

وزیر اطلاعات: اول خو د قاسم صاحب وضاحت وکړی چې دا اشاړی څه ته وائی؟

(قہقہہ) اول د خپل وضاحت وکړی چې-----

جناب سپیکر: بس نور به ئے نه چهیړئ میاں صاحب۔ د ملک قاسم خان صاحب Withstand۔ نصیر محمد خان صاحب جی۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: شکریہ جناب سپیکر۔ جہاں تک-----

جناب سپیکر: نن پکښې، دیکښې لږ ترسکونې خبرې وکړه، ترخې خبرې مه کوه۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: نه ترخې نه دی جی، او ترخې نه دی خوږې به ئے کړو ځکه چې میاں صاحب نن زما خیال دے لکه د سحره ئے خاندلی دی، چرته خوږه خبره ئے اوریدلې ده جی۔ جناب سپیکر! ہمارے ایوب صاحب تو بڑے انتہائی شریف بندے ہیں لیکن لگتا ایسا ہے کہ میرے خیال میں ہمارے میاں صاحب نے Tom and Jerry کا ڈرامہ کچھ بہت زیادہ دیکھا ہوا ہے، یہاں بھی Tom and Jerry والا مسئلہ ہے، اس کیلئے بھی تیار بیٹھے ہیں کہ ان کی منسٹری کو یہ ہتھیا لیں (قہقہے) تو لگتا ایسا ہے کہ اللہ معاف کرے ہر چیز میں مداخلت کرنا ان کی عادت بن چکی ہے اور ان کی مداخلت کی وجہ سے اور جناب ایوب صاحب کی وجہ سے میں اپنی کٹ موشن Tom and Jerry کے نام کرتا ہوں جی۔

جناب سپیکر: (قہقہہ) شکریہ جی، شکریہ، Withdrawn۔

وزیر اطلاعات: دوئ ته چې کوم دے نو 'افتخار فوبیا' شوې ده۔

(قہقہہ)

جناب سپیکر: Withdrawn۔ نرگس ثمین بی بی۔

محترمہ نرگس ثمین: جناب سپیکر صاحب! اس محکمے نے آج تک کیا کیا ہے؟ صرف آئی ٹی کا نام رکھنے سے کوئی ایکسپرٹ نہیں ہوتا، اگر اس کی کارکردگی اچھی ہوتی تو آج ہمارے سامنے اسی ڈیسک پر لیپ ٹاپ پڑے ہوتے، یہ کاغذ پڑے نہ ہوتے۔ چونکہ اس کی کارکردگی خراب ہے تو یہ چار کروڑ بھی اس کیلئے بہت زیادہ ہے۔

جناب سپیکر: زیادہ ہے؟

محترمہ نرگس ثمین: جی۔

جناب سپیکر: کم ہونا چاہیئے؟

محترمہ نرگس ثمین: کم ہونا چاہیئے۔

جناب سپیکر: Withdraw نہیں ہوئیں؟

محترمہ نرگس ثمین: میں Withdraw کرتی ہوں۔

جناب سپیکر: اچھا تھینک یو،,Withdrawn۔ یہ ایک بات بتادوں، یہ لیپ ٹاپس جواب مانیٹرز، ان شاءاللہ اگر زندگی رہی تو یہ آپ کے ڈیسکوں پر ان شاءاللہ نظر آئیں گے کچھ عرصے بعد (تالیاں) لیکن گھرلے جانے والے نہیں ہونگے، وہ ادھر آپ اس سے تھوڑا بہت کام کرسکتے ہیں، ان سے کام کریں گے۔ جی اکرم خان درانی صاحب،Withdrawn؟

قائد حزب اختلاف: چې وزیر صاحب خو جواب را کړی۔

جناب سپیکر: رښتیا 'سوری' ایوب خان اشاړی صاحب! اوس راپاڅه خوږې خوږې خبرې وکړه۔

جناب محمد ایوب خان (وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی): مهربانی جی-----

جناب سپیکر: میاں صاحب! پیښه ده۔

وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی: زمونږه ډیر قابل احترام مشر درانی صاحب خبره وکړه د محکمې په حواله باندې او بیا دا چې یره که دا ټیکنیکل او آئی ټی چرته یو شی نو زما خیال دے چې ټیکنیکل ایجوکشن او دا خو ځکه نه شی یو کیدې چې هغه ټیکنیکل خو هنر ایزده کوی، انفارمیشن ټیکنالوجی چې ده، هغه یو جدید ټیکنالوجی ده، هغه جدا علم دے او دا یو جدا دے او باید چې دا تاسو که په خپل Tenure کښې دې ته پام کړے وے چې راتلونکے وخت د آئی ټی دے، د انفارمیشن ټیکنالوجی دے نو زه چې راغلم نو دلته کښې د دوه پراجیکټونو نه علاوه نور پراجیکټس نه وو، دلته کار نه وو، آئی ټی څه ده، وائی چې ماته څه ښکاری نه، دا اسمبلی چې ده دا د ټولې صوبې اسمبلی ده، دا زمونږ هیډ کوارټر دے کنه، د ټولو کور دے، د فیصلو کور دے، د دې ریکارډ نن کمپیوټرائزډ کیږی او دا کمپیوټرائزډ دے نو دا آئی ټی ده کنه جی، خو که تاسو وایئ چې نهر دے، پائپ دے او شنګل دے نو آئی ټی شنګل، پائپ او نهر نه دے، دا یو

ټیکنالوجی ده او دغه شان زمونږه پبلک سروس کمیشن دے چې په زرګونو هلته کښې خلق ناست وو، انتظارونه به ئے کول، هغه مونږه فیز I کمپیوټرائزډ کړو او فیز II چې دے، هغه مونږ شروع کړو نو د زرګونو داخلې کاغذونه جمع کول، انټرویوګانې چې دی، هغه به په ډیر لږ ټائم کښې اوشی کنه، دا یو جدید شفافیت چې دے، یو شے چې دے، هغه شفاف کوی نو دا اصلاحات دی چې مونږه په خپل دې محکمه کښې، د ټولو نه لوئے غټ پراجیکټ چې دے هغه د صوبې زمونږه لائسنسونه دی، دا ډرائیونګ لائسنس چې دے، دا به جوړیدو، دا عام کاپی به وه، نورې به پکښې هم خبرې راتلې خو چې دا کله کمپیوټرائزډ شو نو د پیښور ضلعې یواځې ریونیو چې ده، هغه د درې لاکهو نه واخله 45 لاکه ته اورسیده، دغه ګټه ئے وکړه او نن دا ده چې (تالیاں) هغه لائسنس چې دے زمونږه د اسلام آباد د هغه لائسنس نه هم د هغې معیار برابر دے او په بهر دنیا کښې هم هغهRecognize دے د څه وخت د پاره، دا جی زمونږه دلته کښې کارکردګی ده۔ زمونږه د سوات پولیس چې دے د هغې انوسټی ګیشن سائډ دا کمپیوټرائزډ کړے دے، هغې کښې د ترهه ګرئ په وخت کښې مسئلې راغلې دی، هغه له خیره سره مونږه کوؤ، هغه یو سکیم او زمونږ کوشش دا دے چې مونږ نور هم دلته نوی سکیمونه رااوړو، زه یو څو تاسو ته وایم جی او په دیکښې چې ټول زمونږه که اپوزیشن دے او که حکومتی بنچ دے، چې دا سپورټ کړی جی۔ دا د چا داسې یو فلاحی کارونه دی چې هغه مونږه کوؤ، زمونږ پراپرټی ټیکس چې دے، ریونیو پراپرټی ټیکس جی، دا مونږ کړے دے جی، تین سو ګنا د هغې ریونیو سیوا شوې ده، (تالیاں) هغې کښې هغه ګهپله نه کیږی، کمپیوټرائزیشن آف لینډ ریکارډ د څه حده پورې شوے دے، مشکل پکښې شته، ټول به خواری او کوشش کوؤ چې هغه مشکل له خیره سره اوباسو او مونږه دغه هم یو لوئے جهاد ګڼو۔ نوی پراجیکټونه چې اوس مونږ منظور کړو جی، هغه به له خیره سره کیږی، مونږ کمپیوټرائزیشن آف سپیشل برانچ دا لازم ګڼو چې یره دا اوشی، کمپیوټرائزیشن آف محکمه خوراک، د خوراک دا څیز مونږ وئیل چې دا هم شفافیت په دیکښې راشی او دغه یو ئے منظور کړے دے، جیل نن سبا ضروری دے، جیلخانه جات، دا هم کمپیوټرائز کوؤ چې په دیکښې هم دا ده چې

هغه ریکارډ ئے یواځې هغه زړې رجسټرې نه وی خو چې هغه ریکارډ ئے بل ځائے هم پروت وی، بل ځائے هم پروت وی نو که سبا څه هله ګله کیږی، هغه دغه به نه وی، دغه هم یو نوے نظام د هغې هغه ریکارډ هغه یو کمپنئ له مونږ ورکوؤ، ډیر جدید طریقه باندې هغه مونږ دغه کوؤ جی۔ محکمه داخله، هوم ډیپارټمنټ چې په هغې کښې آرمز لائسنس هم راځی جی، دا هم مونږ کمپیوټرائز کوؤ، دا هم مونږ منظور کړو۔ په دیکښې کمیشن چې دے، فیزIIهغه خو ما اووئیل چې مونږه فری آئی ټی سرټیفیکیټ د انټرنیشنل لیول ټریننګ ورکوؤ، د هغې هغه سرټیفیکیټ ورکوؤ او هغوی له په پاکستان کښې، په بهر دنیا کښې هغه ګریجویټ کسانو ته، هغوی ته جاب هم ملاویږی۔ دا یو دوه پراجیکټس زمونږ دی جی، (تالیاں) یو پراجیکټ زمونږه د شپیتو سټوډنټانو چې هغوی سبقونه وئیلی وی خو هغوی ټیکنیکل نه وی، هغوی هنر مند نه وی، هغوی ته جاب نه ملاویږی، مونږ ورله شپږ میاشتې ټریننګ ورکړو او پنځوس زره روپۍ ورله ورکړو او سرټیفیکیټ ورله ورکړو او 98% کسان چې دی (تالیاں) هغوی مونږ ته دوباره Call back کړے دے چې مونږ ته ښه ښه جابونه په ټیلی کمیونیکیشن او په دیکښې ملاؤ شوی دی۔ نو زه اوس یو بل داسې سکیم رااوړم چې سی ایم سیکرټریټ کیدے شی، سبا دا زمونږه وزیر اعلیٰ لرې کیدے شی، دا درانی صاحب به سبا ناست وی، چیف سیکرټری، کمشنران، ډی سی اوز دا 'ویډیو کانفرنسنګ' چې دے، دا یو سکیم مونږ رااوړ چې دا که یو سړے دا ده چې تلے نه شی او ضرورت وی نو دا بالکل په خپل خپل دفتر کښې به ناست وی او د هغې نه دا ده چې هغه خپل میټنګونه کانفرنسونه او هغه علاقې ته خطاب چې دے، دا به له خیره سره کوی۔ دا یو پراجیکټ چې دے، هغه مونږ اوس رااوړو۔ (شور) او څلور کروړه دی او زه چې اوس څومره شمارم نو په دیکښې جی آئی ټی پارک چې دا لویه منصوبه ده د صوبې، نور ما اونه وئیل، بس به ئے کړم خو-----

<u>جناب سپیکر:</u> نه دا ټولې خبرې دی ایوب خانه! تاسو به دا په دې څلور کروړه کښې کوئ؟

وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی: او جی، بس دا خو به گزاره کوئ کنه، (قہقہے)
بیا آئی ٹی پارک دلته په ډینز ټریډ سنټر کښې جی، درانی صاحب اووئیل چې افتتاح شوې ده، ما کتلی دی، بخښنه غواړم له خیره سره بیا چې افتتاح کیږی کله، په ایبټ آباد کښې اوس ټائم مقرر کوؤ، تاسو ته به باضابطه Invitation هم درکوؤ او ستاسو حق بس دا دے چې تاسو د سټینډنګ کمیټئ ممبر یئ، زما سره دلته کښې خو زما خیال دے چې یو اجلاس له هم تاسو نه ئے راغلی، (قہقہے)
په دې جی دا خو چې اوس تاسو ناخبره یئ نو بیا به څنګه دا سسټم چلیږی؟ نو مونږ دلته آئی ٹی پارک Establish کړو، زمونږه شل کمپنیانې راغلې دی جی، هغوی خپل کار شروع کړے دے، اووه کمپنیانو ته مونږه Space اوس ورکوؤ جی درې کال سنټرز چې دی، هغه Establish شوی دی۔ دغه شان نور مونږه د ډینز نه ځائے اخلو او ان شاءاللّٰه چې د ډینز دا فرسټ، سیکنډ، تهرډ فلورز چې دی، دا ټول آئی ٹی انډسټریز مونږه راولو او (تالیاں) او دغه شان په ایبټ آباد کښې د COMSAT University چې هلته د هغوی سره کوم ځائے وو، هغې کښې لس کمپنیانې راغلې دی، هغوی خپل کار شروع کړے دے۔ ورسره یو کال سنټر هم دے خو نور هلته کښې ځائے نشته، زمونږه ډائریکټر پراجیکټ هلته ایبټ آباد ته تلے دے او هغه به رپورټ راوړے وی، مونږ وئیل چې دوه پلازې، دوه ټاورې نورې اوګوره چې هغه واخلو او هلته نورې کمپنئ راشی، هلته کښې ټریننګونه شروع کړو، هلته روزګار چې دے، هغه دغه شی۔
سید احمد حسین شاہ (آبپاشی): جناب سپیکر!
جناب سپیکر: جی احمد حسین شاہ۔
وزیر آبپاشی: جناب سپیکر، یہ ایبٹ آباد والی بات میں سمجھا نہیں، اس پر اگر اردو میں بات کر لیں تو I will be grateful,ji۔
میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات): ته اوس بنه پوهیږې، دا شے مه ورانوه۔
جناب سپیکر: دا د ایبټ آباد خبره ورته صرف اردو کښې وکړه، نورې ورته مه کوه۔

وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی: جی شے تھیک روان دے ، وہ سمجھتے ہیں، پشتو میں بھی ہمارے ساتھ گپ لگاتے ہیں سر۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ٹھیک ٹھاک سمجھتے ہیں، آپ خواہ مخواہ چھیڑتے ہیں۔

(قہقہے)

وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی: او پہ نن وخت کبنې مونږ لہ پکار دہ (شور) اچھا۔

وزیر اطلاعات: جناب سپیکر! تاسو هم پہ دې سازش کبنې شامل یئ، خفہ کیږئ مہ۔ د ممبرانو خلاف سازش او وزیر صاحب د وزیر خلاف سازش کوی، دا ډیرہ ناجائزہ دہ جی۔

(قہقہے)

جناب سپیکر: نہیں، میں نے اصل میں خود انکا آئی ٹی پارک جو ڈیز پلازہ میں ہے، وہ دیکھا ہے، Appreciate کرنے کے قابل ہے، تو ساری دنیا سمجھ جائے۔

وزیر اطلاعات: او زہ درانی صاحب تہ پہ ایډوانس کبنې خواست کوم چې څلور کروړہ کبنې دومرہ ډیرې دی، بس ئے کړہ، خدائے تہ اوګورہ نور تہ څہ کوې؟

(قہقہے)

وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی: آئی ٹی پارک ایبٹ آباد کا ڈیزائن اور ماسٹر پلان ہم نے بنایا ہے اور دوسری سب سے اہم بات، جو دس سال کیلئے آئی ٹی ماسٹر پلان کہ ہم پھر آج کہاں ہیں اور دس سال ہم کہاں ہونگے؟ اس کیلئے ایک پراجیکٹ ہم نے شروع کیا ہے اور اس میں ہمارے تعلیمی ادارے ہمارے سرکاری دفاتر سارے جو انسٹی ٹیوٹس ہیں، سارے جو ادارے ہیں، ان میں ایک ہم نے کام دیا ہے اور یہ جولائی میں ہمیں Handover کیا جائے گا۔ ان شاء اللہ ہم کوشش کریں گے کہ ہم پاکستان میں اور پاکستان کے باہر یہاں ہمارا صوبہ پختونخوا جو ہے، آئی ٹی کے حوالے سے آگے آ جائے، ان شاء اللہ، (تالیاں) یہ ہماری کوشش ہوگی۔ میں اپنے بزرگوں کا، اپنے دوستوں کا اور اپنی بہنوں کا مشکور ہوں کہ انہوں نے کٹ موشنز واپس لیں، بڑی مہربانی۔

جناب سپیکر: ابھی ایوب خان اشاڑی صاحب!۔۔۔۔۔

وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی: درانی صاحب ته خواست کوؤ، ما خو وئیل چې هم دغه شان ټولو ته اپیل وکړی (قہقہے) او واپس ئے واخلی۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: خپله اپیل وکړه، پخپله ټولو ته اووایه۔

وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی: بس جی د دوئ د خبرې اثر به زیات وی کنه۔

(قہقہے)

جناب سپیکر: جی اکرم خان درانی صاحب۔

قائد حزب اختلاف: محترم سپیکر صاحب! زما خیال دے یو د ملک قاسم خټک شکریه د ادا کړی چې ده باندې خوئے سوال کړے وو، د ده د زړه براس وتلے دے او یو د زما شکریه ادا کړی چې نن ئے هم د زړه براس اووتو او چا د خبرو موقع دلته ورکړه نو دې باندې خو د زمونږمشکور وی خو زما خیال دے دا زما په وخت کښې هم دا محکمه د سوات د کانجو صاحب سره وه، (قہقہے) پته نشته چې د دوئ برخه خواره ده او که څه چل دے ؟۔۔۔۔۔

(قہقہے اور تالیاں)

جناب سپیکر: دا چا سره وه جی ؟

قائد حزب اختلاف: دا کانجو، کانجو زما منسټر وو جی، حسین احمد کانجو صاحب وو، نو زما منسټر صاحب خو داسې ټیکنیکل غوندې سړے وو، ورکوټے غوندې وو، داسې ټیکنیکل غوندې ښکاریدو (قہقہے) او ایوب اشاړی صاحب خو ډیر داسې د دروند محکمې سړے دے چې داسې زبردست ایډمنسټریشن وی په هغې کښې، نو ما ته به ئے هم دا خوږې خوږې خبرې کولې کانجو صاحب او د ده سیکرټری او د دوئ د عملې ما ته اووئیل چې که ده مونږ سره مدد وکړو، زمونږ دلته ټوله ریونیو چې ده، دا د پټواریانو نه دا قوم خلاصوؤ او ان شاءالله دا به مونږ بالکل داسې وکړو۔ ما وئیل ډیره ښه ده چې څومره پیسې غواړئ، یو د مال محکمې څه قانونګو وو، هغه مو هم په ټی وی باندې اوکتو، هغه وئیل چې دا حکومت مدد نه کوی ګنی دا زه په څو ورځو کښې، په میاشتو کښې دا کولے شم۔ ما پولیس ته وئیل چې اوس ئے راولئ چې

پیسې هم ورکړم او کار هم ورکړم، مونږ خو دا غواړو خو چې دا قانونګو صاحب، نعیم ئے غالباً نوم وو که څه وو، هغه مو هم رااوغوښتو، ما وئیل څه غواړې؟ وئیل ئے چې دوه کمپیوټرې راکړه، ما وئیل څلور ورکړئ، ما وئیل پیسې څومره غواړې؟ ده وئیل چې پنځوس زره، ما وئیل یو لاکھ واخله چې ته دومره غټ کار په دومره کوې۔ وخت څومره غواړې؟ وئیل ئے چې یوه میاشت، ما وئیل دوه میاشتې مو درکړې۔ دوه میاشتې پس راته راغلو، د'الف' نه ئے 'ب' نه وو جوړ کړی او ایوب اشاړی صاحب، دا ستا خوږې خبرې، دا ریونیو والا ما ته هم کړی دی او دا ټول پراګریس زما د وخت هم دغه خبرې وې چې دا تا مونږ ته بیان کړې یا کیږی۔ ما ډیر په اخلاص سره خبره کړې ده او په دې مو نه ده کړې چې زه به دلته، چرته یو ممبر سوال وکړی چې د دې اخراجات څومره دی، فائده ئے څه ده؟ هغه به راپاڅوؤ، ما په نیک نیتئ سره چې چونکه امنډمنټ نه بعد په مرکز کښې هم او دلته هم څه د محکمې، شکر دے زمونږه خو هسې هم زیاتې نه دی خو بیا هم مونږ دا غواړو چې که دومره ورکوټے کار دے، دا په بله محکمه کښې مونږ ځائے کړو نو دا څه بده خبره نه ده چې یو لږ کار دے او یو بله محکمه ده په هغې کښې هم لږ کار دے، د دواړو نه یو جوړ کړو خو بیا هم چې د دوئ خواهش دے، ما خو یقیناً په دې باندې لکه خپله دا ذهن جوړ شوے دے چې زمونږ وخت نه دا ټولې خبرې شروع دی او دا زمونږ زاړه ممبران دی هم دغه به ئے اوری او هغې نه مخکښې څه تلل نه دی شوی خو بیا هم چونکه دومره زمونږ خوږ منسټر دے، زه به هغه خپل کټ موشن واپس اخلم او که د بل چا پاتې وی هغوی ته به هم زه درخواست کوم چې هغه ئے هم واخلی خو ورسره ورسره لږ ډیر ستاسو ګورنمنټ په دې باندې سوچ وکړی چې دا څه خبرې نن بیانیږی، دا ماته بیان دی او ما پخپله اوریدلی دی او هیڅ قسم د دې نه زیاتے پکښې راغلے نه دے، هم دغه ریونیو ده، دا لائسنس دے، هغه لائسنس خو زما خیال دے واپس بیا لاړو پولیس ته که چرته لاړو؟ که میاں صاحب ته لاړو، هغه هم میاں صاحب ته لاړو پوخ ئے نه درکوی، ورته جوړوے ئے ته، دا خو میاں صاحب ته لاړو نو دا خو که یو چهاپ خانې ته ورکړی هغه به ئے هم راته چهاپ

کړی، دا خو بهر هم ډیر خلق دی په کمپیوټر باندې ئے چې ته ورکړی چې ماته دا شے جوړ کړه، لائسنس هغه به ئے هم درته جوړ کړی-----

جناب سپیکر: ده وئیل ډیر ښائسته ئے جوړ کړے دے۔

قائد حزب اختلاف: زما مقصد صرف دا دے چې که چرته حکومت په دې باندې په سنجیدګۍ سوچ وکړی او میاں صاحب ته راځی هم، زما اعتراض نشته او میاں صاحب خپله محکمه اشاړی صاحب ته ورکوی نو بیا هم زما اعتراض نشته جی۔

جناب سپیکر: جی ملک قاسم خان خٹک صاحب۔

میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات): منسټر صاحب به وائی چې درانی صاحب به راځی، هغه به اوس نه نفلونه کوی چې خدائے د رانه ولی ځکه محکمه ورله ختموی، د ده اراده ټهیک نه دی۔

(قہقہے)

Mr. Speaker: Ji, Malik Qasim Khan, Withdrawn?

ملک قاسم خان خٹک: شکریه جناب۔ وزیر صاحب خو خپل وزارت چھپا ہوا خزانہ قرار دیا، اس نے کہ میں اندر جاتا ہوں اوپر نہیں تو میں بہت مشکور ہوں کہ اس نے بہت زبردست اپنی کارکردگی بیان کی تو ان شاء اللہ میں واپس لیتا ہوں۔

جناب ثاقب اللہ خان چمکنی: جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ ثاقب اللہ خان۔

جناب ثاقب اللہ خان چمکنی: ډیره مهربانی جناب سپیکر صاحب۔ دا مشرانو خبرې وکړې او ډیر ښه Suggestions ئے ورکړل جی، زه امید لرم چې زمونږ ټریژری بنچز به دا کوی خو زه لږ ټیکنیکل پوائنټ باندې یو تپوس کول غواړم جی۔ دیکښې دوه درې ځله دوه درې کټ موشنز کښې دا اوشو جی، سر، دا Admissibility of cut motions، دیکښې که تاسو اوګورئ،

It shall not make suggestions for the amendment or repeal of any existing law-----

جناب سپیکر: یو منټ راکړه جی۔

جناب ثاقب اللہ خان چمکنی: دا سر، رول نمبر (g) 144

Mr Speaker: 144(g): It shall not make suggestion for the amendment or repeal of any existing law, ji.

جناب ثاقب اللہ خان چمکنی: سر، ډیپارټمنټس، آئی ټی ډیپارټمنټ شو، آئی ټی بورډ شو، دا سر یو Law لاندې جوړ دی نو کټ موشنز چې کله مونږ وایو چې یره دا د بل دغه کښې ضم شی، انفارمیشن ډیپارټمنټ کښې دغه شی، Merit باندې یا په Suggestion باندې زمونږ د مشر ورور درانی صاحب، زما خو مشر ورور دے جی، د دوئ چې کومه تجربه ده هغه I hope چې ایوب اشاړی صاحب واخلی خو د کټ موشن Admissibility په دې پوائنټ باندې شته دے کنه چې هغه تاسو Law repeal کولو د پاره هغه وائی نو دا یوه خبره ده جی چې دا زما خیال دے چې Admissible به نه وی جی۔

جناب سپیکر: نه هغوی خو یو تجویز پیش کړو، زما خیال دے دا ذکر دوئ خپل سپیچ کښې وکړو او د کټ موشن وخت کښې هغه دوئ نه وو کړے، د دې وجه نه It was admissible ji۔

Since all the honourable Members have withdrawn their cut motions on Demand No. 5, therefore, the question before the House is that Demand No. 5 may be granted? Those who are in favour of it may say ‘Yes’ and those against it may say ‘No’.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The ‘Ayes’ have it. The Demand is granted.

شکریه خو ادا کړه کنه ایوب خان اشاړی صاحب۔جی۔

وزیر برائے سائنس اینڈ ٹیکنالوجی: ډیره مننه جی، شکریه۔

جناب سپیکر: الله د عزت درکړی جی چې زما د هاؤس (قہقہے)

میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات): جناب سپیکر صاحب! دا چې شکریه ئے ادا کوله، دا ئے هم ډیره قیمتی ادا کړه، بس یو دوه ټکی ئے اووئیل نو دریم ورسره تاسو اووئیل (قہقہے)

جناب سپیکر: نه بس دے، نه زیاته نه وه بنه۔

The honourable Minister for Revenue, Khyber Pakhtunkhwa, to please move his Demand No. 6.

جناب محمد شجاع خان (وزیر مال): میں تحریک پیش کرتا ہوں۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: یہ کب سے یار، یہ کدھر ہے، وہ دوسرا نہیں ہے؟

وزیر اطلاعات: یہ کیا ہوا، یہ کیا ہوا؟

جناب سپیکر: اچھا آپ ریونیو منسٹر صاحب آ گئے جی۔

وزیر مال: میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 83 کروڑ 42 لاکھ 29 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دیدی جائے جو کہ 30 جون 2013ء کو ختم ہونے والے سال کے دوران محکمہ مال گزاری واملاک کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 83 crore, 42 lac and 29 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June 2013, in respect of Revenue and Estate Department.

‘Cut Motions on Demand No. 6’: Muhammad Akram Khan Durrani Sahib, to please move his cut motion on Demand No. 6.

جناب اکرم خان درانی (قائد حزب اختلاف): زہ خپل کټ موشن واپس اخلم۔

Mr. Speaker: Withdrawn, thank you. Dr. Iqbal Din Fana Sahib, to please move his cut motion.

ڈاکٹر اقبال دین: میں ایک سو روپے کی کٹ موشن پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees one hundred only. Sanullah Miankhel Sahib. Not present, it lapses. Saeeda Batool Nasir Sahiba, to please move her cut motion on Demand No. 6.

محترمہ سعیدہ بتول ناصر: پانچ لاکھ کٹوتی کی تحریک پیش کرتی ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that total grant may be reduced by rupees five lac only. Hafiz Akhtar Ali Sahib. Not present, it lapses. Sardar Aurangzeb Nalotha Sahib, not present, it lapses. Mr. Sarfaraz Khan Jadoon Sahib, to please move his cut motion on Demand No. 6. Not present, it lapses. Shah Hussain Khan, to please move his cut motion on Demand No. 6.

جناب شاہ حسین خان: سر، میں تین سو تینتیس روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that total grant may be reduced by rupees three hundred thirty three only. Mr. Abdul

Satar Khan, to please move his cut motion on Demand No. 6. Not present, it lapses. Ghulam Muhammad Khan, to please move his cut motion.

جناب غلام محمد: نئے نئے آئے ہیں سر، اب کیا کٹ موشن لائیں گے؟ سر، میں واپس لیتا ہوں۔

Mr. Speaker: یہ جانیں اور پٹوار جانیں جی Thank you, withdrawn. Fazlullah Khan, Not present, it lapses. Haji Qalandar Khan Lodhi Sahib, to please move his cut motion on Demand No. 6.

حاجی قلندر خان لودھی: دو سو روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees two hundred only. Zamin Khan, Mr. Zamin Khan, to please move his cut motion.

جناب محمد زمین خان: ډیره مهربانی۔ جناب سپیکر صاحب! چونکه دا منسټر صاحب نوے راغلے دے ، په دې محکمه به لا پوهه هم نه وی نو زه واپس اخلم خپل کټ موشن۔

Mr. Speaker: Withdrawn, thank you. Muhammad Reshad Khan, not present, it lapses. Javed Abbasi Sahib.

جناب محمد جاوید عباسی: جناب سپیکر صاحب! میں دس روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees ten only. Mufti Kifayatullah Sahib.

مفتی کفایت اللہ: ایک تو میرا نمبر جاوید صاحب کے پیچھے سے ہٹا دیں جی، پہلے جاوید صاحب آتا ہے پھر میرا نام آتا ہے۔ میں جی پانچ ہزار پانچ سو پچپن روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr.Speake: The motion before the House is that total grant may be reduced by rupees five thousand five hundred fiftyfive only. Mufti Said Janan Sahib. Not present, it lapses. Malik Qasim Khan Khattak Sahib.

ملک قاسم خان خٹک: جناب والا! میں اپنی کٹ موشن واپس لیتا ہوں۔

Mr. Speaker: Thank you ji, withdrawn. Mr. Naseer Muhammad Maidadkhel Sahib.

جناب نصیر محمد میدادخیل: جناب سپیکر! میں ایک ہزار روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees one thousand only. Nargis Sameen Bibi.

محترمہ نرگس ثمین: جناب سپیکر صاحب! میں پانچ سو روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتی ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that total grant may be reduced by rupees five hundred only. Noor Sahar Bibi.

محترمہ نور سحر: تھینک یو، سپیکر صاحب۔ جناب سپیکر! ایک سو روپے کٹ موشن پیش کرتی ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees one hundred only. Nighat Yasmin Orakzai Sahiba.

محترمہ نگہت یاسمین اورکزئی: شکریہ، جناب سپیکر صاحب۔ میں سات لاکھ روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتی ہوں لیکن پھر اس لحاظ سے واپس لیتی ہوں کہ یہاں پر اتنے پٹواری نہیں بدل گئے کہ جتنے منسٹر بدل گئے ہیں (تالیاں) توپٹواریوں کے ہاتھوں منسٹرز صاحبان کی اتنی درگت بنتی ہے کہ کوئی ایک بندہ اس محکمے کو لینے کیلئے تیار نہیں ہے۔ ہر چار مہینے کے بعد نیا منسٹر آجاتا ہے اور اس بیچارے کو پتہ بھی نہیں ہوتا ہے کہ اب اس محکمے میں ہم نے کرنا کیا ہے؟ اور دوسری بات جو سب سے Important ہے، وہ اس اسمبلی کی اپوزیشن، حزب اختلاف اور حزب اقتدار کے جو لوگ ہیں، یہ ایک دوسرے کی قدر اور عزت کرتے ہیں اور یہاں پر جتنے بھی منسٹر صاحبان بیٹھے ہوئے ہیں، سوائے ایک منسٹر کے کہ جن کا نام شیر اعظم خان ہے، یہ خواتین کی بالکل نہ ہی عزت کرتے ہیں اور نہ ہی انکے اصل مقام کو جانتے ہیں، باقی میں تمام منسٹروں کا بھی شکریہ ادا کرتی ہوں۔ Although آج تک مجھ پر کسی منسٹر نے یہ ثابت نہیں کیا ہوگا کہ میں اسکے کسی محکمے میں گئی ہوں اور میں نے کوئی کام کروایا ہے لیکن یہ اتنے اخلاق اور اتنے احترام اور اتنے طریقے سے پیش آتے ہیں کہ جس کی وجہ سے ہم لوگ مجبور ہو جاتے ہیں کہ ہم لوگ ان کے ساتھ تعاون کریں، تو میں یہ اپنی کٹوتی کی جو تحریک ہے، واپس لیتی ہوں۔

Mr. Speaker: Thank you, thank you, withdrawn. Wajih-uz-Zaman Sahib, Wajih-uz-Zaman Sahib. Not present, it lapses. Dr. Iqbal Din Fana Sahib, please.

ڈاکٹر اقبال دین: مهربانی جناب سپیکر صاحب، ډیره مننه. محترم سپیکر صاحب، ترخو پورې چې زما علم دے ، په دې برصغیر کښې د زمکو د لینډ ریکارډ ابتداء د شیر شاه سوری په زمانه کښې شوې وه ، هغوی د دې برصغیر د لینډ ریکارډ په هغه زمانه کښې شروع کړے وو او د هغه زمانې نه اونیسه تر نن ورځ پورې چې د دې محکمې بنیاد په هغه ټائم کښې ایښودلے شوے وو ، د دې طریقه کار ورځ په ورځ باندې پیچیده نه پیچیده تر کیږی لګیا دے ، مشکل نه مشکل کیږی لګیا دے او دغه وجه ده چې نن په دې ټائم کښې د آئی ټی په دې دور کښې هم چې په

ټوله دنیا کښې دا ټول سسټمونه کمپوټرائزډ دی او پکار دا ده چې په دې ټائم کښې زمونږ د لینډ ریکارډ مکمل طور باندې دا کمپوټرائزډ وے او څلور کاله د دې ګورنمنټ هم اوشول او دلته د ایوب اشاړی صاحب په شان زمونږ یو ډیر محترم منسټر صاحب او د هغوی منسټری هم موجود ده، د دوئ د کمک د پاره د دوئ د مرستې د پاره خو د دوئ ریکارډ اوسه پورې کمپوټرائزډ نه شو. د دې نه علاوه د دې کارکردګی دا چې په څلورو کالو کښې څلور منسټران بدل شو، منسټران د دغه وجه نه بدلیږی چې د دوئ کارکردګی، د دې محکمې کارکردګی صفر ده. محترم سپیکر صاحب، دوه کاله وړاندې ما په خپله حلقه ننډره کښې د قبرستان د پاره څه فنډ ورکړے وو، یو کال مکمل پرې تیر شو، هغه پیسې یو ځل Lapse شوې، پیسې هم موجود دی، زمکه هم موجوده ده، خرڅونکی هم موجود دی خو د دې زمکې انتقال اونه شو په یو کال کښې، دویم کال بیا ورباندې تیر شو. نن هم سحر زه د ډی او آر دفتر ته وړومبے تلے یم، دویم کال کښې هم دا اوس د جون میاشت ده او په دوه کالو کښې د قبرستان د شل کناله زمکې انتقال نه کیږی، دا د دغه محکمې کارکردګی ده، دا دغه پیچیده طریقه کار دے. نن چې یو سړے لینډاورنرز د خپلې زمکې فردونه رااوباسی چې هغه ته کوم تکلیف رسی نو د دغه سسټم د دغه محکمې اصلاح کول ضروری دی. هغه دقرون وسطیٰ سسټم تر اوسه پورې په دیکښې جاری دے-----

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ سعیدہ بتول ناصر صاحبہ۔

محترمہ سعیدہ بتول ناصر: تھینک یو سپیکر صاحب۔ جناب سپیکر صاحب، مجھے تو یہ سمجھ نہیں آتی کہ یہ منسٹری، یہ جو محکمہ ہے ریونیو کا، یہ محکمہ ایسا ہے یا منسٹر اسکو لینا نہیں چاہتے؟ چار سالوں میں چار منسٹر، یہ محکمہ اتنا بے سہارا، ایسا یتیم کیوں ہے، کوئی اس منسٹری کو لینا نہیں چاہتا یا منسٹر بدل جاتے ہیں؟ میرے نوٹس میں تو یہ بات آئی تھی کہ اس منسٹری پر Toss ہوا تھا کہ ایک سال ایک منسٹر رہے گا، دوسرے سال دوسرا (تالیاں) یا تو یہ بہت اہم منسٹری ہے، اس میں کوئی بہت Benefits ہیں، بہت پیسہ ہے کہ اسکو ہر کوئی لینے کیلئے تیار ہے یا پھر اتنا Rejected، اتنی ناکارہ منسٹری ہے کہ اسکی سمجھ نہیں آتی۔ بہر حال چار سالوں میں کسی نے یہ ذمہ داری نہیں اٹھائی اس محکمے میں، اگر اتنی بے کار منسٹری ہے، اتنا بے کار محکمہ ہے،

اتنا اس میں کام ہونا ہے، اتنے گھپلے ہیں، اتنی کرپشن ہے تو کوئی منسٹر، کوئی اسکے قابل نہیں تھا کہ کوئی ریفارمز پروگرام لاتا ہے، کچھ تو پیش قدمی کرتا؟ کوئی ایسا کام نہیں آیا اور صرف یہی سامنے آیا کہ منسٹر بدلے جارہے ہیں، حالانکہ حکومت کی طرف سے اعلانات بہت ہوئے ہیں کہ ہم پٹواری سسٹم ختم کریں گے، اسکو کمپیوٹرائز کریں گے، اس میں ریفارمز لائینگے لیکن کچھ بھی نہیں ہوا، سوائے اسکے کہ منسٹر بدلے جائیں اور شازی خان کا تو ہمیں آج ہی پتہ چلا کہ انہوں نے چھوڑ دیا بلکہ قلب حسن صاحب نے بہت ارادے اور بڑے دعوے کئے تھے کہ ہم ان شاء اللہ اس پر کام کریں گے، بڑی تجاویز آئیں ہیں لیکن بہت مایوسی ہوئی آج یہ سن کے کہ کام وہیں کے وہیں، بلکہ ایسا ہوا ہے تھینک یو۔

جناب سپیکر: شاہ حسین صاحب۔

جناب شاہ حسین خان: شکریہ جناب سپیکر، بڑی مہربانی آپ کی۔ اس طرح ہے کہ تین چار مہینے پہلے میں نے ایک سوال جمع کرایا تھا اسمبلی میں، تو اس وقت قلب حسن صاحب منسٹر تھے، انہوں نے مجھے اسکا جواب بھی دیا تھا اور یقین دہانی بھی کرائی تھی لیکن تین مہینے گزر گئے، چار مہینے کہ وہ اسی طرح پڑا ہوا ہے کہ تحصیل میں TRAs ہوتے ہیں اور پٹواری ہوتے ہیں، TRA گریڈ 7 میں بھرتی ہوا تھا اور پٹواری گریڈ 5 میں، اب پٹواری چلا گیا گریڈ 9 میں اور TRA بیچارہ وہی گریڈ 7 میں ہے، تو منسٹر صاحب نے میرے ساتھ وعدہ کیا تھا کہ اس کو ہم ٹھیک کر لیں گے اور انکو بھی گریڈ 9 دے دیں گے لیکن ابھی تک نہیں دیا ہے، اگر منسٹر صاحب یقین دہانی کراتے ہیں تو میں اپنی کٹ موشن واپس لیتا ہوں۔

جناب سپیکر: شکریہ۔ یہ مجھ سے عنایت اللہ خان جدون صاحب رہ گئے تھے، وہ Absent ہیں۔ اچھا قلندر خان لودھی صاحب۔

حاجی قلندر خان لودھی: جناب سپیکر! کٹ موشن لانے کا مقصد یہ تھا کہ یہ بہت ہی منہ زور محکمہ ہے، اسے کوئی کنٹرول نہ کر سکا، درانی صاحب کی حکومت میں بڑی انہوں نے کوششیں کی کہ اس وقت کچھ نہ کچھ، لیکن اس کے بعد اب یہاں تک پہنچا، پہلے حبیب صاحب پھر اس طرح سے چینج ہوتا رہا، ابھی شازی خان کے پاس آگیا تو ہر گورنمنٹ نے کمال یہ کیا ہے کہ اپنی ذمہ داری سر سے اٹھا دی اور اسکو ڈسٹرکٹ ایڈمنسٹریشن کے حوالے کر دیا، بجائے اس کے کہ اس میں کوئی ریفارم لایا جاتا، ان لوگوں کو کوئی راہ راست پر لایا جاتا کہ جو ہو رہا ہے ریونیو میں، وہ مجھ سے آپ بہتر جانتے ہیں، کس علاقے میں کیا کچھ نہیں ہو رہا ہے؟ تو یہ محکمے کی ذمہ داری گورنمنٹ نے اپنی Writ اس سے اٹھا دی تو جب یہ ڈسٹرکٹ کے پاس پہنچا تو

ڈسٹرکٹ کا بیچارہ ڈی سی او بے بس ہو گیا، ڈی او آر بے بس ہو گیا کیونکہ کنٹرول کمشنر کے ہاتھ میں چلا گیا، اب کمشنر کتنی بڑی پوسٹ، ڈویژن کا وہ مالک اور وہ اسکا تعلق جو ہے پٹواری سے ہے۔ اب پٹواری کسی کی بھی نہیں مان رہا، چونکہ اسکا تعلق کمشنر سے ہو گیا، اب نہ اسے منسٹر کی پرواہ ہے، نہ اسے کسی ایم پی اے کی پرواہ، غریب کسان اس سے کیا پوچھے گا؟ تو وہ من مانیاں کر رہا ہے، آپ کو پتہ ہے کہ کس طریقے سے انکی تبدیلیاں ہو رہی ہیں؟ حالانکہ میں اس بارے میں بولنا نہیں چاہتا تھا، چونکہ شازی خان میرا بھائی ہے، میرا کلی وال ہے اور اس محکمے کا جو ہیڈ ہے، ایوب وقار صاحب بہت Honest Officer ہے، وہ ایس ایم بی آر ہے، وہ میرے علاقے سے تعلق رکھتا ہے اور میرا اپنا ہے، بہت ہی اچھا آفیسر ہے لیکن کنٹرول نہیں ہو سکا، اس پر بڑے افسوس سے اور لوگ اتنا روتے ہیں اور اتنی تکلیفیں ہیں روز روز اور پتہ نہیں چلتا ہے کہ آج پٹواری کہاں ہے اور کل کدھر ہے؟ اور یہ حلقے ہیں اور ان حلقوں پر وہ چند لوگ جن کی Writ ہے محکمے میں، وہ اس پر آتے ہیں اور وہ ایسے منہ زور ہیں کہ میرے خیال میں وہ ساری ایڈمنسٹریشن انکے کنٹرول میں ہوتی ہے، تو میں نے دکھ سے یہ کٹ موشن لائی ہے کہ آیا اس پر کوئی گورنمنٹ اپنی Writ قائم رکھے گی یا اسے اپنی ذمہ داری اپنے گلے سے اتار کر بجائے اسکے کہ یہ منسٹر کے Under رہتا، جب تک یہ منسٹر کے Under تھا تو کچھ اس میں کام ہو رہا تھا، اسکو پتہ تھا کہ مجھے منسٹر بھی چیک کرتا ہے اور اسکے بعد میرا ایم پی اے بھی مجھ سے پوچھ سکتا ہے اور یہ بالکل اسکو اپنی ذمہ داری اٹھالی ہے اور اس کی بالکل کارکردگی ناقص ہے لیکن میں چونکہ اس پر یہ سننا چاہتا ہوں کہ چونکہ اب میرے بھائی کے پاس یہ محکمہ آگیا ہے، اگر اس نے کوئی ایشورنس دی کہ یہ تھوڑے دنوں میں کچھ اس پر اپنی Writ کو قائم کر سکیں گے تو ہم اس کے ساتھ اس پر کوآپریشن کریں گے۔

<u>جناب سپیکر:</u> شکریہ جی۔ جاوید عباسی صاحب۔

<u>جناب محمد جاوید عباسی:</u> Thank you very much، جناب سپیکر، بہت شکریہ آپ کا۔ میں شازی صاحب کو بھی مبارکباد دیتا ہوں کہ انہوں نے ابھی وزارت لی ہے، جناب سپیکر! میں شازی خان صاحب کے پاس حاضر ہوا تھا تو میں نے جاتے ہوئے پوچھا کہ شازی خان صاحب! میں آپ کے ساتھ افسوس کروں یا آپ کو مبارکباد دوں؟ یہ بڑا اچھا ہمارا بھائی ہے، اس نے کہا ہے یہ مبارکباد والی تو کوئی ایسی بات نہیں ہے، باقی آپ یہ ہے کہ آپ افسوس کرتے ہیں یا نہیں کرتے۔ جناب سپیکر، یہ بڑی ایک دلچسپ بات ہے کہ جب بھی ہمارا بجٹ آتا ہے، اور کوئی چیز نہیں بدلتی لیکن ریونیو منسٹر بدل جاتا ہے اور جب ہم کٹ موشن

لاتے ہیں تو کہتے ہیں کہ منسٹر تو نئے آئے ہوئے ہیں، میری منسٹر کے خلاف کٹ موشن کبھی بھی نہیں ہوتی، ہمیں احترام ہے، ہم ہمیشہ کٹ موشنز محکمے کے خلاف لاتے ہیں، تو منسٹر صاحب کو بھی یہ پرسنل نہیں لینا چاہیئے کہ خدانخواستہ یہ ہماری کارکردگی کے خلاف ہے، نہیں، کوئی چیز جو ہمارے نالج میں ہوتی ہے، ہم ان کے ساتھ شیئر کرتے ہیں تاکہ محکمے میں بہتری لانے میں ان کیلئے آسانی پیدا ہو سکے۔ یہ قلندر لودھی صاحب ہمارے بڑے ہیں، انہوں نے بہت ہی Important issue کی طرف آپ کی اور منسٹر کی توجہ دلوائی ہے، میں بھی چاہونگا کہ منسٹر صاحب یہ بتادیں کہ آج یہ جو پٹواری صاحبان ہیں، یہ کس کے کنٹرول میں ہیں، یہ منسٹر تبدیل کر سکتا ہے، یہ ایس ایم بی آر تبدیل کر سکتا ہے، یہ کمشنر کی پاورز ہیں یا یہ جو ڈی آر اوز ہیں، ان کی پاورز ہیں؟ ایک تو اس محکمے کے ساتھ یہ بڑی زیادتی ہے کہ جو آفیسر انہوں نے ضلع میں بٹھایا ہوا ہے جو ڈی آر او کے نام سے مشہور ہے، وہ اس کے کنٹرول میں نہیں ہے، یہ ان کا ٹرانسفر نہیں کر سکتے، یہ ان کی پوسٹنگ نہیں کر سکتے، یہ اس کو چارج شیٹ نہیں کر سکتا، یہ اس کا اختیار نہیں ہے تو لہذا جب ان کا یہ اختیار نہیں ہے تو میں سمجھتا ہوں کہ Practically اضلاع میں ریونیو منسٹر اور ایس ایم بی آر کا کوئی کنٹرول نہیں ہے۔ جناب سپیکر، پہلے پھر بھی کوئی بات مانی جا سکتی تھی، اب کچھ لوگ کہتے ہیں کہ کمشنر صاحبان کے پاس یہ اختیارات ہیں، کچھ کا خیال ہے کہ منسٹر صاحب کے پاس ہے لیکن جو ڈی او آر جس کا اختیار ہونا چاہیئے، جو آفیسر وہاں بیٹھا ہوا ہے، جس کا کام ہے کہ پٹواری کی مانیٹرنگ کرے، جس کا کام ہے کہ لوگ اس کے پاس آکے شکایت کریں، اس کو پتہ ہو کہ کونسا پٹواری کام کر رہا ہے یا نہیں کر رہا ہے؟ اس کے پاس کوئی اختیارات نہیں ہیں، تو ایک یہ آج معلوم ہو جائے، اگر منسٹر صاحب کو پتہ ہو، مجھے یقین ہے کہ ان کو بھی پتہ نہیں ہو گا، مجھے یقین ہے کہ شاید اس کا جواب ابھی کسی کے پاس نہیں ہے کہ یہ اختیارات کس کے پاس ہیں؟ میری اور ایک بڑی معصومانہ ریکویسٹ ہے ان سے کہ ہر ایک کا کوئی نہ کوئی Tenure رکھا ہوا ہے جناب، کسی کا دو سال، کسی کا تین سال، یہ جو پٹواری بادشاہ ہے، اس کیلئے بھی کوئی Tenure رکھ دیں۔ مجھے پتہ ہے کہ پشاور میں نہیں رکھ سکتے، یہ آپ کیلئے مشکلات ضرور ہیں یا کہیں اور بھی مشکلات ہوں، ایبٹ آباد میں بھی ہمیں مشکلات نظر آتی ہیں لیکن جو پٹواری ایک دفعہ سٹی کے اندر کام کرے، کم از کم دس سال اس کو اربن ایریا میں، تو رورل ایریا میں بھی جا کر، پہاڑی علاقوں میں بھی جانا چاہیئے۔ چند پٹواری ہیں جنہوں نے Monopoly بنائی ہوئی ہے، جو خاص ایریا ہے، پتہ نہیں خاص ایریا کو کیا کہتے ہے؟ میں منسٹر صاحب سے چاہونگا کہ اس کے باہر نہیں جاتے اور اگر ضرورت پڑے تو کمشنر تبدیل ہو جاتے ہیں، ضرورت پڑے

تو ایس ایم بی آر کو بھی تبدیل کیا جا سکتا ہے، میں نہیں کہتا، میں جرات نہیں کرتا کہ میں یہ کہوں کہ اگر ضرورت پڑے تو منسٹر کو بھی تبدیل کروادیں، یہ میں جرات نہیں کر سکتا، میں ایسا سوچتا نہیں ہوں۔ جناب سپیکر، یہ وہ محکمہ ہے جس کی وجہ سے لوگوں کی پریشانیوں میں روز بروز اضافہ ہو رہا ہے، آج بھی اپنی زمین کا ایک فرد، ایک پیپر لینے کیلئے لوگ مارے مارے پھرتے ہیں اور جب وہاں دفتر میں پہنچ جائیں تو جو ڈیمانڈ ہوتی ہے، یہاں کہتے ہوئے مجھے بہت افسوس ہو گا کہ اگر میں کہوں کہ یہ کیوں؟ نہ کوئی ایسی بات ریونیو محکمہ کرتا ہے کہ ہر پٹواری اپنی یونین کونسل کے آفس میں بیٹھے، جس کا وہ علاقہ ہے وہاں بیٹھے، وہ تحصیل ہیڈ کوارٹر میں آکر بیٹھتا ہے۔ لوگ دو دو ہزار روپے خرچ کر کے ان کو ملنے آتے ہیں، یہ بادشاہ صاحب کہتے ہیں کہ آج میں ڈی سی او کی میٹنگ میں گیا تھا، آج میری ہائی کورٹ میں پیشی تھی، آج مجھے کمشنر سے پیشی تھی، لوگ مارے مارے پھر رہے ہیں، تو ہماری ان سے ریکویسٹ ہو گی اس محکمے سے، اس محکمے کے افسران بالا سے اور منسٹر صاحب سے بھی، کہ دنیا کیلئے نہیں تو آخرت کیلئے کم از کم جو باقی دن بچے ہیں، کوئی ایسی ایک Visible change اس محکمے میں نظر آئے کہ ہم اپنے اس بھائی پر ہمیشہ سے فخر کرتے ہیں، مجھے یقین ہے کہ ان شاء اللہ اس بات پر بھی ہمارے سوالوں کا جواب دیگا اور پھر ہم شاید اس ڈسکشن کو ذرا آگے بڑھائیں، جناب سپیکر۔ تھینک یو۔

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ ایک حسین خواب آپ دیکھ رہے ہیں، دیکھتے رہیئے۔ نصیر محمد خان۔ مفتی کفایت اللہ صاحب، پلیز۔

مفتی کفایت اللہ: بہت زیادہ شکریہ، جناب سپیکر۔ اس میں بالکل یہ بات حقیقت ہے کہ ہمارے اس اسمبلی میں اگر کوئی آدمی اس کی خامیاں گنے گا تو وہ یہ ہونگی کہ ہمارے محکمہ مال کے وزیر بار بار تبدیل ہوتے رہے، اس کے پہلے وزیر تھے، ہمیں یاد پڑتا ہے، اچھے دنوں کی بات ہے، حبیب الرحمان تنولی صاحب، پھر اس کے بعد مخدوم مرید کاظم صاحب کے پاس یہ وزارت آگئی، پھر یہ چکر لگاتی گئی اور قلب حسن صاحب کے پاس پہنچی اور آج یہ لونڈی ہے جناب شازی خان کی۔ شاید یہ تو پارٹی کے اپنے معاملات ہیں۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: آپ کے مانسہرہ تک پھر پہنچ گئی۔

مفتی مفایت اللہ: میں اسی لئے بول رہا ہوں کہ یہ تو پارٹی کے اپنے معاملات ہیں، میں اپنے۔۔۔۔۔

ایک رکن: محمود زیب خان بھی۔

مفتی کفایت اللہ: محمود زیب صاحب، ہاں ہاں ٹھیک ہے ٹھیک ہے، تھوڑی دیر کیلئے ان کے پاس بھی۔ میں جو بات کر رہا ہوں، وہ یہ ہے کہ جب وزیر کوئی پٹواری تبدیل کرتا ہے تو لوگ کہتے ہیں کہ کرپشن ہوتی ہے، اب جب کمشنر تبدیل کرتا ہے تو کیا کرپشن ختم ہو جاتی ہے، کیا ہمارا کمشنر اتنا ایماندار ہے؟ آپ مجھے معاف کریں، حکومت والے ناراض نہ ہوں، میں ہمدردی کے طور پر کہہ رہا ہوں کہ میں نے کمشنر صاحب کی شکایت کی ہے اپنے ایس ایم بی آر سے اور ایس ایم بی آر نے اپنی بے بسی کا اظہار کیا ہے، پھر اسی کمشنر کی میں نے شکایت کی ہے قلب حسن صاحب سے اور انہوں نے اپنی بے بسی کا اظہار کیا ہے، پھر وہی دکھڑا میں لے کر گیا ہوں وزیر اعلیٰ صاحب کے پاس اور پھر میں احتجاجاً کچھ عرصے کیلئے نہیں گیا لیکن وزیر اعلیٰ صاحب اس کمشنر صاحب کے سامنے بالکل بے بس تھے۔ اب آپ کہہ رہے تھے، حکومت والے کہتے تھے کہ کمشنری نظام بحال کرنا چاہیئے، وہ یہ ہے، وہ جو کمشنری نظام کی آپ بات کر رہے تھے کہ Devolution ہو گیا اور یہ نیا آرڈیننس آ گیا، یہ غلط ہو گیا، تو کیا آپ ہمارے پٹواری کو تبدیل کرنے کیلئے ہمارے لئے وہاں ایک آدمی مقرر کرنا چاہتے تھے، اور تو کوئی کام نہیں کر رہا؟ جناب سپیکر، میرا مسئلہ وزیر نہیں ہے، میرا مسئلہ کرپشن ہے اور اگر کرپشن ختم نہیں ہوتی تو میں کہاں جا کے اس کی بات کروں؟ اور جب ڈی او آر ملوث ہوتا ہے، اس کا آفس اور جب کمشنر اس کے اندر ملوث ہو جاتا ہے تو کرپشن کی شرح میں اضافہ ہو جاتا ہے۔ کوئی ایک پٹواری آئے اور یہ بات ثابت کرے کہ مجھے میرٹ کی بنیاد پر تبدیل کیا گیا، میرٹ کی بنیاد پر اور اتنی زیادہ کرپشن ہوتی ہے کہ اس کرپشن کا احساس لوگوں کو ہو ہی نہیں سکتا اور یہ حکومت اچھا کرتی ہے، میری رائے یہ ہو گی کہ یہ کم از کم اس کرپشن کے معاملے کے اندر تعاون کریں۔ اب جو شازی خان آیا ہے، یہ Challenger قسم کا آدمی ہے، مرد بحران ہے، قابل آدمی ہے، ہم جانتے ہیں اور میرا خیال ہے کہ ان کو یہ محکمہ اسی لئے دیا گیا ہے کہ اس بے لگام گھوڑے کو ہاتھ ڈالا جائے، اگر یہ ہے تو پھر یہ مبارکباد کے قابل ہے، میں مبارک دیتا ہوں اور اگر ایسا نہیں ہے تو میں مبارک نہیں دینا چاہتا، میں اس پر افسوس کرنا چاہتا ہوں، یعنی اس کو ایک ایسے کام کے اندر پھنسا دیا کہ جو اچھا نہیں ہے۔ جناب سپیکر، ہم سیاسی لوگ ہوتے ہیں، ہماری اپنی اپنی جماعتیں ہوتی ہیں، ہماری Politics الگ الگ ہوتی ہے لیکن بہت ساری باتیں ہماری مشترک ہوتی ہیں، جس طرح انجمن تاجران والے آپس میں مختلف ہونگے لیکن ہمارے لئے تو ان کا کام ایک ہے اور ہمارا ساتھ یہ ہے کہ ہمارے یہ سفید کپڑے ہوتے ہیں، ہم چاہتے ہیں کہ اس پر کوئی داغ نہ آئے اور آج کا پٹواری اتنا زیادہ طاقتور ہو گیا ہے کہ وہ ہمارے کپڑوں پر چھینٹے ڈالنا چاہتا ہے اور ہم کچھ بھی

نہیں کر سکتے، خدا کیلئے اس بے بسی کیلئے میں روتا ہوں، اس لئے میں نے یہ کٹ موشن تحریک پیش کی ہے۔ میں آج وزیر موصوف کو سنوں گا اور اس کے بعد میں فیصلہ کرونگا کہ میں نے اس پر ووٹنگ کرنی ہے یا میں نے اس کو واپس لینا ہے؟

جناب سپیکر: ٹھیک ہے، ٹھیک ہے جی۔ نصیر محمد خان۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: شکریہ جناب سپیکر۔ سب سے پہلے تو میں جناب محترم وزیر صاحب کو مبارکباد دونگا جو انہوں نے ڈیمانڈ آج اس ہاؤس کے سامنے 83 کروڑ 42 لاکھ 19 ہزار روپے کی رکھی ہے۔ یقیناً وہ اس اے ڈی پی کا حصہ ہوئی اور جب میں ابھی Table of Contents دیکھ رہا تھا تو اس میں ان کا نام ہی نہیں ہے، تو کیا ان کی جو ڈیمانڈ ہے، وہ اس کتاب میں درج ہے؟ اگر درج ہے تو کس Content میں درج ہے؟ یہ Kindly اگر ہمیں بتادیا جائے اور کتاب آپ دیکھ لیں، مجھے تو کہیں پر نظر نہیں آرہا ہے، نہ اس Page پر ہے، نہ اس Page پر ہے، کہیں پہ ریونیو مجھے نظر نہیں آرہا، تو کیا اس وقت جس وقت یہ پروگرام بنارہے تھے اور یہ ڈیمانڈ لارہے تھے تو پی اینڈ ڈی یا جس نے بھی یہ کتاب بنائی ہے، آیا اس کے کام کو نظر انداز کر دیا ہے یا اس کتاب کا یہ حصہ ہی نہیں ہے؟ دوسری بات، چونکہ ریونیو کے محکمے سے متعلق آپ کو بھی یاد ہو گا کہ پچھلے سال پٹوار خانوں کی کنسٹرکشن، تقریباً سو پٹوار خانے اس میں، شاید میری جہاں تک یادداشت کام کر رہی ہے لکھے گئے، اگر آپ ہی بتادیں کہ آپ کے حلقے میں کتنے پٹوار خانے بنے ہیں اور ہمیں ہمارے ضلع یا ڈویژن کے لیول پر وزیر موصوف یہ بتادیں کہ آپ کے ڈویژن میں اتنے پٹوار خانے ہم نے مکمل کئے، اس سے ہماری تسلی ہو جائیگی۔ جہاں تک ہمارے اپنے حلقے کا تعلق ہے، مجھے تو نہیں یاد پڑتا کہ وہاں پہ کوئی پٹوار خانہ ہماری سفارشات پہ بنایا گیا، تو یہ دو میری معروضات ہیں۔ دوسری بات جناب سپیکر، پچھلے سال میں نے ایک سوال کیا تھا ریونیو کے متعلق، کہ ہمارے پٹوار خانے کے ساتھ جو حدبندیاں ہیں، اس میں جو ان کے رولز ہیں، نو ہزار ایکڑ ہے یا جتنے، اس سے کافی بڑے حلقے، ان کی تقسیم کا ان کے پاس کیا منصوبہ، آیا آنے والے سال میں ہے یا نہیں ہے؟ یہ میں ذرا kindly آپ کے توسط سے ان سے پوچھنا چاہونگا، یہ Contents اگر آپ دیکھ لیں تو اس میں کہیں پہ بھی ریونیو کا نام ونشان تک نہیں ہے جی۔

جناب سپیکر: نرگس ثمین بی بی۔

محترمہ نرگس ثمین: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر صاحب! څنګه چې زما ورونړو اووئیل چې منسټران راځي او بیا ځي او شجاع صاحب بالکل نوے منسټر

دے نو مونږ به دوئ نه څه تپوس وکړو؟ زه ستاسو په نوټس کښې راولم، څلور کاله اوشو چې زه تحصیلدار ته ځم، پټواری ته ځم، زما خپل کار دے، زما د خپلو زمکو خبره ده چې دا زما کومه حصه کیږی، هغه ما له بیله کړئ۔ پټواری مو تحصیلدار ته لیږی، تحصیلدار مو پټواری ته لیږی، مسئله مو نه حل کیږی۔ پټواری خپلې کارندې ساتلې دی، هغوی رانه د ریکارډ په رااوښکلو باندې تین تین هزار روپئ اخلی چې دا د دې فیس دے۔ زه تاسو نه دا تپوس کوم، دا دومره غټه محکمه، دا دومره غټ بجټ مو ورله ایښودے دے چې دوئ کارونه نه کوی، دوئ خو پیدا ګیر کوی۔ که پټواری ته اوګورئ نو ښه نه ښه ګاډے به ورسره وی، زه ورته حیرانه شم، دوئ سره لینډ کروزرې دی او ښه لوئے لوئے ګاډی دی او ګریډ ئے پانچ دے، نو دا دومره پیسه دوئ څنګه پیدا کوی؟ او بیا زمونږ په شان خلق چې مونږه تحصیلدار ته لاړ شو نو هغه وائی خورې دا وکیل به اوساتې، وکیل ته فون وکړی، هغه راشی، ښه تا نه به 30 لاکھ واخلم، بل چا نه به 50 لاکھ اخلم نو دا کیس به درله زه Pursue کوم، نو آیا زه سوچ کوم چې دا څنګه ډیپارټمنټ دے او په دې باندې خلق خبرې ولې نه کوی، خلق ولې خاموشه دی؟ دا خو هغه ډیپارټمنټ دے چې زمونږه خویندو ته پته هم نه وی، زمونږه زمکې زمونږه ورونه هغوی په خپل نوم کړی، خویندو ته ئے پته نه وی، چې خویندو ته ئے پته لګی لګی نو پټواری به خپلې پیسې اخستې وی او مونږه ئے د جائیداد نه اوښکلی یو۔ زه شجاع صاحب ته وایم چې دا خو هم یو شریف منسټر دے، دا به د دې خلقو، د دې محکمې څه حل رااوباسی؟ او زه ورته یو ریکویسټ کوم چې دا د بیا زما د طرف نه تحصیلدار ته ریکویسټ وکړی چې کوم زما دا زمکې دی، دا د تحصیلدار، پټواری یا دا نور اهلکار چې څوک دیکښې Involve دی، هغوی د ما سره کښینوی او ماله د خپله حصه بیله کړی۔ ډیره مننه۔

جناب سپیکر: شکریہ۔نور سحر بی بی۔

جناب سپیکر: شکریہ۔نور سحر بی بی۔

محترمہ نور سحر: تھینک یو، جناب سپیکر صاحب۔ میں تو کٹ موشن کو واپس لیتی ہوں لیکن میری ایک دو تین باتیں ہیں کہ میں وہ کر لوں کیونکہ ٹائم کی وجہ سے آپ ہمیں بہت Ignore کر رہے ہیں، ہمیں ٹائم نہیں دے رہے ہیں بات کرنے کا، ہماری بھی کچھ باتیں ہوتی ہیں جو حکومت کو پہنچانا ہوتی ہیں۔

جناب سپیکر: بولیں، آپ گھنٹہ بولیں۔

محترمہ نور سحر: سر! آج فوزیہ وہاب کی بات تھی، تو ایک خاتون تھی، اس پر ہمیں بولنا چاہیئے تھا، اس کیلئے ہمیں ٹائم نہیں ملا تو اس طرح مجھے افسوس ہے-----

جناب سپیکر: بی بی! بس وہ جتنا مناسب تھا وہ باتیں ہو چکیں، اس چیئر پر پھر آپ میری جگہ پہ آ کے بیٹھ جائیں۔

محترمہ نور سحر: سر، میں اپنی تعزیت پیش کروں-----

جناب سپیکر: ابھی اس پہ بات کرو، بس کٹ موشن پہ بات کریں۔

محترمہ نور سحر: سر-----

جناب سپیکر: پٹواری پہ بات کریں۔

محترمہ نور سحر: سر، وہ تو میں واپس لیتی ہوں لیکن میں نے کہا کہ میں ایک بات کرتی ہوں-----

جناب سپیکر: بس تھینک یو جی، آپ بیٹھ جائیں۔

محترمہ نور سحر: سر، یہ تو زیادتی ہے۔

جناب سپیکر: اکرم خان درانی صاحب! Withdrawn۔ یہ ابھی اس سے آپ اندازہ کریں کہ ہماری کل کتنی ڈیمانڈز ہیں 58, 59 and this is Demand No. 6. تو ہم صرف قصیدے پڑھیں گے یا بجٹ پاس کرینگے؟ (مداخلت) نہیں، کل آخری دن ہے، کل مجھے بلڈوز کرنا پڑیگا سب کو، آج جس نے جو کچھ بولنا ہے، بولیں (شور) نہیں، چھ ڈیمانڈز ہو گئی ہیں، 53 باقی ہیں، کیا کرینگے؟ (شور) چھ پہ ابھی بات جاری ہے، صرف پانچ ہوئی ہیں، ایک دن رہتا ہے، ابھی رات ہے، بارہ بجے تک بیٹھیں گے۔ ڈاکٹر اقبال دین فنا صاحب، Withdrawn؟ Start please. یا پہلے وزیر صاحب کو سن لیں، سوری، سوری۔

ڈاکٹر اقبال دین: منسٹر صاحب خو مونږه ته دغه را کړل۔

جناب سپیکر: میرا ابھی دماغ کام چھوڑ رہا ہے۔ شجاع خان پلیز، آنریبل منسٹر۔

جناب محمد شجاع خان (وزیر مال): شکریہ جناب سپیکر۔ معزز ممبران نے جس طرف نشاندہی کی ہے، اس میں کوئی شک نہیں کہ یہ ساری چیزیں اسی طرح ہیں جس طرح انہوں نے بیان کیں۔ مجھے شاید یہ موقع اس لئے دیا گیا ہے کہ میں اس ریونیو ڈیپارٹمنٹ کی اسمبلی کمیٹی کا پچھلے پانچ سال سے ممبر رہا ہوں اور اس کا

چیئر مین رہا ہوں اور پھر جو ریونیو ریفارمز کمیٹی بنی تھی موجودہ حکومت کے اندر، جس میں تین ممبران تھے، اس میں میں ایک ممبر تھا۔ شاید انکا خیال یہ تھا کہ ان کو زیادہ Experience ہے، یہ چیز تھوڑے وقت میں شاید آگے ٹھیک ہو سکے گی۔ جس طرف انہوں نے نشاندہی کی کمپیوٹرائزیشن کی، آپ کمپیوٹر میں کوئی چیز ڈالیں گے تو وہ آپ کو رزلٹ دے گا۔ ٹھیک ڈالیں گے تو ٹھیک رزلٹ دے گا، آپ اس میں غلط ریکارڈ ڈالیں گے، مردان کا جب بندوبست ہوا تو لوگوں کا خیال تھا کہ پہلے سے یہ Litigation کم ہو جائے گی لیکن اس بندوبست کے بعد پہلے سے Litigation ڈبل ہو گئی کہ وہ جو پراسیس تھا اس کا، لیکن جب سوات کا بندوبست ہوا تو اس کی Litigation جو ہے، 50% کم ہوئی۔ جس جگہ بہتر کام ہوا، وہاں ضرور اس کا کچھ نہ کچھ رزلٹ بھی آیا، جو اس گورنمنٹ میں ریفارمز شروع میں اس سلسلے میں سوچے گئے تھے۔ اب ہمارے ضلع میں 70 پٹواری ہوتے تھے 1947 سے لیکر اور یہ کوئی آج سے دو سال پہلے تک وہی 70 پٹواری ہوتے تھے۔ جب ایک جج ہوتا تھا تو اس وقت بھی 70 پٹواری تھے، اب 47 ججز اس ضلع میں کام کر رہے ہیں، وہ صبح سے شام تک، ایک پٹواری اس جج کے آگے کھڑا رہتا ہے، جس طرح جاوید عباسی صاحب نے کہا کہ وہ اپنے حلقے میں کیوں نہیں جاتا؟ تو وہ اسے صبح ہائی کورٹ میں پیش ہونا ہے، اس نے سپریم کورٹ میں بھی پیش ہونا ہے اور جب اس کے دفتر میں ایک شاگرد کو بٹھا دیا جاتا ہے کہ لوگوں کو فرد دے، پھر اس پر اعتراض ہوتا ہے کہ یہ یہ لوگ ادھر بیٹھے ہیں۔ یہ دو تین دفعہ اس طرح ہوا کہ اس پر پابندی لگتی ہے، پھر کوئی آدمی نہیں ہوتا فرد دینے والا۔ Ultimately اس کا حل جو ہے، وہ کمپیوٹرائزیشن ہے، اس میں کوئی دوسری رائے ہے نہیں۔ اس طرح آپ کے قریب پڑوس کے ملکوں میں، یعنی انڈین پنجاب میں ایک پاس بک سسٹم ہے Legalized، جو آپ اپنی زمین بیچتے ہیں تو آپ اپنی پاس بک لے آتے ہیں، میں نے خریدنی ہے، میں اپنی پاس بک لے جاتا ہوں اور آپ کی پاس بک سے Minus ہو کے میری پاس بک میں جمع ہو جاتی ہے، آپ کا ریونیو ریکارڈ آپ کی جیب میں ہوتا ہے، وہی شہادت ہوتی ہے، وہی ہم نے پچھلی دفعہ بڑا Effort کیا کہ یہاں کیوں نہیں Implement ہو سکتا؟ لیکن اس میں کبھی Legislation seriously نہ کی جا سکی اس سے پہلے۔ اب آسٹریلیا میں آپ دیکھ لیں، پرائیویٹ فرم کے پاس ایک زمین کا نظام ہے کہ آپ جب زمین ٹرانسفر کرتے ہیں تو آپ اس پرائیویٹ فرم کے پاس جاتے ہیں، وہ آپ کو ریونیو ریکارڈ دے دیتی ہے، اگر Litigation ہو تو وہ پرائیویٹ فرم ذمہ دار ہے، وہ آپ کو پوری Payment کرے گی لیکن یہ بھی ایک زمانے میں سوچا گیا کہ

یہ پرائیویٹ فرم کے اگر حوالے ہو تو اس میں پھر ایک قسم کی باتیں آئیں گی۔ اس وقت صرف پشاور میں تقریباً 80 مواضعات پر کمپیوٹرائزیشن کا کام شروع ہے اور 70% کے قریب وہ کام اس میں ہو چکا ہے جبکہ اے ڈی پی کی ایک سکیم اس سال ابھی پی اینڈ ڈی ڈیپارٹمنٹ کو بھجوائی گئی ہے، سات اضلاع کی کمپیوٹرائزیشن کی، تمام پٹواری حضرات کو یہ سمجھایا گیا اس وقت کہ آپ اس کمپیوٹرائزیشن میں آئیں اور آپ اس کا حصہ بنیں لیکن شروع میں چونکہ ان کا شاید Interest نہیں تھا اس طرف، یا کوئی وہ اس سسٹم کو شاید کامیاب نہیں کرنا چاہتے تھے لیکن آج کا کمپیوٹر آپریٹر ان شاء اللہ جس نے ابھی یہ ساری ٹریننگ کر لی ہے، جب یہ کام ختم ہو گا تو بس اسی طرح آپ جائیں گے اور ایک سیکنڈ کے اندر آپ کی زمین کی فرد آپ کے حوالے ہو گی۔ یہ دوسرا جو پاس بک سسٹم ہے، اس میں ان شاء اللہ، میں یہ تو نہیں کہتا کہ دو تین مہینوں میں کوئی انقلاب آ جائیگا لیکن چلیں ہم ایک موضع سے اگر اس کا سٹارٹ لے لیتے ہیں اور اگر یہ طریقہ کار پاس بک والا ایک پڑوسی ملک کے صوبے میں کامیاب سسٹم چل رہا ہے، انڈین پنجاب میں تو امید اس سے کی جا سکتی ہے کہ اس کو بھی ایک موضع میں Try کرتے ہیں۔ شاہ حسین صاحب نے جو مسئلہ اٹھایا تھا، وہ فنانس ڈیپارٹمنٹ کے ساتھ Take up کر لیا گیا ہے، ان شاء اللہ جلد ہی اس کا فیصلہ ہو جائے گا۔ لودھی صاحب نے جو بات کی اور جاوید عباسی صاحب نے کی، پٹواری کی تبدیلی ڈی او آر کرتا ہے، یہ اس کا اختیار ہے کہ ڈی او آر اس کی تبدیلی کرے گا، کمشنر جو ہے جس طرح پہلے سسٹم تھا کہ آپ کا اسٹنٹ کمشنر پٹواری تبدیل کرتا تھا اور اس کے بعد جو کمشنر ہے، وہ آپ کے تحصیلدار اور آپ کے نائب تحصیلدار، ان کی ٹرانسفر/پوسٹنگز کمشنر کے پاس ہیں لیکن پٹواری کی تبدیلی ڈی او آر کرتا ہے۔ پچھلے منسٹر صاحب نے اس پر Ban لگایا تھا، Ban relaxation in the office of the Minister ہوتا تھا اور ایک سال اس کیلئے Tenure مقرر کیا گیا کہ ایک سال کے Tenure کے بعد اس کو تبدیل کیا جا سکے گا۔ لودھی صاحب اور مفتی صاحب نے جس طرف اشارہ کیا، میں انشاء اللہ ان کو Ensure کراتا ہوں کہ یہ مسئلہ جو آپ نے بیان کیا ہے، اس کو ان شاء اللہ میں پوری کوشش کرونگا کہ آپ کیلئے جلد سے جلد ٹھیک کرواؤں اس مسئلے کو جی۔ نصیر محمد خان صاحب نے جس طرف اشارہ کیا، یہ جو آج کی ڈیمانڈ ہے، یہ کوئی اے ڈی پی کا حصہ نہیں ہے، یہ کمشنر آفس کی تنخواہ ہے، یہ آپ کے پٹواریوں کی تنخواہ ہے، Settlement Officer اور اس کے ساتھ Related، اس لئے یہ شاید اے ڈی پی کی بک میں نظر نہیں آئی۔ چونکہ یہ ساری ڈیمانڈ Purely تنخواہوں پر مشتمل ہے، جو ایم پی اے صاحبہ نے جس طرف نشاندہی کی، نرگس ثمین جان صاحبہ نے کہ ان

کا ذاتی کام ہے اور وہ ایک سال سے آفس جا رہی ہیں، وہ مجھے اس کے نام کی نشاندہی کریں، وہ ان شاء اللہ ان کا تحصیلدار بھی سسپنڈ ہو گا، وہ پٹواری بھی سسپنڈ ہو گا اور (تالیاں) ان شاء اللہ اگر ان ہی کی ضد ایسی ہے، یعنی آپ کا ایک Legal right ہے کہ وہ آپ کی زمین آپ کو تقسیم کر کے دیں تو وہ چار سال سے کس بات کا انتظار کر رہا ہے؟ میں گزارش کرتا ہوں، میں بڑا مشکور ہوں لیڈر آف دی اپوزیشن کا، باقی دوستوں کا، جنہوں نے اپنی کٹ موشنز واپس لیں اور میں گزارش کرتا ہوں باقی احباب سے کہ اگر وہ مہربانی کریں اور اپنی کٹ موشنز واپس لے لیں۔

<u>جناب سپیکر</u>: شجاع خان! بڑی اچھی Explanation آپ نے دی، میرے خیال میں اگر یہ شہر کے آس پاس کے ٹکڑے وکڑے (قطعے)، کیا کہتے ہے اس کو؟ اس کا نظام کمپیوٹرائز کر دیا تو یہ ساری کٹ موشنز ابھی واپس لے لیں گے۔

<u>ایک رکن</u>: ہو گیا جی۔

<u>جناب سپیکر</u>: ہو گیا جی، نہیں ارادے بڑے اچھے ہیں انکے، شاید خدا کرے کامیاب ہو جائیں۔ اقبال دین فنا واپس؟

<u>ڈاکٹر اقبال دین</u>: محترم سپیکر صاحب! وائی:

ے خود خو د کلی شاملات په ملکیت بدلوم
ګوتې چې پټې وی د کلی پټواری د سره

بهرحال د پټواريانو په زياتولو باندې يا بدلولو باندې خو مسئله نه حل کيږی البته لکه څنګه چې دوئ اوفرمائيل چې په انډيا کښې د کوم پاس بک هغه سسټم دے، که هغه سسټم۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: بنائسته خبره ئے وکړه۔

<u>ڈاکٹر اقبال دین</u>: که هغه سسټم کښې یا کمپيوټرائزډ که وی، بهرحال زمونږ کار خو دا وو چې دا شے ورته په ګوته کړو، په نخښه کړو ورته، څوک نر به پيدا شی نو څه تبديلی به پکښې راولی۔ واپس ئے اخلم جی، مهربانی۔

<u>Mr. Speaker</u>: Withdrawn. Saeeda Batool Nasir Sahiba.

محترمہ سعیدہ بتول ناصر: سپیکر صاحب! اس منسٹری کا ماضی اور حال تو اچھا نہیں تھا لیکن شازی صاحب 'فیوچر' کی امید ہے، اچھی امید دلائی ہے اور یہ تجاویز پاس بک کی اور جو پرائیویٹ فرم ہے، یہ اچھی ہے، اس میں لیجسلیشن ہونی چاہیئے، میں اپنی کٹ موشن واپس لے رہی ہوں۔ تھینک یو۔

جناب سپیکر: ان کا سٹائل اچھا تھا، اچھے طریقے سے Present کیا۔ شاہ حسین صاحب۔

جناب شاہ حسین خان: جناب سپیکر صاحب! زہ ئے واپس اخلم جی۔

جناب سپیکر: Withdrawn۔ قلندر خان لودھی صاحب۔

حاجی قلندر خان لودھی: منسٹر صاحب نے Surety دی ہے کہ پٹواری کی حد تک کہ یہ ڈی او آر کے اختیار میں ہونگے، یہ ہونے بھی اس کے اختیار میں چاہیئے کہ ڈائریکٹ وہ ان کو Deal کرتا ہے، انکی اگر یہ Surety ہے، یہ انہوں نے دی ہے تو میں ان کی اس بات پر یقین کرتا ہوں اور اپنی کٹ موشن واپس لیتا ہوں۔

جناب سپیکر: Withdrawn۔ محمد جاوید عباسی صاحب۔

جناب محمد جاوید عباسی: جناب سپیکر صاحب! بہت شکریہ۔ منسٹر صاحب نے بہت اچھے طریقے سے اور مجھے یقین ہے کہ جس طرح انہوں نے ہمیں یقین دلایا، ان شاء اللہ ایسا ہی ہوگا۔ میری صرف ایک ریکویسٹ ہے ان سے کہ ابھی کچھ عرصہ پہلے یہاں بڑا شور اٹھا تھا کہ جو ووٹر لسٹ ہے، وہ تو ہم کمپیوٹرائز کررہے ہیں تو پتہ چلا کہ ایک آدمی کا ووٹ جو ہے، وہ ایک گاؤں سے اٹھا کر انہوں نے دوسری، یعنی President of Pakistan کا ووٹ بھی اپنے گاؤں میں لکھا ہوا تھا تو کہیں ایسا نہ ہو کہ اس طرح کا اگر ماحول ہوتا ہے تو پھر شاید جو اس رونے کو ہم رو رہے ہیں، کہیں ہم سارے یہ نہ چلائیں کہ مہربانی کرکے وہ پرانا نظام ہی واپس لے آئیں۔ تو یہ ریکویسٹ ہوگی کہ ووٹر لسٹ کے ساتھ جو حالت ہوئی ہے، وہ ہمارے ریونیو ریکارڈ کے ساتھ نہ ہو۔ میں اس کے ساتھ ہی واپس لیتا ہوں، جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: Withdrawn۔ مفتی کفایت اللہ صاحب۔

مفتی کفایت اللہ: ؎ ان کے آنے سے چہرے پر جو آتی ہے رونق
وہ سمجھتے ہیں کہ بیمار کا حال اچھا ہے

(قہقہے)

میں اس یقین دہانی کے ساتھ واپس کرتا ہوں کہ باقی کمشنر صاحب ہر جگہ اپنا حکم چلائیں، ہمارے حلقے میں وہ حکم نہ چلائیں، مجھے بہت افسوس ہوگا ورنہ پھر مجھے احتجاج کرنا پڑے گا۔ انہوں نے یقین دہانی کرائی تو میں واپس کرتا ہوں۔

جناب سپیکر: تھینک یو، نصیر محمد خان۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: جناب سپیکر! ما دوه څیزونه غوښتی وو، هغه دوئ وائی چې دا د کمشنر صاحب په وجه د فلانکی په دغه باندې دا فنډ وی حالانکه پکار دا وو چې دې کتاب کښې Construction of Patwarkhana، جی دا څوک ورکوی فنډ؟ So many other things، مینجمنټ ته، کنسټرکشن ته، ریونیو بندوبست ته، دا ټول څیزونه په دیکښې شامل دی خو دې کتاب کښې د دې ذکر هم نشته دے۔ چونکه ذکر ئے نشته دے نو مونږ څنګه دې شی ته اجازت ورکړو؟ او که دا هاؤس ئے ورکوی نو دا خود هاؤس مرضی ده خو دا آیا قانوناً ده یا نه ده چې دیکښې ئے ذکر نشته نو مونږ نه د دې شی ډیمانډ غواړی لګیا دے نمبر ایک۔ نمبر دو ما د دوئ نه د پټوارخانو تپوس وکړو جی۔۔۔۔

وزیر مال: جناب سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: جی یو منټ، اود ریږه جی۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: میں ذرا کوئسچن تو پورا کرلوں، شجاع خان!

جناب سپیکر: نہیں نہیں، آپ نے دو دفعہ بول دیا، ابھی وہ یقین دہانیاں اگر کراتا ہے۔

وزیر مال: یہ میں نے جس طرح پہلے کہا کہ یہ اے ڈی پی کا حصہ نہیں ہے۔۔۔۔

جناب سپیکر: کیا جی؟

وزیر مال: یہ اے ڈی پی کا حصہ نہیں ہے، یہ تنخواہ کا Element ہے، یہ Demands for grant میں Volume 6 میں موجود ہے، بجٹ میں۔

جناب سپیکر: اے ڈی پی، کوئی کنسٹرکشن ڈیویلپمنٹ، کچھ نہیں ہے صرف تنخواہ ہے؟

وزیر مال: صرف تنخواہ ہے۔

جناب سپیکر: جی تنخواه باندې څه کوئ؟

جناب نصیر محمد میداد خیل: پچھلے سال یہ پٹوار خانوں کا ذکر تھا، وہ کس کھاتے میں Construct ہوئے اور کس۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: وہ آپ ایک اور موشن لے آئیں، اس کی ریونیو کمیٹی ہے، اس کو چلی جائے گی۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: ریونیو کمیٹی میں پچھلے سال بھی میرا کوئسچن پڑا ہے اور ابھی تک وہ حل نہیں ہوا جناب سپیکر۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ابھی آپ۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: اگر آپ کو یاد ہو، آپ ہی نے میرا یہ کوئسچن ریونیو کمیٹی کو بھیجا ہے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ہاؤس کو میں Put کرونگا جی۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: اور ابھی تک اس میں پڑا ہوا ہے، چلیں جی وہ سب کہہ رہے ہیں کہ نیا بندہ ہے، چلو گزارہ کر لیتے ہیں ان کے ساتھ۔ میں واپس لیتا ہوں جی۔

جناب سپیکر: Withdrawn۔ نرگس ثمین بی بی۔

محترمہ نرگس ثمین: میں Withdraw کرتی ہوں۔

Mr. Speaker: Withdrawn. Since all the honourable Members have withdrawn their cut motions on Demand No. 6, therefore, the question before the House is that Demand No. 6 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The Demand is granted. The hon`able Minister for Excise and Taxation, Khyber Pakhtunkhwa, to please move his Demand No. 7.

جناب لیاقت علی شباب (وزیر آبکاری و محاصل): تھینک یو جناب سپیکر۔ میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 11 کروڑ 57 لاکھ 69 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دیدی جائے جو کہ 30 جون 2013ء کو ختم ہونے والے سال کے دوران آبکاری و محاصل کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees, 11 crore, 57 lac and 69 thousand only, be granted to Provincial Government to defray the charges that will come in

course of payment for the year ending 30th June 2013, in respect of Excise and Taxation.

'Cut Motions on Demand No. 7': Janab Muhammad Akram Khan Durrani Sahib.

جناب اکرم خان درانی (قائد حزب اختلاف): کټ موشن واپس اخلم۔

Mr. Speaker: Thank you, Durrani Sahib, Withdrawn. Sanaullah Khan Miankhel Sahib. Not present, it lapses. Zarqa Bibi.

محترمہ زرقا: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر! زه خپل کټ موشن واپس اخلم خو يو دوه خبرې کول غواړم۔

جناب سپیکر: جی بی بی۔

محترمہ زرقا: جناب سپیکر، اس محکمے کی کارکردگی جو ہے، وہ بہت زیادہ خراب ہے، اس پر وزیر صاحب کو توجہ دینی چاہیئے۔ اس میں کرپشن زیادہ ہو گئی ہے، رشوت عام ہے، لوگ رشوت دیکر ٹیکس معاف کروادیتے ہیں، ٹیکس چوری عام سی بات ہو گئی ہے۔ گاڑیوں کا غیر قانونی کاروبار شروع ہو چکا ہے جو آئے روز اخبارات کی زینت بنتا رہتا ہے۔ اس کی آپ کو بھی خبر ہے، ہمیں بھی خبر ہے، اخباروں میں اشتہار دیا جاتا ہے، نوکریوں کیلئے لوگ آتے ہیں دور دور علاقوں سے، غریب اور بے بس مجبور لڑکے دور دور علاقوں سے آتے ہیں، وہ یہاں ہوٹلوں میں قیام کرتے ہیں اور اگلے دن پتہ چلتا ہے کہ یہ Postponed ہو گیا، تو یہ کیا ان کے ساتھ زیادتی نہیں ہے؟ دوسری بات یہ ہے کہ کچھ پوسٹوں پر بغیر میرٹ کے اور بغیر اشتہارات کے لوگوں کو بھرتی کیا گیا جن کو دوسرے ضلعوں میں بھیج دیا جاتا ہے، پھر تین چار مہینوں کے بعد اس کو واپس بھیج دیا جاتا ہے۔ کیا یہ میرٹ کی دھجیاں اڑانے کے مترادف نہیں ہے؟ تو میں اپنے وزیر صاحب سے اس امید کے ساتھ یہ کٹ موشن واپس لیتی ہوں کہ آئندہ اس قسم کی باتیں نہیں ہونگی اور یہ محکمے کو بہتر سے بہتر بنانے کی کوشش کرینگے۔

Mr. Speaker: Thank you. Good suggestion. Saeeda Batool Nasir Sahiba.

محترمہ سعیدہ بتول ناصر: جناب سپیکر صاحب! میں Withdraw کرتی ہوں۔

Mr. Speaker: Withdrawn, thank you. (Applause) Sardar Aurangzeb Nalotha Sahib. Not present, it lapses. Sarfaraz Khan Jadoon Sahib. Not present, it lapses. Shah Hussain Sahib.

جناب شاہ حسین خان: سر، زه د څلور سوه څلويښت روپۍ کټ موشن پيش کوم۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees four hundred forty four only. Fazlullah Khan, not present, it lapses. Abdul Sattar Khan, not present, it lapses. Uzma Khan Bibi, not present, it lapses. Ghulam Muhammad Sahib.

جناب غلام محمد: میں اپنی کٹ موشن واپس لینا چاہتا ہوں۔

Mr. Speaker: Withdrawn. (Applause) Qalandar Khan Lodhi Sahib

حاجی قلندر خان لودھی: کٹ موشن تو میں واپس لے لوں گا لیکن ایک بات ذرا منسٹر صاحب کے علم میں لانا چاہتا ہوں۔ سابقہ گورنمنٹ ریونیو جنریشن کیلئے شوقین لوگوں کو 25 ہزار /30 ہزار پر نمبر ایک قوم کے نام پر، علاقے کے نام پر، اس کے اپنے نام پر وہ دیتی تھی تو اس گورنمنٹ نے اس کو ختم کر دیا، ہر گورنمنٹ کی اپنی پالیسی ہے تو اسکو ختم کر دیا لیکن ان لوگوں کو وہ 25 ہزار یا 30 ہزار نہیں مل رہے ہیں، ان لوگوں کو بڑی تکلیف ہو رہی ہے، بس یہ ذرا ان کیلئے کوئی Safe طریقہ نکالیں۔

جناب سپیکر: واپس نہیں کی ہے؟

حاجی قلندر خان لودھی: واپس لیتا ہوں سر۔

Mr. Speaker: Withdrawn, thank you. Malik Bacha Saleh Sahib.

جناب بادشاہ صالح: زه دا خپل کټ موشن واپس کوم خو دا يو خبره د منسټر صاحب په نوټس کښې راولم چې په دې محکمه کښې د نظم و ضبط انتهائی فقدان دے او منسټر صاحب ته دا ریکویسټ کوم چې کم از کم په هفته کښې د يو درې ورځې خپل دفتر کښې کښيني، که د چا څه کارونه وی د محکمې متعلق يا په دیکښې کوم پوسټنګز کیږی او هغې باندې د دوئ خپل کنټرول برابر کړی جی او ما خپل کټ موشن واپس کړو۔

جناب سپیکر: Withdrawn۔ زمین خان صاحب۔

جناب محمد زمین خان: زه ئے واپس اخلم۔

Mr. Speaker: Withdrawn. Muhammad Reshad Khan. Not present, it lapses. Javed Abbasi Sahib.

جناب محمد جاوید عباسی: جناب سپیکر! میں بیس روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speake: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees twenty only. Mufti Kifayatullah Sahib.

مفتی کفایت اللہ: میں چھ ہزار چھ سو چھیاسٹھ روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees six thous|nd six hundred sixtysix only. Malik Qasim Khan Khattak Sahib.

ملک قاسم خان خٹک: زہ خپل کٹ موشن واپس اخلم جی۔

Mr. Speaker: Withdrawn, thank you Mailk Sahib. Munawar Khan, Mr. Munawar Khan. Not present, it lapses. Naseer Muhammad Khan.

جناب نصیر محمد میداد خیل: جناب سپیکر! میں دو سو روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees two hundred only. Nargis Samin.

محترمہ نرگس ثمین: جناب سپیکر صاحب! میں تین سو روپے کٹوتی کی تحریک پیش کرتی ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees three hundred only. Nighat Yasmin Orakzai Sahiba.

محترمہ نگہت یاسمین اورکزئی: جناب سپیکر صاحب، میں کٹوتی کی تحریک واپس لیتی ہوں لیکن ایک بات صرف آپکی وساطت سے منسٹر صاحب سے پوچھنا چاہتی ہوں کہ خود تمام منسٹر صاحبان اور جو وی آئی پی لوگ ہیں یہاں پر، ہم تو غریب لوگ ہیں لیکن یہ لوگ وی آئی پی گاڑیوں میں بھی پھرتے ہیں لیکن انہوں مجھے سمجھ نہیں آتی کہ مرکز میں، فیڈرل میں اور تمام صوبوں میں، پنجاب میں، سندھ میں، بلوچستان میں یہ تمام گاڑیاں جو ہیں، By name ہیں، جیسے ‘Malik 1’ (نمبر) ہوگیا۔ دوسرا، مجھے سمجھ نہیں آتی کہ انہوں نے یہ سکیم کیوں شروع کی؟ جبکہ میں سمجھتی ہوں کہ یہاں کے ایک ایک منسٹر کے ساتھ، ہمارے پولیس کے محکمے کے تقریباً کوئی 26، 26، جو لسٹ آپ لوگوں نے دیکھی تھی تو اس میں کتنے ہی سو لوگ ہیں، وہ وی آئی پی پروٹوکول میں لگے ہوتے ہیں تو یا تو پھر پروٹوکول اگر اپنے لئے ہے تو دوسرے جو شوقین لوگ ہیں جو کہ ‘Malik 1’ اور ابھی بھی چل رہے ہیں وہ نمبر، آپ لوگوں نے میرے خیال میں ان نمبروں کو پوری طرح ختم بھی نہیں کیا، تو آپ لوگوں نے دوسرے لوگوں پر بند کیوں کر دیا؟ یہ تو ایک شناخت ہے کہ اگر کوئی اپنی، جیسے آپ کہتے تھے کہ ہمیں اس صوبے کی شناخت چاہیئے تو ایک شخص اپنی شناخت اگر اپنی گاڑی کو بھی دینا چاہتا ہے تو اس میں مجھے کوئی ایسی وہ بات نظر نہیں آتی، اگر آپ لوگوں نے بند کر دیا، Next government شاید درانی صاحب یا شاید شیر پاؤ خان صاحب کی ہو، چاہے پیپلز پارٹی کی ہو، تو شاید یہ لوگ پھر اسی کو شروع کر دیں گے اور تمام لوگوں کو پھر وہی ان کی شناخت

دیدی جائے گی، تو آپ لوگوں نے نہ تو ابھی پیسے واپس کئے اور نمبر وہی چل رہے ہیں لیکن اسکے باوجود میں یہ Withdraw کرتی ہوں۔

Mr Speaker: Thank you, ji. Shah Hussain Sahib, please start discussion ji, Shah Hussain

جناب شاہ حسین خان: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ شکريه جناب سپيکر۔ زه خو دا نه وايم ځکه چې دا منسټر صاحب ډير شريف سړے دے خو تير ځل دا درې څلور مياشتې مخکښې په دې ايکسائز کښې بهرتيانې اوشوې-----

جناب سپیکر: یہ تو دوسرا سرٹیفکیٹ مل گیا۔

جناب شاہ حسین خان: په دې ايکسائز کښې بهرتيانې اوشوې، د اے ايس آئی او د کانسټيبلانو، په هغې کښې-----

جناب سپیکر: نہیں وہ کہتا ہے، میں نہیں کہتا۔ جی په ايکسائز کښې بهرتيانې شوې وې؟

جناب شاہ حسین خان: جی او، دوه درې مياشتې مخکښې بهرتيانې اوشوې د اے ايس آئی او د کانسټيبلانو د پوسټونو، په هغې کښې پيسې اوچليدلې نو هغه ډی جی صاحب غريب ځان غلے کړو چې بس ټهيک ده اوس بهرتيانې شوې دی نو بس څه له ئے چهيړو؟ خو چې کله خبره دې ځائے ته اورسيده چې بيا به دفتر ته کس راتلو چې ما 15 لاکھ روپئ ورکړې دی، بل کس به راتلو چې ما 10 لاکھ روپئ ورکړې دی، چا به وئيل چې ما 25 لاکھ روپئ ورکړې دی۔ چې هغه دا خبرې واؤريدې، دې نه هغه سترے شو نو هغه اولګيدو او هغه آرډرونه ئے کينسل کړل۔ چې هغه آرډرونه کينسل کړل نو حکومت اولګيدو هغه ئے بدل کړو او هغه آرډرونه ئے بيا بحال کړل۔ زه خو بالکل په دې باندې ووټنګ هم کوم او د منسټر صاحب کيدې شی چې دوئ ته پته نه وه او معلومات ورته نه وو خو په دې ډيپارټمنټ کښې بنه ډيره لويه پيسه چليدلې ده او د پانچ لاکھ نه واخله تر 25 لاکھ روپو پورې هلکانو پيسې ورکړې دی او هر هلک راغلے دے او د ډی جی دفتر مخکښې ئے وئيلی دی چې ما دومره پيسې ورکړې دی او دويمه خبره کوم د دې Personalized نمبرو چې کوم دې صوبې ته 50 هزار سالانه راتلې که يو لاکھ راتلې خو دې صوبې ته راتلې او دې نه مخکښې به دا خلق تلل او په کراچئ کښې به ئے دا پرسنل نمبرې اخستې، چې دې صوبې ته فائده راغله نو

حکومت هغه ختم کړل. دا دوه ایشوز دی او په دې باندې به ان شاءالله ووټنګ کوؤ.

Mr. Speaker: Thank you, ji. Muhammad Javed Abbasi, please start.

جناب محمد جاوید عباسی: تھینک یو جناب سپیکر، بہت شکریہ۔ یہ بہت Important Ministry ہے، بہت Important department ہے۔ انکے ساتھ تو ایک لینڈ ریونیو اور ایک آبیانہ کے علاوہ تمام پروانشل ٹیکسز جو ہیں، انکی Collection کی ذمہ داری بھی اس منسٹری کے ذمہ ہے اور 18th amendment کے بعد چونکہ GST کی بھی Collection اب انکی ذمہ آنی ہے تو اس صوبے کے محاصل جتنے بھی ہیں سر، انکی Collection کی ذمہ داری بھی، Assessment کی ذمہ داری بھی اور لوگوں کو Net میں لانے کی ذمہ داری بھی اس محکمے کی ہے۔ ہمارا ایک بڑا رواج چل پڑا ہے کہ ہم جب بھی کوئی بجٹ پیش کرتے ہیں تو کہتے ہیں، بڑی اسکی خوشی مناتے ہیں کہ یہ ٹیکس فری بجٹ ہے۔ جناب سپیکر، میں اس ایوان میں یہ بات کرنے جارہا ہوں کہ مجھے پتہ نہیں ہوگا لیکن جو معزز اراکین اگلے تین چار سالوں میں یہاں اسکے ممبرز ہونگے کیونکہ ایک حادثاتی طور پر ہمیں واپڈا کے واجبات ملنے شروع ہوئے تھے، یہ اس صوبہ کو دہشت گردی کی وجہ سے فیڈرل گورنمنٹ نے کافی گرانٹ دی تھی جس کی وجہ سے ہمارا جو ڈیویلپمنٹ پلان تھا، وہ 28 ارب، ٹھیک ہے جو انہوں نے کہا ہے کہ 74 ارب تک پہنچ گیا ہے لیکن اس میں جو صوبے کی Collection تھی، اس میں کوئی اضافہ نہیں ہوا، جس طرح تنخواہیں بڑھائی گئی ہیں، جس طرح پنشن پورے پاکستان میں بڑھی ہے، یہاں شاید ڈھائی ارب سے اب 22 ارب پہنچ گیا ہے۔ اگر اس حکومت نے Revenue collection پر پوری توجہ نہ دی تو اگلے تین چار سالوں میں یہ مشکل سے تنخواہیں دیگر، کوئی ڈیویلپمنٹ پلان ہمارے صوبے کیلئے نہیں ہوگا، کوئی ڈیویلپمنٹ پیسہ ہی ہمارے پاس بچے گا نہیں، کہتے ہیں کہ یہ واپڈا کے واجبات بھی اگلے کچھ عرصے کے بعد ختم ہو جائیں گے اور پھر ہر وقت آپ فیڈرل گورنمنٹ سے ہی مانگیں گے اور وہ پوچھیں گے، ہم چاہتے ہیں کہ غریبوں کے اوپر ٹیکس نہ ہو، ہم چاہتے ہیں کہ یہ جو سرکاری ملازمین ہیں، یہ ٹیکس میں پسے ہوئے ہیں اور ان کے پاس کوئی Choice نہیں ہے، افسوس کہ ان کے پیسے کاٹ دیئے جاتے ہیں، مجبوراً ٹیکس دیتے ہیں لیکن ہونا یہ چاہیئے تھا کہ اس صوبے کے جو بڑے لوگ ہیں، جو بڑے Industrialists ہیں، جو بڑے ہمارے ذمہ دار ہیں، جو اس ملک میں بڑے ڈاکٹرز ہیں اور انجینئرز ہیں اور وکیل ہیں، یہ سارے ٹیکس سے انہوں نے اپنے آپ کو مبرا کیا ہوا ہے، ٹیکس سے انہوں نے اپنے آپ کو نکالا ہوا ہے، ان لوگوں کے جن کے بڑے Resources تھے، جن

کے پاس پیسہ ہے، جو ٹیکس میں اضافہ کر سکتے تھے، ہونا یہ چاہیئے تھا کہ آج یہاں ہم کھڑے ہو کر کہتے کہ ہم نے اپنے صوبے کے جو محاصل ہیں، جو ٹیکس ہے، ان میں اضافہ کیا ہے، اگر پہلے ہمارا ساڑھے چھ ارب تھا تو اب ہم اس کو 30 / 32ارب تک لیکر جاتے اور ہم کہتے کہ یہ ہماری کمائی ہے جس کی وجہ ہم نے اپنے صوبے کے آئندہ جو وسائل ہیں، یہ جو اس صوبے کی آئندہ ہماری ترقی ہو گی یا ہمارے صوبے کے آئندہ جو مسائل ہیں، ان کو Meet کرنے کیلئے اور Neat کرنے کیلئے، یہ ہمارے وسائل ہیں لیکن بد قسمتی سے اس طرف بالکل توجہ نہیں دی گئی۔ اب وقت آگیا ہے کہ ہم لوگوں کو، یہ بات سنانے کیلئے کافی نہیں کہ ہمارے بجٹس جو ہیں، وہ ٹیکس فری بجٹ ہوتے ہیں، اس کیلئے یہ کافی نہیں، یہ حکومتوں کی ذمہ داری ہے اور پوری دنیا میں ذمہ داری ہے کہ وہ ہر سال لوگوں کو ٹیکس مد میں لیکر آتی ہیں، اس میں اضافہ کرتی ہیں، اپنے وسائل بڑھاتی ہیں۔ اپنے آئندہ کا جو چیلنج ہے، اس کا مقابلہ کیا جاسکتا ہے۔ ہاں مہنگائی ہوئی ہے، میں سمجھتا ہوں کہ غریبوں پر ٹیکس نہیں ہونا چاہیئے، مہنگائی میں جو Direct / indirect taxes ہیں، وہ بہت زیادہ ہو گئے لیکن جو لوگ ٹیکس دے سکتے ہیں، جن لوگوں کی قوت ہے، جن لوگوں کی پاور ہے، تو میں منسٹر صاحب سے بھی یہ پوچھنا چاہونگا کہ جب سے 18th amendment ہوئی ہے، اگر GST کی Collection بھی آپ کے ذمے ہے تو کیا آپ کی Capacity ہے؟ کہیں دوسرے ڈیپارٹمنٹس کی طرح پھر ہمیں ایک لیٹر نہ لکھنا پڑھ جائے کہ یہ کام، یہ چیزیں لینے کیلئے تو ہم تیار تھے لیکن ہماری تو Capacity ہی نہیں ہے، ہم تو کر ہی نہیں سکتے تو پھر ہمارا جو میسج ہے، وہ کچھ ٹھیک نہیں جائے گا۔ تو میری یہ خواہش ہے کہ کیا وہ ارادہ رکھتے ہیں کہ آئندہ Tax collection میں اضافہ کرنے کیلئے، اس صوبے کے محاصل میں اضافہ کرنے کیلئے، اس صوبے کے وسائل بڑھانے میں سارا زمانہ، ہم نے صرف فیڈرل گورنمنٹ کو، ڈونر ایجنسیز کو دوسری طرف بھی دیکھنا ہے، زندگی گزارنی ہے کہ بس وہاں کچھ ملے گا تو یہاں ترقی ہو گی، وہاں سے کچھ ملے گا تو ہم ملازمین کو تنخواہ دینگے، تو کتنا عرصہ ہم Survive کرینگے؟ تو میں چاہونگا کہ منسٹر صاحب میرے سوالات پہ Response کریں گے۔

<u>جناب سپیکر:</u> شکریہ۔ مفتی کفایت اللہ صاحب۔

<u>مفتی کفایت اللہ:</u> شکریہ جناب سپیکر۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> میں ایک گزارش کرونگا کہ ہاؤس کے فلور پر Direct allegations کیلئے کچھ Written proof، کوئی ایسی چیزیں ہوں نا، آپ کو آزادی ہے، آپ بول سکتے ہیں، Parliamentary language

میں سب کچھ، لیکن کچھ اجتناب کیا جائے جب تک کوئی Written proof نہ ہو، ایسی چیزیں جو آپ پھر Produce کر سکیں، تو ایسا بالکل آپ کر سکتے ہیں لیکن جب Written proof نہ ہو، اچھا ثبوت نہ ہو تو پھر وہ پیش کرنا ذرا اچھی بات نہیں ہوتی۔ جی مفتی کفایت اللہ صاحب۔

مفتی کفایت اللہ: شکریہ جناب سپیکر۔ یہ کٹوتی کی تحریک لانے کا میرا مقصد یہ تھا کہ میں وزیر صاحب کو یہ گزارش کروں کہ جب آپ نے گاڑیوں کے سپیشل نمبر کا فیصلہ کر لیا کہ وہ ختم کر دیئے تو پھر آپ کو پیسے دے دینا چاہیئے تھے، اب آپ پیسے نہیں دیتے تو اس میں آپ کی کیا نیت ہے، یہ فیصلہ دوبارہ آپ تبدیل کرنا چاہ رہے ہیں؟ اگر آپ دوبارہ فیصلہ تبدیل کرنا چاہتے ہیں تو ٹھیک ہے ورنہ تو پھر یہ جو پیسے جمع ہوتے، اس کی Circulation ہوتی ہے معیشت میں اور ہر دن کے حساب سے اسکا بہت بڑا 'مارک اپ' آتا ہے، اگر آپ یہ رقم اپنے پاس رکھ لیتے ہیں یا بینک میں رکھتے ہیں اور اس کو ایک مہینے کے بعد یا ایک سال کے بعد دیتے تو اس کی جو Circulation ہوتی ہے یا 'مارک اپ' آتا ہے، اس کا تو بہت بڑا حجم ہوتا ہے، اس کے معنی ہیں کہ اصل زر پہ وہ جو شرح ہے، وہ زیادہ بڑھ جاتی ہے تو اس کی تو ایک تشفی والا، تسلی والا جواب چاہیئے ہوگا کہ کیا وجہ ہے کہ ہم نے پیسوں کو واپس نہیں کر دیا؟ دوسری بات یہ ہے کہ اگر میری اطلاع ٹھیک ہے تو ہم گزارہ کرتے ہیں، ہمارا صوبہ گزارہ کرتا ہے مرکز کی آمدن پر اور تقریباً 85% یہ مرکز ہمیں دیتا ہے اور 12,13,14% ہم اپنا محاصل جو ہیں، وہ پیدا کرتے ہیں۔ ہمارے ہاں جو محاصل ہیں، وہ محاصل پیدا کرنے کا محکمہ یہی ہے، اگر حکومت خیبر پختونخوا محاصل پیدا کرتی ہے تو وہ لیاقت شباب صاحب کا جو محکمہ ہے، وہ پیدا کرے گا۔ ہمیں تو یہی چاہیئے تھا کہ ہم اگر بالفرض ہو سکتا ہے کہ ہمارے مرکز سے تعلقات خراب ہوتے ہیں اور وہ ہمیں کہتا ہے کہ بھائی خود آپ پیدا کریں اپنے ذرائع، تو ہم نے اس کیلئے کیا کیا ہے؟ اس سلسلے میں میں سمجھتا ہوں کہ کوتاہی ہوئی ہے اور یہ مناسب نہیں ہوا۔ تیسری بات یہ ہے کہ ٹیکس ادا کرنا یہ قومی ذمہ داری ہے لیکن یہاں ٹیکس چور موجود ہیں اس صوبے کے اندر اور انکے بہت لمبے لمبے ہاتھ ہیں، اب ان ٹیکس چوروں پر ہاتھ کون ڈالے گا؟ اور جناب وزیر محترم نے اس سلسلے میں ان کے خلاف کارروائی کرنے کیلئے کہ کوئی اگر ایسا پردہ نشین سامنے آجائے، ہمیں پتہ چلا ہے کہ کون آدمی ہے جو بڑی بڑی باتیں کرتا ہے اور ٹیکس ادا نہیں کرتا، یہ بھی محکمے کی ذمہ داری ہے، اس نے یہ نہیں کیا، تو اس بارے میں میں وزیر موصوف کو سننا چاہونگا۔

جناب سپیکر: جی۔ آنریبل نصیر محمد خان میداد خیل صاحب۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: شکریہ، جناب سپیکر۔ جناب سپیکر! یہاں اسمبلی میں تقریباً جتنے بھی ارکان صوبائی اسمبلی ہیں، وہ قابل احترام ہیں، ہماری بھی کوشش ہوتی ہے کہ محترم وزراء کا انتہائی خیال رکھیں، عزت کریں اور یہ فرض ان کا بھی بنتا ہے کہ ہمارا تھوڑا بہت خیال رکھا کریں۔ میں محکمے کے متعلق کچھ نہیں کہوں گا، مجھے اگر گلہ ہے تو جناب وزیر صاحب سے ہے کہ اسی اسمبلی میں ہمارے ڈسٹرکٹ لکی میں کچھ پوسٹیں ایڈورٹائز ہوئی تھیں، میں نے ان سے بات کی اور بڑے خشک ہونٹوں میں انہوں نے کہا کہ جی یہ ہم اپنے ورکرز کو دینگے، تو جس طرح خشک ہونٹوں پہ انہوں نے میرا دل توڑا تو آج ایک موقع اور آخری موقع شاید اس اسمبلی کا مجھے بھی مل رہا ہے تو میں بھی اسی طرح اسی خشک ہونٹوں سے ان کو انکار کرتے ہوئے اپنی کٹ موشن پہ زور دونگا۔

Mr.Speaker: Thank you, contesting. Nargis Samin Bibi

محترمہ نرگس ثمین: جناب سپیکر صاحب! دا محکمه چې کوم د ټیکس ئې مونږ ته پسې رالیږلې دی، زه خپله خبره کوم، تاسو به وایئ چې داسې خبره مه کوئ چې تاسو سره Proof نه وی۔ ټیکس ئې Double نه Triple ته راوستلو، بیا ما د منسټر صاحب کسانو سره رابطه وکړه نو هغوی نه معلومه شوه چې دا غلطیانې پکښې شوې دی نو که دا ټیکس چې مونږ ئې ډیر په خوشحالئ ورکوؤ، سر ټیکس چې په مونږ جائز کوم ګورنمنټ لګولے دے، پکار ده چې هغه ټیکسونه د مونږ نه اخلی، زیات ټیکسونه چې دوئ مونږ پسې پیپرې نه راستوی، که دوئ زیات ټیکس نه رالیږی نو خلق به نه ځی او بیا به خلق نورو خلقو سره نه ملاویږی او د رشوت خبرې به نه کیږی، کوم جائز ټیکس چې دے نو مونږ ئې په خوشحالئ ورکوؤ۔ نمبر دو خبره دا ده، شاه حسین ورور زما اووئیل چې دې ډیپارټمنټ کښې جابونه په میرټ نه، خرڅ شوی دی، خالی د لیاقت شباب د محکمې ذکر به مونږ ولې کوؤ، په ټولو محکمو کښې دا حال دے ځکه چې ځلور پینځه کاله زه یو نوکرئ پسې اوګرځیدم اوګرځیدم، ما ته هغه یو نوکری ملاؤ نه شوه ځکه چې هغه په میرټ وه، هغه هلک په میرټ راتلو، په میرټ نه ملاویده، نو زه وایم په دې خبرو تاسو مه خفه کیږئ، دا ځیزونه کیږی، دا محکمه ډیره نهایت سسته او نا اهل اداره ده او کارکردګی ئې ډیره مایوس کنه ده، زه افسوس سره وایم او بار بار وایم چې خدایه دې خلقو ته د نیکئ هدایت وکړې او کوم دا حلال رزق چې

دے ، دا ئے نصیب کړي او د رشوت نه او د دې حرام رزق نه ئے لرې اوساتې۔ زه خپل کټ موشن واپس اخلم۔

Mr Speaker: Withdrawn, Nagis Samin, withdrawn ji. Honourable Minister for Excise and Taxation, please.

جناب لیاقت علی شباب (وزیر آبکاری و محاصل): تهینک یو جناب سپیکر۔ زه د ټولو نه مخکښې د قابل احترام مشر زمونږ د اپوزیشن لیډر جناب محمد اکرم خان درانی صاحب، د خپلې خور سعیده بتول ناصر، د خپل ورور غلام محمد خان، د خپل مشر قلندر خان لودهی صاحب، د خپلو وروڼو باچا صالح صاحب، زمین خان صاحب، د ملک قاسم صاحب، د خپلې خور نگهت یاسمین ډیره مننه او شکریه ادا کوم چې دوئ خپل کټ موشنز واپس واخستل او بیا چې دې کومو قابل احترام مشرانو، وروڼو خویندو د کټ موشنز په ذریعه کوشش کړے دے چې ایکسائز اینډ ټیکسیشن ډیپارټمنټ کښې چې ځوک هم دی یا کومې کمزوریانې دی، هغه ئے په گوته کړې دی نو د هغوی مشکور یم چې هغوی خپل یو Positive کردار ادا کړے دے۔ جناب سپیکر صاحب، دلته یو څو بنیادی کوئسچنز دی، زمونږ مشرانو کړی دی، زه کوشش کوم چې د هغې وضاحت وکړے شم او دا خپل مشران وروڼه مطمئن کړے شم۔ د ټولو نه مخکښې قلندر لودهی صاحب یو بنیادی پوائنټ Raised کړے دے چې کوم Personalize numbers چې تیر گورنمنټ شروع کړې وې، زمونږ دې موجوده گورنمنټ یو Decision واخستو چې چونکه مونږ وی آئی پی کلچر ختمول غواړو او په معاشره کښې دوهره معیار ختمول غواړو نو په هغې باندې یو صاحب حیثیت سړے خو به په خپل گاډی باندې نمبر پلیټ به 25هزار اولگوی خو یو عام انسان هغه خپل د پیسو د Shortage په وجه باندې هغه نمبر پلیټ نشی لگولے نو په دغه وجه کیبنټ یو Decision وکړو چې زمونږ د گورنمنټ چې دا وی آئی پی کلچر ختموؤ او هغه وی آئی پی چې کوم نمبر پلیټس وو، هغه مونږ دلته هم په دې هاؤس کښې د هغې یو'بل' منظور شو او هغه Personalize Number Plates مونږ ختم کړل خو په هغې کښې مفتی صاحب زمونږ قابل احترام هم دا یو تپوس کړے دے چې ډیپارټمنټ لکه دا پیسې واپس ولې نه ورکوی؟ مونږ جې Through Press هم اشتهارات ورکړی وو چې کومو خلقو دا Personalize number plates اخستی

دی، هغه کینسل شو او هغه خلق د راشی او ایکسائز ډیپارټمنټ کښې چې د کوم ځائے هغوی رجسټریشن کړے دے، هغه خپلې پیسې د واپس واخلی او د هغوی د پاره هم دې هاؤس په تیر کال بجټ کښې باقاعده اماؤنټ ایښودے وو چې هغه په دیکښې جی Reflect دے، دې موجوده ګرانټس کښې تاسو اوګورئ چې زمونږ دا Budget estimate چې کوم وو، د Current year هغه 101.793 ملین او Revised estimate چې کوم دے نو هغه 99.015ملین دے نو دا مونږ سره چې دا کوم Saving شوے دے چې مونږ کوم ډیمانډ کړے وو او دا کمے چې شوے دے، دا هم هغه د Personalize numbers هغه پیسې مونږ سره پرتې دی۔ لا هغه خلق چې کوم ډیرو پکښې واپس واخستې او ډیرو خلقو لا Apply نه ده کړې نو دا هم هغه پیسې دی چې مونږ Throw forward کښې، Next year به هم هغه خلق راځی او دا زمونږ Liability ده د ډیپارټمنټس، د ګورنمنټ چې دا به مونږ هغه خلقو ته واپس کوؤ، په دغه کښې مونږ لږه دا سستیا به کړې وی د ډیپارټمنټ د طرف نه چې زمونږ معزز شهریان دی، زمونږ د صوبې نو لکه سختی به مونږ ورسره نه وی کړې چې د هغوی هغه ګاډی اونیسو، هغه نمبر پلیټس ترې کوز کړو او هغوی ته اوو ایو چې بهئ راشئ دا Payment اخلئ خو دا د یو ښه شهری دا خپله زمه واری هم وی چې یو قانون جوړ شی چې هغه د راشی او مونږ به خیر دې د پاره بیا یو اشتهار ورکړو چې هغه ټول Personalize Number plates والا خلق چې کوم دی، د هغوی امانت مونږ سره دے، هغوی د راشی او دا خپلې پیسې د مونږ نه واپس واخلی ځکه چې هغه Personalize Number Plate Systemختم شوے دے او پیسې په هغې کښې څه دومره خاص نه دی راغلې چې لکه مونږ وایو چې زمونږ په ریونیو باندې به څه Effect داسې خاص پریوځی چې مونږ ته به شارټ فال راځی۔ د هغې نه علاوه مفتی صاحب خبره وکړه چې دلته کښې د ټیکس کلچر به څه Enhancement کیږی او که نه مونږ به مرکز ته ناست یو او ډونرز ته به ګورو؟ نو عرض مو جی دا دے چې دلته که د بجلئ پیسې دی نو هغه هم زمونږ د صوبې دی، زمونږ خپلې پیسې دی، که د ګیس پیسې راځی نو هغه هم زمونږ د صوبې خپلې پیسې دی، که د معدنیاتو پیسې دی نو هغه هم زمونږ د خپلې صوبې دی۔ باقی دلته کښې مونږ کوشش دا کوؤ چې مونږ په هغه

خلقو چې کوم لکه نشی Afford کولے ، زمونږ د گورنمنټ همیشه Priority دا وی چې مونږ په هغوی باندې ټیکسونه سیوا نه کړو او مونږ تاسو چې اوگورو چې دا هم لکه ټیکس فری بجټ مونږ پیش کړے دے ، په دیکښې جی لکه زمونږ دلته دا خبره اوشوه، بعضې ملگرو دا خبره وکړه چې ټیکس سیوا راځی، دا هم گورنمنټ ته کریډیټ ځی چې په فرسټ ټائم باندې مونږ د پراپرټی ټیکس چې کوم دے ، Residential property، هغه مونږ کمپیوټرائزډ کړه، د هغې Computerized voucher جی او د هغې د پاره هم دې گورنمنټ په تیر کال قانون سازی کړې وه او دې هاؤس هغه قانون پاس کړے دے چې هغې د پاره مونږه په فرسټ ټائم باندې Flat rates چې کوم دی، متعارف کړی دی او د هر کور چې د هغې د سائز مطابق Flat rates دی، دا Flat rates هم مونږه په دغه باندې راوستو چې په دیکښې د ډیپارټمنټس چې کوم هغه Bargaining position وی چې هغه کم شی او Original چې کوم Owner وی چې هغه ته پته لگی چې زمونږه د کور څه ټیکس دے ؟ او دې سره سره زه دا هاؤس په دې باندې هم Inform کول غواړم چې مونږ اوس دغه کمپیوټرائزډ چې کوم زمونږ Vouchers دی، دا مونږ کمرشل پراپرټی د پاره هم دا کمپیوټرائزیشن شروع دے ، په پیښور کښې هم شروع دے ، په ایبټ آباد کښې او مردان کښې هم، ان شاءالله په ټوله صوبه کښې زمونږ دا ټول ټیکس هغه به کمپیوټرائز شی۔ باقی د گاډو ټیکس دے ، هغه خو مونږ اخلو د هغه گاډو نه چې د هغوی ټوکن ټیکس وی یا رجسټریشن کوی، د هغې لکه د خپل یو قانون مطابق چې څه ټیکس مقرر وی، د هغوی نه هغه 'ریکوری' مونږه کوؤ۔ د دې نه علاوه زه دا خبره د هاؤس په نوټس کښې راوستل غواړم چې یقینی خبره ده ، څنگه چې جاوید عباسی هم اووئیل چې ایکسائز اینډ ټیکسیشن پراونشل ډیپارټمنټ دے چې په ټیکس جنریشن کښې د دې Major کردار دے ، بلکه 60% ټیکس ریونیو چې کوم ده نو هم دغه ډیپارټمنټ هغه Generate کوی جی۔ دې سره سره تاسو به گورئ چې د نن نه مخکښې پینځه کاله که مونږ لاړ شو نو داایکسائز ډیپارټمنټ چا پیژندو هم نه، خلقو به وئیل چې دا هم هغه د افیمو د ټهیکو هغه ډیپارټمنټ دے ، Visible نه وو، نن الحمدللہ تاسو به اوگورئ چې نن ایکسائز اینډ ټیکسیشن ډیپارټمنټVisible

دے او صرف Visible نه دے جی، مونږ په دیکښې ډیر Historical goals هم Achieve کړی دی جی۔ زه اکثر دا خبره کوم چې دا درې څلور کاله چې کوم زمونږ Tenure تیر شوے دے، دا هغه Crucial حالات وو چې انتهائی، بل پکښې د لاء اینډ آرډر سیچویشن خراب وو جی، څنگه چې دلته زمونږ ورور سکندر شیرپاؤ خان د ملاکنډ ډویژن خبره وکړه، یقینی خبره ده چې د ملاکنډ ډویژن زمونږه اووه ډسترکټ آفسز چې کوم دی، هغه هم د دغه بد امنئ په وجه باندې بالکل Dead وو۔ هم دغسې زمونږ د سدرن ډسترکټس چې کوم آفسز وو، هغه هم Dead وو خو بیا د ایکسائز اینډ ټیکسیشن ډیپارټمنټ هغه محنت وو چې کله راسې دا ډیپارټمنټ جوړ شوےدے، د صوبې په تاریخ کښې هیچرې دې ډیپارټمنټ خپل ټارگټ نه دے Achieve کړے خو الحمد لله دا دې گورنمنټ ته کریډټ ځی او بیا د دې ډیپارټمنټ هغه خلقوته د محنت په وجه چې دا څلورم کال دے چې مونږ 100% چې کوم زمونږ ټارگټ وی، د هغې نه Excessروان وو جی، او ان شاء الله دا کال به هم دا ټارگټ Achieve کوؤ جی۔ د دې نه (تالیاں) علاوه دلته کښې تاسو ته پته ده چې د کارخانو مارکیټ د کله راسې جوړ شوےدے او زمونږ حکومت پورې یو گورنمنټ چې هم دلته راغلے دے، د دغه کارخانو مارکیټ نه چا ټیکس نه دے اخستے، نه ایکسائز اینډ ټیکسیشن ډیپارټمنټ ترې ټیکس اخستےوو، نه ئے ترې انکم ټیکس اخستے وو او نه زمونږ هغه لوکل باډیز، نور چې کوم ډیپارټمنټس وی، د هغوی هلته نه ټیکس ریکوری شوې ده، دا هم دې گورنمنټ ته کریډټ ځی چې Last year مونږ په فرسټ ټائم باندې د هغوی چې کوم Elders وو، د هغوی سره مونږ مذاکرات وکړل او د هغوی نه په Current year، تیر کال کښې مونږ 13 کروړ روپئ ټیکس ریکوری کړې ده (تالیاں) او هغه خلق مونږ په ټیکس نیټ کښې شامل کړل، نو زه وایم چې دا یو غټ Achievement وو د دې ډیپارټمنټ چې د خپل گورنمنټ او د خپلو عوامو د پاره ئے کړے دے جی۔ د دې نه علاوه زما خور زرقا بی بی خبره وکړه چې یقینی خبره ده چې د دو نمبر گاډو کار ډیر زیات شوے دے او زرقا بی بی زما خور ده، زه هغې ته دا هم وایم چې زمونږ په نوښار کښې هم ډیر دی او چې څوک ئے کوی، مونږ ته پته ده چې څوک ئے کوی؟ زه د هغوی

ذکر کول نه غواړم خو Any how دا یو ډیره Sensitive issue ده، دې وروستو ورځو کښې په ټول اخبارونو کښې یو سکینډل چلیدلے وو چې هغه Donدے او هغه د 'پنډئ' نه دا Statement ورکوی چې ما به داسې ګاډی اخستل، فلانی اے ټی او ته به ما دومره پیسې ورکولې، فلانی افسر ته، ډی ایس پی ته به ما دومره پیسې ورکولې خو د هغه Statement د راتلو نه مخکښې مونږ یو کیس نیولے وو او په هغې باندې ما آرډر کړے وو د انکوائرئ د پاره، مونږ درې انکوائرئ Conduct کړې وې د هغې، کله چې هغه Statement راغلو نو هغه هم مونږ په دې انکوائری کښې Include کړو۔ زمونږ آفیسرز هغه درې واړه انکوائری Complete کړې او هغوی باقاعده Nominate کړل خلق، کوم خلق چې زمونږ په ډیپارټمنټ کښې یا مونږ سره Affiliated کوم خلق وو، هغوی مونږ په هغه رپورټ کښې Nominate کړل او هغه رپورټ مونږ واستولو پراونشل نیب ته خو زه په افسوس سره دا خبره کوم چې نیب پرې اوسه پورې څه ایکشن نه دے اخستے، ډیپارټمنټ خپله ذمه واری پوره کړې ده، مونږ ته چې کله داسې د کوم طرف نه چې Source ملاویږی او Authentic source وی نو مونږ په هغې باندې ایکشن اخلو او ایکشن مو اخستے هم دے خو اوس هم زه دې خپلې خور ته وایم چې هر ځائے کښې دو نمبر کار کیږی، که زما په ډیپارټمنټ کښې وی نو هم زهٔ ذمه واریم، که ما د هغې تپوس او نه کړو نو بیا په ما کښې هغه اهلیت نشته خو زه صرف دا ګزارش کوم چې کم ازکم څنګه تاسو یو خبره وکړه چې هره هغه خبره کم ازکم دا زمونږ د صوبې د ټولو نه سپریم august fourm دے چې په دې فورم باندې چې کله مونږ یو خبره کوؤ نو دا زمونږ ذمه واری جوړیږی چې مونږ هغه خبره وکړو چې هغه Authentic وی او د هغې څه Proof وی او که داسې په الزاماتو باندې خبره وی نو زه به ډیر معذرت سره دا خبره وکړم چې د ډیرو ملګرو که ما کانسټیبل نه وی بهرتی کړے نو هغه به وائی چې نوکرئ خرڅې شوې او که د چا بهرتی شوے وی نو هغه به وائی چې یره ډیر ښه کار شوے دے۔ خبره جی دا نه ده، زه دا وایم جی، زه دا خبره کوم چې څنګه زما ورور شاه حسین دا خبره وکړه، د ده د پاره ده، چونکه هاؤس دے، د هاؤس د پاره دا خبره For information وړاندې کوم چې د کوم ډی جی صاحب دوئ خبره وکړه، د

اپوائنټمنټ اتھارټي ډيپارټمنټ وی، ډی جی وی۔ نه سيکرټري اپوائنټمنټ اتھارټي ده او نه منسټر اپوائنټمنټ اتھارټي ده، دغه چې کوم د ايکسائز د بھرتئ ذکر زما ورور وکړو، هم دغه ډی جی صاحب هغه ټائم کښې وو او دا په فرورئ کښې دا پراسيس مکمل شوے دے، هم دغه ډی جی صاحب کميټي جوړه کړې وه او هم دې اپوائنټمنټ اتھارټي وو، هم د دوئ د دستخطو د لاندې دا خلق اپوائنټ شويدی، په ميرټ باندې شويدی، باقاعده پراسيس چې څه Legal وو هغه ټول Complete شوے وو او د هغې نه پس که هغه ډی جی صاحب زما ورور ته وائي چې يره دا ديکښې پيسې اخستې شوې دی، زه بيا هم جی دې ته تيار يم، چونکه دا د بجټ اجلاس روان دے، زه خپل ورور شاه حسين ته هم دا ريکويسټ کوم او ټول هاؤس ته هم دا ريکويسټ کوم چې هر ملګری ته چې چا سره جی څه Information وی او هر څه هغه سره Proof وی، Next اجلاس چې کيږی د بجټ اجلاس نه پس، دوئ د کوئسچن راولی، زه به ئے د استحقاق کميټئ ته ريکويسټ وکړم چې هغه د لاړ شی، د هغه کميټئ او د هغې د پوره پوره Verification اوشی۔ زه اوس هم دا Surety درکوم چې کوم خلق په ديکښې Involve وی په کرپشن کښې، که زما په ډيپارټمنټ کښې وی نو په هغې کښې به هيڅ Compromise نه کوم خو کم ازکم ملګرو ته به دا وايم چې کله خبره کوئ نو هغه لږ Evidence او With proof پکار ده (تالیاں) داسې خو که مونږه، څنګه چې زما يو خور دلته خبره وکړه که د دغه نوکرو خبره شی نو وائی چې په پوليس کښې ټولې نوکرئ خرڅې شوې، په سی اينډ ډبليو کښې خرڅې شوې، دا خو ډير اسان Allegation وی خو زه خبره اخر کښې په دې راغونډوم چې زمونږه دا پوزيشن وی د هغه ډيپارټمنټس چې په هغې کښې Vacancies رااوځی چې په دې فلور باندې نه مونږ حقيقت وئيلې شو او نه زمونږ دا ملګری حقيقت وئيلې شی چې يره دا معامله څه ده او دا کوئسچن ولې راځی؟ بيا هم زه د خپلو ملګرو د مشرانو چې چا دا خپل کټ موشن پيش کړے دے، چې چا واپس اغستے دے، د هغوی هم مشکور يم چې کوم ملګری هغه واپس نه اخلی، زه هغوی ته ريکويسټ کوم چې زما د دې وضاحت نه پس اميد دے چې د هغوی Satisfaction به شوے

وی، Otherwise بیا هم که دا سې څه خبره وه نو زما ورونه دی، ما سره دا خبرې دوئ ذاتی طور هم کولې شي----

جناب سپیکر: شکریہ جی۔

وزیر آبکاری و محاصل: نو زه دې ملګرو ته خواست کوم چې دوئ د خپل کټ موشنز واپس واخلی۔

جناب سپیکر: جاوید عباسی، پلیز۔

جناب محمد جاوید عباسی: شکریہ جناب۔ منسٹر صاحب نے بڑی----

Mr. Speaker: Withdrawn?

جناب محمد جاوید عباسی: نہیں سر، انہوں نے بہت Clarity سے کچھ باتیں بتائی ہیں لیکن جو تین باتیں میں نے ان کی طرف اشارہ کیا، شاید وہ نہ لکھ سکیں۔ میں نے یہ کہا تھا کہ اب میں پوچھنا چاہتا ہوں کہ آپ نے 'فیوچر' کیلئے کیا کیا؟ چونکہ جناب اب زراعت بھی پراونشل گورنمنٹ کی ہے تو----

جناب سپیکر: یہ تو بجٹ پیش ہو چکا ہے، اب کیا ہو گا؟

جناب محمد جاوید عباسی: نہیں جناب، یہ ان کی پلاننگ اب سے ہے، حکومت آتی جاتی رہتی ہے، فرد نہیں----

جناب سپیکر: آپ کی اچھی وہ ہے۔

جناب محمد جاوید عباسی: کوئی چیز ہے ان لوگوں پر جو بڑے Landowners ہیں جناب، یہ صوبے کا ایگریکلچر سیکٹر ہے اور ایگریکلچر بڑی Relay کرتی ہے ان کے اوپر۔ یہ ڈاکٹر اور جو وکلاء صاحبان ہیں، میں خود ایک پروفیشن سے (ہوں)، لیکن ان کے اوپر یہ فیصلہ کیا ہے کہ ان کو کوئی ٹیکس نیٹ میں لانے کیلئے ان کے اوپر کوئی ٹیکس کی Proposal ان کے پاس ہے، کوئی تجویز ہے؟ ہمیں بتائیں کہ صوبے کا ریونیو کس طرح بڑھائیں گے؟ میں یہ کہہ رہا ہوں، میری بات یاد رکھیں کہ ہم نے صرف یہی کہا کہ وہ بھی ہمارا پیسہ تھا، وہ بھی ہمیں ملے گا تو اگلے تین سالوں میں اس صوبے کے پاس ڈیویلپمنٹ کیلئے بہت کم پیسہ ہو گا، بلکہ بالکل پیسہ نہیں ہو گا تو یہ میری تجویز ہے کہ منسٹر صاحب ہمیں کوئی Respond کریں ان معاملات پہ تو میں واپس لیتا ہوں لیکن یہ بتائیں کہ واقعی Seriously کوئی ٹیکس لگانے، میں نہیں کہتا ہوں کہ غریبوں پہ ہو اور میں کہتا ہوں کہ جو دے سکتے ہیں، بڑے لوگوں پہ ضرور، ان کو ٹیکس نیٹ میں لانا چاہیئے۔

جناب سپیکر: جی مفتی کفایت اللہ صاحب! واپس کوئ ئے کہ Contest کوئ ئے ، هغه نه، بس هغه Contest کوئ ؟

مفتی کفایت اللہ: زہ ئے واپس کوم جی۔

Mr. Speaker: Thank you. Now the motion before the House is that the cut motions moved by Mr. Shah Hussain, Naseer Muhammad Maidadkhel Sahib and Javed Abbasi may be adopted? Those who are in favour of it may say 'Yes'.

جناب محمد جاوید عباسی: نہیں سر، میں نے واپس لی تھی۔

جناب سپیکر: یار کدھر واپس کی، میں نے پوچھا بھی آپ سے۔

جناب محمد جاوید عباسی: نہیں سر، آپ نے پوچھا لیکن میں نے کہا کہ تھوڑی سی وضاحت کے ساتھ واپس لیتا ہوں۔

جناب سپیکر: نہیں آپ پھر Explanation شروع کرنا چاہ رہے ہیں۔ نہیں وہ نہیں، میں اور Allow نہیں کر سکتا۔ میں ابھی آپ سے پوچھ رہا ہوں، ہاؤس مجھے جواب دے۔

Those who are in favour of it these cut motions, they may say 'Yes' and those who are against it they may say 'No'.

(The motion was defeated)

Mr. Speaker: The 'Noes' have it, the cut motions are defeated. Now the question before the House is that Demand No. 7 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The Demand is granted.

ابھی چار گھنٹے مسلسل اجلاس میں صرف چار ڈیمانڈز کو نمٹایا جا سکا۔ معزز اراکین! چونکہ بزنس بہت زیادہ ہے، لہذا حکومتی اور اپوزیشن کے اراکین سے گزارش کی جاتی ہے کہ کل بروقت اجلاس میں تشریف لائیں تاکہ بزنس ہم وقت پر نمٹا سکیں۔ The Sitting is adjourned till 03:00 pm of tomorrow afternoon. Thank you.

(اجلاس بروز منگل مورخہ 19 جون 2012ء بعد از دوپہر تین بجے تک کیلئے ملتوی ہو گیا)